

IRUNGO HIRI ANTOLAMENDUKO PLAN NAGUSIAREN BERRAZTERKETA

PLANGINTZAREN AURRERAKINA
2008KO AZAROA

**ONDAREAREN KATALOGOAREN
FITXAK**

Aurrerakina
Jende Aurreko Erakusketa
(2891.ebazpena, 2008/11/20)

AURKIBIDE OROKORRA

**MEMORIA
PLANGINTZA ESPARRUEN FITXAK
ONDAREAREN KATALOGOAREN FITXAK
AURRERAKINAREN PLANOAK**

**INGURUMEN IRAUNKORTASUNAREN TXOSTENA
MEMORIA
INGURUMEN BALDINTZEN PLANOAK**

**PLANGINTZAREN AURRERAKINA
2008KO AZAROA**

**ONDAREAREN KATALOGOAREN
FITXAK**

ONDARE ARKITEKTONIKOAREN KATALOGOAREN FITXAK

KATALOGO ARKITEKTONIKOAREN FITXEN AURKIBIDEA

EM.- Monumento eraikin eta elementuak

- EM1 Junkaleko Ama Birjina
- EM2 Udaletxea
- EM3 Arbelaitz
- EM4 Sortzez Garbearen Ama Birjina
- EM5 Guardia Gorputza
- EM6 Ama Xantalen/Santa Elena
- EM7 Ama Xantalen/Santa Elena Iturria
- EM8 Urdanibia Jauregia, Errota eta Burdinola
- EM9 Beraun
- EM10 Martindozena
- EM11 Arantzate
- EM12 Santiago Bidearen Trazatua

R.- Hiriko eraikin eta elementu garrantzitsuak

- R1 Aduanako Eraikina
- R2 San Gabriel eta Santa Gema
- R3 Kioskoa Zabaltza Plaza/Plaza del Ensanche
- R4 Junkal Eskolak
- R5 San Martzial
- R6 Larramendiarena Finka
- R7 Colón Kasinoa
- R8 Jainkoaren Zerbitzarien Komentua
- R9 Ikust Alaia Etxea
- R10 Pikoketa Karrika 11 Etxea
- R11 Pikoketa Karrika 13 Etxea
- R12 Udal Ospitale Zaharra eta Mirarietako Kapera
- R13 Kuartel Zaharra
- R14 Junkaleko Ama Birjina Etxebizitza Multzoa
- R15 San Martzial 1 Eraikina
- R16 Etxebizitza Eraikinak Jenaro Etxeandia Plazan
- R17 Plizia Comisaría Zabaltza Plaza/Plaza Ensanche
- R18 Eraikina Gipuzkoa Hiribidea, 4, "Normandie Eraikina"
- R19 Eraikina Colón Ibilbideko 36an
- R20 Lehengo Banco Popularren Eraikina Colon Ibilbideko, 36an
- R21 Eraikina Colon Ibilbideko 8, 10, 12an
- R22 Eraikina Iparralde Hiribideko 3an
- R23 Inmigratio Zentro Zaharra
- R24 Etxebizitzak Francisco de Gainza Karrika 7, 9, 11, 13
- R25 Etxea Policarpo Baltzola Kaleko 3an
- R26 Etxea Hendaia Kalea, 8, "Ducoureaux Etxea"
- R27 Etxea Policarpo Baltzola Karrika, 15, "Maria Luisa Etxea"
- R28 Etxea Gudari Kalea, 14an
- R29 Etxea Gudari Kalea, 2an, "Carmen Etxea"
- R30 Iru-Bide Etxea
- R31 Montano Etxea
- R32 Foru Karrika 5
- R33 Legia Karrika 4

- R34 Hondarribia Kalea 39-41
- R35 Ramuntxo Trinketa
- R36 Iparralde Hiribidea 14
- R37 "Pío Baroja" Irakaskuntza Ertaineko Institutua
- R38 "Hermanos Iturrino" Anbulatorioa
- R39 Iturria Karrika Nagusian
- R40 Etxea Karrika Nagusia 9
- R41 Etxea Karrika Nagusia 14
- R42 Etxea Kontrakalea 16
- R43 Etxea Karrika Nagusia 8
- R44 Etxea Karrika Nagusia 19
- R45 Etxea Larretxipi Karrika 4
- R46 "Espilla" Etxea Larretxipi Karrika 24
- R47 Etxea Eskoleta Karrika 5
- R48 Etxea San Martzial Karrika 14
- R49 Tximinia "Compañía Arrendataria de Fósforos"
- R50 Palmerako Etxeak
- R51 Etxea Eguzkitzaldea 8
- R52 Eraikina Iparralde Hiribideko 35-37an. Jorge Oteiza
- R53 Iturria Jesús Kanean
- R54 San Juan Harri
- R55 Mugako Topoaren Zubia
- R56 Burdinbidearen Zubia Mugan
- R57 Santiagoko Oinezkoentzako Zubia
- R58 Aduanako Nabea
- R59 Artiako Ermita
- R60 San Antón Ermita

A.- Nekazaritza Eraikuntzak

- A1 Aldabe
- A2 Larrazuri
- A3 Laskoain Berri
- A4 Alundarbelaitz
- A5 Gomizenea
- A6 Alatrista
- A7 Altzulegarre
- A8 Eizagirre
- A9 Iparragirre
- A10 Larreaundi
- A11 Lizardi
- A12 Belbio
- A13 Bordatxuri
- A14 Burutaran
- A15 Legia
- A16 Oiartzabal
- A17 Ibarrola
- A18 Aranburu
- A19 Gorroaga
- A20 Igiñiz

A21	Zamora
A22	Antoju
A23	Aranibar Zahar
A24	Mokozorrotz
A25	Olakineta
A26	Otsoenea
A27	Txumarraga
A28	Altzubide
A29	Altamira
A30	Tonpes
A31	Beltranenea
A32	Makatzondo
A33	Tximista
A34	Arbelaiztxipi
A35	Altzolaran
A36	Pedronea
A37	Labekoetxea

C.- Burniola-Erota Multzoak

C1	Altzubide
C2	Arantzate
C3	Endara
C4	Ibarrola
C5	Olaberria
C6	Antoju
C7	Aranburu
C8	Primaut
C9	Errotaberria/Santa Elena
C10	Ugalde
C11	Urunea
C12	Irugurutzeta
C13	San Nartziso
C14	Olakineta

EM.- MONUMENTU ERAIKIN ETA ELEMENTUAK

IDENTIFIKAZIOA**Aurrerakinaren Kodea**

EM1

Elementua

JUNKALEKO AMA BIRJINA

Elementu-mota

Eliza

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

1.508-1.606

Lurralde Unitatea

5.3

Egikaritze Unitatea**Kokapena**

Plazoleta del Junkal, nº1

DESKRIBAPENA**Deskribapena**

Santiago bidean kokatuta dago, saloi-planta dauka, hiru nabe eta presbiterio poligonalarekin. Abside eta koroko bobedak harlanduzkoak dira, baina nabekoak XX. mende hasieran hormigoi armatuagatik ordezkatu ziren. Dorrea, trinkoa, goiburuan kokatzen da. Goiko partean kanpaiak eta erlojua daude. Kanpo aldeko fatxadak hareharri landukoak dira. 1508an hasi zen eraikitzen eta 1606 arte ez zen amaitu. Lurraren sendotasun eskasagatik piloteen gainean eraiki zen. Obrek hainbeste irautean elizak estilo desberdinak hartu zituen: gotiko garaiaren azken aldiko berezko ezaugarriekin batera euskal gotikoaren beste ezaugarri batzuk ere ageri ditu. Portada errenazimendu estilokoa da eta aldare nagusiko erretaula, barrokoa.

Ezaugarri historikoak

1508 - 1606 Maisu harginak: Domingo de Estala, Martin de Gorostiaga, Domingo de Legarra

Eliza eraiki zen

XVII. mendea

Portada eraiki zen

1620

Sakristia eraiki zen

1661

Teilatu zaharra kendu egin zen, korokoa eta absidekoa bakarrik utziz.

Gauregungo egoera

Kontserbazio egoera ona. Nabeetako bobedak hormigoizko egiturez ordezkatu zituzte XX. mende hasieran.

ERREGULAZIOA

Babesa

Monumentu Mailako Babesa

Iruzkina

- Babes maila, Euskadiko Kultur Ondarearen 7/1990 Legea aplikatu ondoren sortzen dena da, eraikina "Ondasun Kultural Kalifikatu" gisa katalogatu delako. Ondasunaren babes esparruan eraikina eta bere ingurua sartzen da (240/2004 dekretua). (2004-12-15 EHAO).
- Nazional Mailako Monumentu Historiko Artistiko kalifikatua (1904. dekretua (1973ko ekainaren 5eko EAO) eta uztailaren 17ko 265/1984 dekretua).
- Madrilgo Kultura Ministerioaren Interes Historiko Artistikoko Ondare Arkitektonikoaren Inbentarioan katalogatua 1979an.
- Gipuzkoako Foru Aldundiaren Kultura Departamenduaren "Gipuzkoako Ondare Historiko Artistiko Higiezinaren Inbentarioaren katalogatua, 1988an.
- Erretaula Nagusia Ondasun Kultural Kalifikatu gisa katalogatua, abenduaren 19ko 273/2000 Dekretuko ebazpenaren arabera.
- Elizaren inguruan aurkitutako erromatar garaiko aztarnategia "Monumentu/Multzo Monumental deklaratzeko proposatu den zonalde arkeologiko" deklaratu izan dadin proposatu du Euskadiko Elkarrekin Autonomoak.
- Hirigune Historikoa Birgaitzeko Plan Berezian sartutako elementua.

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.
- Informazioa: www.irun.org

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

EM2

Elementua

UDALETXEA

Elementu-mota

Udaletxea

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

1756-1763

Lurralde Unitatea

5.3

Egikaritze Unitatea

5.3.11

Kokapena

San Juan Harria Plaza, 1

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Irungo Udaletxea, Gipuzkoako hainbat udaletxe bezala, XVIII. mendekoa da eta estilo barrokoan eraikita dago, garai hartan Europan zabaldua zegoen joera artistikoari jarraituz. 1756an hasi ziren eraikitzen, Fernando VIa errege zela, eta 1763an inauguratu zen, Karlos IIIa errege zela. Felipe Crame izan zen arkitektoa, Donostiako plazako ingeniari komandantea.

Planta laukizuzenekoa da eta hareharri landuan egin dago; puntu erdiko 5 arkudun arkupe bat du fatxada nagusian. Lehen solairuan balkoi luze bat dauka, alderik alde doana, hareharrizko mentsulen gainean burdinazko karelaekin. Kuxindura-aparailua behe solairuan ageri da, baita fatxadako altuera osoan izkinetako zintak ere. Lehen solairua edo solairu nobleak laukizuzeneko 5 bao ditu, azpadurarekin, frontoi triangeluarra eta jarroiak tinpanoetan, denak hareharrizkoak. Solairu hau balaustrada batez burututa dago, armarrria eta bi kanpaiak dituelarik, biak ezpatainan kokatuta. Eraikinaren estalkian laukizuzeneko gorputza dago, bigarren solairua osatzen duena, baita barnealdea argiztatzeko putzua ere.

Ezaugarri historikoak

1756 - 1763 Felipe Crame (ingeniarria)

Ribera eta Irigoien Etxea eraitsi zen, eraikitzeko. Lehenengo harria 1757ko abuztuaren 27an jarri zen.

Gauregungo egoera

Kontserbazio egoera ona.

ERREGULAZIOA

Babesa

Monumentu Mailako Babesa

Iruzkina

- Proposamena badu babestua izateko Euskadiko Kultur Ondarearen 7/1990 Legearen bitartez (Monumentu Kalifikatuak eta Inbentariatuak).
- Madrilgo Kultura Ministerioaren Interes Historiko-Artistikoko Ondare Arkitektonikoaren Inbentarioan katalogatua 1979an.
- Gipuzkoako Foru Aldundiaren Kultura Departamenduaren Gipuzkoako Ondare Historiko Artistiko Higiezin Inbentarioan katalogatua, 1988an.
- Udaletxea Monumentu/Multzo Monumental deklaratzeko proposatu den zonalde arkeologiko" deklaratu izan dadin proposatu du Euskadiko Elkarte Autonomoak

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA**Aurrerakinaren Kodea**

EM3

Elementua

ARBELAITZ

Elementu-mota

Jauregia

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

XV. mendea

Lurralde Unitatea

5.3

Egikaritze Unitatea**Kokapena**

Eliza Karrika / Calle Iglesia, 8

DESKRIBAPENA**Deskribapena**

Arbelaitz leinuarena izan zen oinetxe hau. XV. mende hasieran eraiki zen eta bere historian zehar aldaketa handiak egin zaizkio. 1585ean, errege galtzadara begira zegoen aldea fatxada nagusi bilakatu zen. Geroago ere garrantzi handiko aldaketak eduki zituen. Horietako azkena, 1936ko sutearen ondoren egin zen, kanpoaldeko hormak bakarrik geratu baitziren zutik, eta hortik datorkio egungo itxura. Kanpoaldeko hormak harlanduzkoak dira. Portada barrokoa da eta ezkaratza interesgarria da.

Ezaugarri historikoak**XV. mendea**

Eraikuntzaren hasiera

1585

Dorrea birreraiki eta fatxada noblea eraldatu zen

1750M^a Teresa de Murgia y Arbelaiz andreak erabaki zuen Errege Galtzadara ematen zuen fatxada fatxada nagusi bilakatzea, armarrria eta kateak bertan jarriz.**1766**

Atzealdeari egindako eranskina, denbora luzez amaitu gabe egon zen.

XIX. hasiera

Jose Joaquin de Olazabal y Olasok atzealdeko fatxada eraldatu egin zuen, partak eta emokadurak aplikatuz, eta gailurreria batez amaitu zuen, XIII. mendeko jauregi veneziar baten itxura emanez.

1933

Ramon de Olazabalek amaitu zuen Eliza karrikara ematen zuen fatxada eta laugarren fatxada birreraiki zuen, exentu geratu zelarik Nafarroa hiribidea irekin ondoren.

Gauregungo egoera

Etxebizitzan eraikina. Jatorrizko gaxadaren zatia kontserbazio egoera onean. Eraikinaren gainerakoa baldintza normaletan aurkitzen da.

ERREGULAZIOA**Babesa**

Monumentu Mailako Babesa

Iruzkina

- Babes maila, Euskadiko Kultur Ondarearen 7/1990 Legea aplikatu ondoren sortzen dena da, eraikina "Ondasun Kultural Kalifikatu" gisa katalogatu delako.
- Nazional Mailako Monumentu Historiko Artistiko kalifikatua (1964ko otsailaren 29ko EAO).
- Madrilgo Kultura Ministerioaren Interes Historiko Artistikoko Ondare Arkitektonikoaren Inbentarioan katalogatua, 1979an.
- Gipuzkoako Foru Aldundiaren Kultura Departamenduaren Gipuzkoako Ondare Historiko Artistiko Higiezinaren Inbentarioan katalogatua, 1988an.
- Hirigune Historikoa Birgaitzeko Plan Berezian sartuta.

Bibliografia

- Txingudiko Inguru Fisikoaren Ikerketa. Arantzadi. 1983
- Informazioa: www.irun.org
- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

EM4

Elementua

ANDRE MARIA SORTZEZ GARBIA

Elementu-mota

Ospitalea

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

1644-1649

Lurralde Unitatea

5.3

Egikaritze Unitatea

Kokapena

Urdanibia Plaza, 5

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Antso Urdanibia Topaldak agindu zuen berreraikitzea, testamentuko klausulak zioenez, Junkaleko eliza ondoan egon zen erromesen ospitalea. 1644 eta 1649 bitartean eraiki zen. Planta laukizuzeneko eraikina da, hiru altuerakoa eta lau isurkiko estalkiarekin. Egun, izkinetako harlanduzko zintak agerian dauzka, baita solairuetako baoak eratzen dituzten harlanduzko zintak ere. Fatxadaren gainerakoak zuriz margotutako emokadura dauka. Atzealdeko fatxadak gainerakoaren itxura desberdina du, izan ere atxikitako puntu erdiko bi arku dauzka, eskuin aldean kokatuta, behe solairuan bakarrik. Goiko solairuetan, arku hirukoitza zabaltzen da, bi kasuetan harlanduzko amaierarekin eta moldurazko leiho-barrenekin. Ospitalearen fatxada nagusiak Urdanibia plaza aldera ematen du.

Ezaugarri historikoak

1644-1649 Pedro de Aranburu kapitaina

Eraikina eraiki zen.

1652

Berreraiki egin zen Antso Urdanibiakoa eta Topaldak egindako testamentu-klausula baten arabera. Orduan, Andre Maria Sortzez Garbiaren Ospitalea deitu zitzaion.

1796

Konponketa, Konbentzio Gerran eraikinik kaltetuenetako bat izan ondoren.

1842

Berreraikitze partziala, hondamendi egoeran zegoelako.

1849-1850

Birgaitzeko obrak

1853

Mendebaldeko fatxadan kanpoko iturria eraiki zen.

Gauregungo egoera

Eraikinaren kanpoaldea kontserbazio egoera onean aurkitzen da eta egun Udal Euskaltegia kokatzen da bertan.

ERREGULAZIOA**Babesa**

Monumentu Mailako Babesa

Iruzkina

- Proposamena badu babestua izateko Euskadiko Kultur Ondarearen 7/1990 Legearen bitartez (Monumentu Kalifikatuak eta Inbentariatuak).
- Barne aldean hainbat berrikuntza egin denez eta jatorrizkoa eraldatu denez, babestu beharreko elementu bakarra bere bolumetria izango litzateke, definitzen duten elementuekin. Karga-hormak, apaindurazko elementuak eta estalkia.
- Madrilgo Kultura Ministerioaren Interes Historiko-Artistikoko Ondare Arkitektonikoaren Inbentarioan katalogatua, 1979an.
- Gipuzkoako Foru Aldundiaren Kultura Departamenduaren Gipuzkoako Ondare Historiko Artistiko Higiezinaren Inbentarioan katalogatua, 1988an.
- PERCH planean sartuta dago.

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

EM5

Elementua

GUARDIA GORPUTZA

Elementu-mota

Guardia Gorputza

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

1849

Lurralde Unitatea

8.3

Egikaritze Unitatea

8.3.01

Kokapena

Mª Juncal Labandibar Kalea, 44

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Eraikin neoklasikoa, 1849 eta 1853 artean eraikia. Lau zutarrak dorikoz osatutako arkupea du, taulamendu bati eutsiz, hareharriz eginak, kareharri zurizko oinarri baten gainean eta harlangaitzezko karga-hormekin. Jatorrian erdiko gorputza bakarrik zuen. Gerra Zibila eta gero berregin egin zen eta E. Colás-ek burutu zuen 1952an, eta orduan erantsi zitzaizkion aldameneko bi gorputzak.

Ezaugarri historikoak

1850 Arkitektoa: Juan de Angulo jauna, ingeniariaren komandantea

Eraikuntza

1952 E. Colás

Berrikuntza

Gauregungo egoera

Erabilerarik gabe. Eraikina kontserbazio egoera txarrean aurkitzen da eta erdialdeko estalkiaren zati bat erorita dago.

ERREGULAZIOA

Babesa

Monumentu Mailako Babesa

Iruzkina

- Proposamena badu babestua izateko Euskadiko Kultur Ondarearen 7/1990 Legearen bitartez (Monumentu Kalifikatuak eta Inbentariatuak).
- Arkitektura Neoklasikoak baditu adierazpen duinak Euskadin. Behobiako guardiako gorputza eredu bikaintzat har daiteke.

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.
- XIX. mendeko arkitektura (I) 2/4. Inmaculada Rodríguez Cunill.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

EM6

Elementua

AMA XANTALEN / SANTA ELENA

Elementu-mota

Ermita

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

I eta II. mendeak

Lurralde Unitatea

6.3

Egikaritze Unitatea

Kokapena

Ermita Karrika / Calle Ermita, 2

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Dunboa kanalaren ondoan kokatuta dago, Ermita karrikan. Gipuzkoako zaharrena da eta XVI. mendeko agiritan ageri da. Egungo tenplua, itxura denez, XIV. mendekoa da, Gipuzkoako X. mendeko eliza bakarraren gainean eraikia. Portada, estilo isabeldarra du, XIX. mendekoa da. Multzo osoa erromatarren garaiko eraikin baten gainean kokatzen da. 1972ko maiatzean, Arantzadi Zientzia Elkarteak, lur azpia ikertzen hasi eta K.o. I eta II. mendeetako erromatarren nekropolia deskubritu zuen, eta tenplu indigena bat izan zitekeenaren arrastoak ere bai.

Ezaugarri historikoak

1972-1980 Arkitektoa: Manuel Urcola

Eraikina birreraiki zen

Gauregungo egoera

Kontserbazio egoera ona.

ERREGULAZIOA

Babesa

Monumentu Mailako Babesa

Iruzkina

- Nazional mailako Monumentu Historiko Artistiko deklaratua. Uztailaren 17ko 265/1984 dekretua.
- Santiago Bidean sartutako elementu gisa, tokatzen zaion babes maila "Garrantzi Berezia. Babes Berezia" kategoriari dagokiona da (2000-02-11 EHAO).
- Ama Xantalen nekropolia, ermita barnean aurkitua, Monumentu/Multzo Monumental deklartzeko proposatu den zonalde arkeologiko (B kategoria) deklaratua izan dadin proposatu du Euskadiko Elkarte Autonomoak.

Bibliografia

- Txingudiko Inguru Fisikoaren Ikerketa. Arantzadi. 1983
- Udal Liburutegiko Tokiko Fitxak.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

EM7

Elementua

AMA XANTALEN / SANTA ELENA
ITURRIA

Elementu-mota

Iturria

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

1667

Lurralde Unitatea

6.3

Egikaritze Unitatea

Kokapena

Junto a la Calle Ermita / Ermita Karrika, 16

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Barroko estiloan eraikitako iturria, kainoi bobeda itxurarekin. Horma-hobi bat dauka, erdian irudi batekin, eta alboetan bi pinakulu. 1678an eraiki zen.

Ezaugarri historikoak

1678

Iturria eraiki zen. Iturri hau izango da hurrengo 170 urteetan herriko jendearentzat ur hornitzaile nagusia.

Gauregungo egoera

Kontserbazio egoera ona. 1999an berritu zen.

ERREGULAZIOA

Babesa

Monumentu Mailako Babesa

Iruzkina

- Santiago Bidean kokatzen da eta Ama Xantalengo ermitaren esparruarekin lotuta dago. Estilo barrokoan eraikita dagoenez, unitate osoaren babesa iradokitzen da. Gainera, interes historiko handia du, izan ere, eraikuntza garaiko eta ondorengoetako kontakizunetan aipatzen da eta hiriaren hornidurarako erreferentzia puntu gisa azaltzen da. Elementuaren neurri txikiagatik gomendagarria da inguru hurbilenean esku hartzea, izan ere errepidearen zoladura eraikinaren ertzeraino iristen baita.
- Proposamena badu babestua izateko Euskadiko Kultur Ondarearen 7/1990 Legearen bitartez (Monumentu Kalifikatuak eta Inbentariatuak).
- Hirigune Historikoa Birgaitzeko Plan Berezian sartuta.

Bibliografia

- Txingudiko Inguru Fisikoaren Ikerketa. Arantzadi. 1983
- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

EM8

Elementua

URDANIBIA JAUREGIA, ERROTA
ETA BURDINOLA

Elementu-mota

Burdinola-errotak eta jauregi multzoak

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

Ola: XIV. m. eta Jauregia: 1612

Lurralde Unitatea

2.1

Egikaritze Unitatea

Kokapena

Avenida de Jaizubia, nº 1y Barrio Anaka, nº 10 y 11

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Urdanibiako burdinola Urdanibia erreka ondoan aurkitzen da. Egun, antepara, karga depositu, errota eta oinetxearen hondarrak kontserbatzen dira. Ola, XIV eta XVI. mende bitartean Gipuzkoan izan zirenen artean aipatzen da. Antepara, harlandu handiekin eginiko depositu batez eta horien gainean zuzenean ipinitako lauzekin eginiko kanal batez osatuta dago. Hormek, 2,5 eta 2 metro arteko lodiera dute, non hainbat bao eta arku ikus daitezkeen. Kanala igarotzen zeneko aztarna 200 bat metrotan antzematen da eta Jaizubia erreka emariaren parte bat desbideratuz elikatzen zen. Olak, egun, ez du burdin-lanaren makinaria kontserbatzen, eta antepararen estoldak bakarrik ikusten dira, ura bertikalean igarotzeko, eta tximinia edo antzeko zerbait izan daitekeenaren hondarrak. Gurgipen kokapen posible baten markak edo aztarnak ere ageri dira.

Errota, 1528an jada aipatua dena, planta laukizuzenekoa da, bi isurkirekin, solairu bakarrek altuera eta sotoa, zeinaren makinaria 1983an berritu zen. Eraikina ez da ura iristen anteparatik, ondoko olarekin partekatua dena, bi deposituetan ez dagoelako. Ur hartunea zeharka egiten da, ubidearen bitartez, eta saltoa modu mailakatuan lortzen da, sotoko gurgipila mugitzeko, barrunbe, tunel edo estolda batean kokatuak, dobela handiak dituen kainoi erako bobedan, ongi parekatuak, hareharrizkoak eta jarraipen bera daraman fatxadaraino iristen da, hemendik husten baita errekarantz.

1612an eraiki zuen arkitekto italiar batek Sebastian Urdanibiak eskatuta, antzina dorretxe bat egon zen toki berean. Errenazimendu estilokoa da. Bereizita dagoen eraikina da, ola eta errotarekin multzo bat osatzen zuena, planta laukizuzenekoa da eta lau isurkiko estalkia du. Fatxadan, harlanduzkoa izaki, bi armarri ditu eta horietako bat Arantzate Etxearena da.

Ezaugarri historikoak

Gauregungo egoera

Kontserbazio egoera onean. Kanal, presa eta errotatik kontserbatzen diren hondarrak baldintza onargarrietan aurkitzen dira. Olaren kontserbazioa aurrekoena baino txarragoa da

eta egurrezko elementuek (aleroa, balkoia)

ERREGULAZIOA

Babesa

Monumentu Mailako Babesa

Iruzkinak

- Aipatutako eraikin guztien multzoa inbentariatuta dago. Multzoa unitate bezala hartzen da eta interes historiko nahiz arkitektoniko nahiz kulturala du. XVII. mendeko produkzioaren industria eta antolaketaren adibide adierazgarria da. Funtsezkoa da lursailaren izaera unitarioa bere topografia eta eraikin desberdinekin, baita horien kokapena ere. Eraikinak mantentzea funtsezkoa da multzoari itxura on bat eman nahi bazaio.

- Urdanibia jauregia Ondasun Kalifikatuen erregistrotik kendu zen urriaren 5eko 344/1999 dekretuaren bitartez. 2000-03-22ko Aginduaren bitartez, Urdanibiako Ondasun Inbentariatuen multzoan sartu da, ola eta errotarekin batera.

- Balizko Arkeologiko deklaraturako zonaldea, E motakoa, Euskadiko Elkarte Autonomoak, 1997ko irailaren 11ko ebazpenaren bitartez.

- Madrilako Kultura Ministerioaren Interes Historiko-Artistikoko Ondare Arkitektonikoaren Inbentarioan katalogatua, 1979an.

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

EM9

Elementua

BERAUN

Elementu-mota

Oinetxea

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

XVI. mendea

Lurralde Unitatea

5.2

Egikaritze Unitatea

Kokapena

Sarasate Karrika / Calle Sarasate, 3

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Planta ia laukizuzena duen oinetxea. Egun, bere fatxada nagusian, behe solairuan, harlandua agerian mantentzen du, Sarasate kalerantz. Izkinak antzeko tratamendua daukate, bigarren solairuko forjatuen mailara arte. Estalkia lau isurkikoa da, jatorrian bi isurkikoa bazen ere, eta teilatu-hegala hormigoiz berrituta dago. Teilatu-hegaleko jatorrizko harburuak balkoien mentsula gisa berrerabili dira. Harlanduzko pieza zizelkatuak dauzka eskulturazko hainbat irudirekin, fatxada nagusian. Baoak egurrezko egiturez estalita daude, leiho-panelatu eta kontraleihoekin.

Ezaugarri historikoak

1916 Juan Jose Aginaga

Zabaltzea, Jose Salis pintorearentzat (jabea) estudioa egiteko.

1840 Ezezaguna

Berrikuntza

Gauregungo egoera

Kontserbazio egoera onean.

ERREGULAZIOA

Babesa

Monumentu Mailako Babesa

Iruzkina

- Eusko Jaurlearitzak udal/herriko intereseko izendatua eta agiri urbanistiko egokiaren katalogoaren bitartez babestu beharrekoa.
- Etxe urbanoa, lorategia duen lursail batean kokatua, garai batean egungoa baino neurri handiagokoa. Beraun zonaldea berdegunea da. Eraikinaren interesa bere balio historikoan datza. Jose Salis margolariaren bizitokia eta lantokia izan da. Gainera, eraikin honetan

aurkitzen da Luis de Uranzu zenaren liburutegia. Bere inguruetan erromatar garaiko aztarnak aurkitu dira. Eraikin honi dagokion Gipuzkoako Ondare Historiko-Artistiko Higiezinen Inbentarioko fitxan ageri denez, "etxeak antzina marea-erota, ontziralekua, mahastia eta sagastia eduki zituen eta bertan egiten ziren ardoak eta sagardoak.

- Beraun maldako erromatar garaiko aztarnategia (E motakoa) proposatuta dago "Monumentu/Multzo Monumental deklaratzeko proposatu den Zona Arkeologiko deklaratu izan dadin.

- Madrileko Kultura Ministerioaren Interes Historiko-Artistikoko Ondare Arkitektonikoaren Inbentarioan katalogatua, 1979an.

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

EM10

Elementua

MARTINDOZENA

Elementu-mota

Oinetxea

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

1739

Lurralde Unitatea

6.1

Egikaritze Unitatea

Kokapena

Elizatzko Hiribidea / Avenida de Elizatzko, 18

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Planta laukizuzena eta aldamenean lorategia duen oinetxea, egun publikoa dena.

Eraikinean gazteentzako aterpetxea dago, eta gazteei zuzendutako zerbitzuak ere bai, eta lorategia parke publikoa da. Eraikinak behe solairua, lehena eta teilatupea du eta tamaina handikoa izatean erakusten duen itxura nabarmena da, baita izkinetan eta fatxada nagusiko bao eta arkuetakoz azpaduretan dauzkan harlanduzko erremateengatik ere.

Ezaugarri historikoak

1739

Eraikuntza

Gauregungo egoera

Kontserbazio egoera ona. Udal Gaztelekuaren egoitza da.

ERREGULAZIOA

Babesa

Monumentu Mailako Babesa

Iruzkina

- Interes historikoa duen eraikina da bere jatorriagatik, izan ere Juan Jose Montalibet Iturribalzagak, Oñako 1. Baroiak, agindu zuen eraikitzeko, zeinaren aita Peruko Potosí-ren korrejidorea izan baitzen. Baserrietan inspiratutako eraikina da. Lursaileko ezarpena garrantzitsua da eta bere ezaugarriak ere bai. Armarría Oñako familiarena da.
- Madrilgo Kultura Ministerioaren Interes Historiko-Artistikoko Ondare Arkitektonikoaren Inbentarioan katalogatua, 1979an.
- Proposamena badu babestua izateko Euskadiko Kultur Ondarearen 7/1990 Legearen bitartez (Monumentu Kalifikatuak eta Inbentariatuak).

Bibliografia

- Txingudiko Inguru Fisikoaren Ikerketa. Arantzadi. 1983
- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

EM11

Elementua

ARANTZATE

Elementu-mota

Dorretxea

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

XV. mendea

Lurralde Unitatea

Egikaritze Unitatea

Kokapena

Barrio Meaka I, 89

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Eraikin bakarra, planta txikikoa, dorre izatearen ezaugarrietako bat, Meaka auzoan kokatua, izen bereko olaren ondoan. Ukuilu gisa erabiltzen den behe solairua du, bizitzeko bi solairu eta ganbara, lau isurkiko egurrezko teilatu batez estalita. Bere fatxadei begiratuta, eraiki zenean bi fasetan egin zela nabari da. Behe solairua eta lehena jatorrizko eraikinekoak lirateke, alegia, XVI. mendearen lehen erdialdean eginiko obra-proiektu batekoak. Goiko beste bi solairuak, baoen irekitzea eta azpiegitura sanitarioak jartzea ordea, XVII. mendean eginiko berrikuntza lanen ondorioak izango lirateke. Azkenik, hirugarren aldi bat egongo litzateke, hainbat obra txikiz osatua. Hasierako kubo harlangaitz eta harlanduz egina dago. Bere hormek 120 cm-ko lodiera daukate. Ipar-mendebaldeko fatxadan sarrerako egitura bikoitza kontserbatzen da behe solairuan eta lehenean, arku zorrotzekin. Behe solairuan fatxada bakoitzeko bi gezi-leiho daude eta lehenengo solairuan gezi-leiho bat dago izkina batean, inguruko elementu bakarra delarik.

Ezaugarri historikoak

XVI. lehen erdia

Jatorrizko kubo eraiki zen.

XVII. mendea

Goiko solairuak eraiki ziren (bigarren solairua eta ganbara), jatorrizko kuboan baoak ireki ziren eta azpiegitura sanitarioak egin.

Gauregungo egoera

Kontserbazio egoera erdipurdikoa. Barnealdea etxebizitza da.

ERREGULAZIOA

Babesa

Monumentu Mailako Babesa

Iruzkina

- Zuzenean Irungo historiari lotuta dagoen eraikina da, izan ere honen jabea Pedro Urdanibia jauna izan zen. Armarría, Urdanibia ospitalean eta Urdanibia Jauregian ageri direnen berdina da. Bere balio arkitektonikoa zehaztugabe geratzen da behe solairuan gorputz batzuk erantsi zaizkiolako. Gainera, bao bat ireki da ukuiluko ate gisa erabiltzeko, hego-ekialdean, eta gezi-leiho batzuk itxi egin dira.
- Elementu honek badu proposamena Euskadiko Ondare Kulturalaren 7/1990 Legearen bitartez babestua izateko (Monumentu Kalifikatu eta Inbentariatuak).
- Egun, "Balizko Zonalde Arkeologiko" gisa deklaraturata dago (A mota), 1997ko irailaren 11ko ebazpenaren arabera.

Bibliografia

- Meaka, Aiako Harriko parke naturalaren ataria. Meakako ibarra parkearen atari-aurrea. Nekazal munduko ondarrera hurbilketa. Arantzadi. 1999
- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

EM12

Elementua

SANTIAGO BIDEAREN TRAZATUA

Elementu-mota

Bidea

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

Lurralde Unitatea

Egikaritze Unitatea

Kokapena

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Santiago bidearen trazatuak, Irundik igarotzen denekoan, Kostako bidearekin bat egiten du. Bi bide daude, izan ere, badirudi erromesek aukera egiten zutela edo Behobiako pasabidea edo Zubernoako Prioretetik zetorren bidea hartzearen artean, egun Santiago zubia dagoen tokitik gertu abiatzen baitzen Junkaleko Andre Mariaren elizaraino ontziz, edo garai batean bi ibai bazterrak lotzeko egongo zen zubiaren bitartez.

Behobiatik igarotzen den bidea hartuz gero, auzo horretako zubitik hasten da eta ondoren Gazteluzarrera igotzen. Artiako zubiraino jaitsi ondoren San Juan Harria plazara abiatzen da, non Santiago kaletik datorren trazatuarekin bat egiten duen. Hortik, adar bat Hondarribirantz abiatzen da Colon ibilbidetik barrena eta bestea Oiartzun aldera Kale Nagusitik barrena. Trazatu honek Gaztelekurantz jarraitzen du, Oñako Oinetxera, Altzulegarre baserritik, autopistaren gainera igaro eta Altzubideko errotara iristeko. Azkenik, Urune ingurutik igarotzen da Gurutze auzora iristeko, jada Oiartzungo udalerrian.

Ezaugarri historikoak

Gauregungo egoera

ERREGULAZIOA

Babesa

Monumentu Mailako Babesa

Iruzkina

- Murtzo Historiko Artistiko deklaratu eta Patronatuaren sorrera, irailaren 5eko 2224/1962 Dekretuaren arabera
- Santiago Bidea, Ondasun Kultural kalifikatuta, Murtzo Monumental kategoriarekin. Urtarrilaren 25eko 14/2000 Dekretua.

R.- HIRIKO ERAIKIN ETA ELEMENTU GARRANTZITSUAK

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

R1

Elementua

ADUANAKO ERAIKINA

Elementu-mota

Hiri Jauregitxo

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

1882

Lurralde Unitatea

0.1

Egikaritze Unitatea

R0.1.01

Kokapena

Aduana Kalea, 16

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Eraikin honek behe solairua, lehenengoa eta tailatupe mantsardatua du. Behe solairuko baoak puntu erdiko arkuez errematatuta daude. Solairu nagusikoak laukizuzenekoak dira. Eraikinaren erlaitza hegada eskasekoa da. Tailatupeko solairuak laukizuzen formako baoak dauzka, frontoi erdi-zirkular eta triangeluarrez burututa, txandaka. Fatxadan, baoen bitarteko tarteetan adreiluak agerian ikusten zaizkio, eta izkinak, baoen azpadurak, forjatuen zintak, erlaitzak eta balkoiak kareharri zuriz egindakoak dira. Teilatua teila grisezkoa da.

Ezaugarri historikoak

1882 Ezezaguna

Eraikuntza

Gauregungo egoera

Kontserbazio egoera onean. Egun, ez da erabiltzen.

ERREGULAZIOA

Babesa

Egiturazko Kontserbazioa

Iruzkinak

- Ongi burututako eraikina, bai eraikuntzaren ikuspegitik eta bai antolaketarenetik; bere estiloak XIX. mendeko hotel frantsesa gogora ekartzen du bolumenari eta estalkiaren itxurari dagokionez. Pieza urbano bezala kontuan hartzean garrantzi berezia duelako da, alde batetik plantan toki handia okupatzen duelako, pabilioi erantsiak barne, eta bestetik balio historikoa duelako trenbidearekin eta mugako pasabidearekin lotuta, hiriaren testuinguruan funtsezko elementu bezala. Interesgarria dirudi pieza bere osotasunean mantentzea, lehen aipatutako balioengatik eta erdiko nabe erantsiak erakusten duen

eraikuntzako diseinuak daukan balioagatik, bereziki galeria formako hormigoizko egiturak.

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila.
Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa:
Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

R2

Elementua

SAN GABRIEL ETA SANTA GEMA

Elementu-mota

Eliza

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

1923-1926

Lurralde Unitatea

3.2

Egikaritze Unitatea

3.2.06

Kokapena

Geltokiko Kalea / Calle Estación, 24

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Planta zentrala duen eliza neo-barrokoa. Eraikinak izaera bertikal markatua du, linterna batez errematatutako kupula batekin. Duela gutxi goitik behera berritzeko lanak egin dira eta parrokiko dependentziak zituen atze aldeko zatia kendu egin da eta bere ordean beste bat desberdina eraiki da.

Ezaugarri historikoak

1923 - 1926 Jose Gurruchaga

Eraikuntza

1943 Jose Gurruchaga

Parrokiari erantsitako dependentziak eraiki ziren.

2004 Luis Miguel Alonso Nájera

Birgaiketa

Gauregungo egoera

Kontserbazio egoera ona. Duela gutxi goitik behera berritu da.

ERREGULAZIOA

Babesa

Kontserbazio Osoa

Iruzkina

- Nahiz ezin den arkitektura neo-barrokoaren paradigmaz hartu, bere eraikuntza-kalitateagatik nabarmentzen da, batez ere dekorazio elementuetan. Azpimarragarriak dira "Maumessean" etxeak fabrikatutako beirate beruneztatuak. Barneko proportzioak nabarmenak dira eta dekorazioa ere ba, Montes Iturrioz-en fresko bat barne. Bere kontserbazioa interesgarritzat jotzen da, bai ikuspegi bolumentrikotik eta bai estilistikotik.

- Badu proposamena Euskadiko Ondare Kulturalaren 7/1990 Legearen bitartez babestua izateko (Monumentu Kalifikatu eta Inbentariatuak).

Bibliografia

- Txingudiko Inguru Fisikoaren Ikerketa. Arantzadi. 1983
- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

R3

Elementua

KIOSKOA ZABALTZA PLAZAN

Elementu-mota

Kioskoa

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

1903

Lurralde Unitatea

5.2

Egikaritze Unitatea

Kokapena

Zabaltza Plaza / Plaza del Ensanche

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Altzairu galdatuan eginiko eraikuntza, planta oktagonalekoa. Eraikin osoa hareharri eta kareharri grisezko zokalo baten gainean kokatuta dago. Colon ibilbidearen parean barrura sartzeko eskalinata bat dauka. Sareta-habeak dauzkan zortzi habeak errematxe-pletinaz eta altzairuzko tirantez eginak daude. Estalkia, zortzi isurkikoa, altuera txikiko linterna batez errematatuta dago. Lorategi txiki batek eta zokalo azpiko erabilerak osatzen dute elementu urbano hau. Euri uren ebakuazioa lau gargola metalikoen bitartez egiten da.

Ezaugarri historikoak

1903   Javier Agirre

Eraikuntza

Gauregungo egoera

Kontserbazio egoera onean.

ERREGULAZIOA

Babesa

Kontserbazio Osoa

Iruzkina

- Musika kioskoa, burdinaz eraikia, garai hartan, garaiko bereizgarria. Diseinu soilarekin eraikia, merezitako eraikuntza eta konposizio-balioa du elementu txikiagoetan. Galdutuzko habeak, gargolak... Gainera, erreferentzia historiko gisa aurkezten da gaur egun erabat indarrean dagoen espazio urbano batean, Zabaltza plazan, hain zuzen. Interesgarritzat jotzen da kontserbatzea eta mantentzea burdinazko arkitekturaren eredu gisa eta bere presentzia urbanoagatik.

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila.

Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa:
Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA**Aurrerakinaren Kodea**

R4

Elementua

JUNKAL ESKOLAK

Elementu-mota

Eskola

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

1878

Lurralde Unitatea

5.3

Egikaritze Unitatea

5.3.09

Kokapena

Eskoleta, nº 3

DESKRIBAPENA**Deskribapena**

Eraikuntza enblematikoa da, bai bere bolumenagatik eta bai bere balio historikoagatik. Eraikuntza eta konposizio ikuspegitik eraikin xumea da, bai exekuzio alorretik eta bai pretentsio estilistikoaren alorretik. Konposaketa klasikoa da bai estiloan eta bai bolumetrian, eta gorputz nagusi bat du bolumen handiagokoa dena eta planta bat antolatzen duena simetriazko ardatz batekin. Azpimarratzekoa da sarrerako plazatxoa, baita atze aldeko espazioa ere, erromatarren garaiko termak izan zitezkeenaren hondakinak gordetzen dituena. Eraikina duela gutxi berritu da eta lehen aipatutako bi espazioei garrantzi berezia eman zaie.

Ezaugarri historikoak

2004 Arkilan

Oiasso Museoa birgaitzea

Gauregungo egoera

Kontserbazio egoera onean. Oiasso Museoaren egoitza da.

ERREGULAZIOA**Babesa**

Kontserbazio Partziala

Iruzkinak**Bibliografia**

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

R5

Elementua

SAN MARTZIAL

Elementu-mota

Ermita

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

1522

Lurralde Unitatea

Egikaritze Unitatea

Kokapena

Barrio Behobia, 26

DESKRIBAPENA

Deskribapena

1522ko San Martzialeko guda gogoratzeko eraikitako ermita da. 1796an suntsitu zen eta 1804an berreraiki. Izen bereko mendiaren gainean kokatzen da eta herriko jaietan funtsezko erreferentzia da. Gorputz nagusiak harlangaitzezko hormak ditu eta bi isurkiko estalkia du. Ermitari mendebaldetik atxikita geratzen da dorrea, eta albo bateko gorputza ere bai, hegoaldera jatetxe gisa erabiltzen den zatia, alegia.

Ezaugarri historikoak

Gauregungo egoera

Kontserbazio egoera onean.

ERREGULAZIOA

Babesa

Kontserbazio Osoa

Iruzkina

- Eusko Jaurlaritzak udal/herriko intereseko izendatua eta agiri urbanistiko egokiaren katalogoaren bitartez babestu beharrekoa.
- Eraikin erlijiosoak ez du balio arkitektoniko garrantzikorik, baina bere garrantzia gizartean eta bere inguruan oinarritzen da. Babesterakoan ezinbestez bere inguruari lotuta doa, eraikitakoaren parte zatiezina delako, eraikitako espazioak eta espazio libreak batasun bat osatzen baitute.

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

R6

Elementua

LARRAMENDIARENA FINKA

Elementu-mota

Hiri etxea

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

1946

Lurralde Unitatea

6.3

Egikaritze Unitatea

Kokapena

Karrika Nagusia/ Calle Mayor, 43

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Hiru altura eta teilatupea dituen eraikina da, 1946koa. Bere fatxada zabor-plakatur egina dago, estalkia aldapa handikoa da eta beirak beruneztatuak. Karrika Nagusitik sartzen da lursailera, etxeak duen jatorrizko arku baten azpitik irteten den eskalinata batetik. Eraikina desnibel handi batean kokatzen da eta lorategia atzealdean dago, hegoaldera, sarrerako kalearen gaineko solairuaren altueran. Behe solairuan garajeak daude. Eraikinaren egitura, hormigoi armatukoa, estalkiaren hegaletan nabari da.

Ezaugarri historikoak

1946 Jose Antonio Ponte

Eraikuntza

Gauregungo egoera

Kontserbazio egoera onean.

ERREGULAZIOA

Babesa

Egiturezko Kontserbazioa

Iruzkina

- Eraikin interesgarria ikuspegi urbanotik begiratur gero, horman babestutako etxea izateagatik, kalearen sestrarekin elkartzen den tokia eta atze aldean daukan espazio libre handira sartzeko tokiari dagokionez, kota handiagoan kokatzen baita. Bere estiloak badirudi nekazal kutsu ingeles arkitektura hartzen duela. Eraikin honen elementurik nabarmenenak izango lirake: horma eraikinari muga jartzen dion elementu gisa, eskalinata eta bertan irekitako zulotik daukan sarbidea, bi elementu hauek jada existitzen baitziren 1946an berreraiki zenerako.

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila.
Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa:
Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

R7

Elementua

COLON KASINOA

Elementu-mota

Hiri Jauregitxo

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

1930

Lurralde Unitatea

5.2

Egikaritze Unitatea

5.2.08

Kokapena

Colón Ibilbidea / Paseo de Colón, 25

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Bi altuerako eraikina, zokaloarekin, Colon ibilbidea eta Luis Mariano plazaren arteko izkinan kokatua. Colon ibilbideko 23. zenbakiarekin mehelina konpartitzen du. Izkinan, sarrera bertan dago, alaka osatzen da. Colon ibilbidera ematen duen fatxadak gainerakoaren aldean dekorazio aberatsagoa ageri du, kuxindura-aparailu eta mentsula gainean harrizko balkoi jarraituarekin. Baoak, bigarren solairuan, laukizuzen formakoak dira. Alakako balkoia frontoi batez burutzen da. Behe solairuan, gehienak, puntu erdiko arkuez errematatuta daude.

Ezaugarri historikoak

1930 Luis Vallet eta Jose Antonio Ponte

Eraikuntza

Gauregungo egoera

Kontserbazio egoera onean.

ERREGULAZIOA

Babesa

Kontserbazio Partziala

Iruzkinak

- Jauregi urbanoa, jatorrizko bolumetria gordetzen duena, Colon ibilbidearen hasierako antolaketan toki nagusia hartzen zuena. Egun, denak desagertu dira edo kontserbatu direnak goitik behera eraldatu egin dira. Bere konposizioak eragin neoklasikoak ditu balastradetan, kateatuetan, azpaduretan eta frontoietan, eta harri edo adreiluaren oinarri neutroaren gaineko pieza zizelkatu edo errebokatu gisa baloratuz. Bere jatorrizko itxura aldatuta dago atze aldean, behe solairuan, duen gorputz irtenean, 1973an eginiko berrikuntza baten ondorioa baita. Bere presentzia urbanoagatik nabarmentzen da

bolumenaren ikuspegitik eta eraikuntza eta konposizioan duen balioagatik. Garai eta tipologia baten eredu gisa mantentzeak forma aldetik zailtasunak ditu Colon ibilbidea azken garaietan garatzearen ondorioz mehelina duelako.

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

R8

Elementua

JESUSEN ZERBITZARIEN
KOMENTUA

Elementu-mota

Komentua

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

1930

Lurralde Unitatea

6.3

Egikaritze Unitatea

Kokapena

Karrika Nagusia / Calle Mayor, 41

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Hiru altuerako eraikina eta estalkia lau isurkikoa, Gain Gainean kokatua. Planta, funtsean, laukizuzena da eta ertz batean kapera dago. Dagoen desnibel handia, Karrika Nagusiaren gainean egindako horma batez konpontzen da. Behe solairuan eta lehenengoan baoak laukizuzenekoak dira eta bigarrenean puntu erdiko arkuez errematatzen dira. Kapera dagoen gorputzean zirkulu erdiko leiho handi bat dago eta goiko solairuan 5 zulo arkutaria. Materialei dagokienez, hormetako harlangaitza agerian dago bao arteko tarte gehientsuenetan. Eskantzuak, baoen azpadurak eta bigarren solairuko fatxadaren zati bat hareharri landukoa da. Erlaitza, dekorazioan aberatsa, kasetoi eta mentsulekin, neurri handikoa da eta hormigoiz egina.

Ezaugarri historikoak

1930 Jose Gurruchaga

Eraikuntza

Gauregungo egoera

Kontserbazio egoera onean.

ERREGULAZIOA

Babesa

Egiturazko Kontserbazioa

Iruzkina

- Bere presentzia urbanoagatik eraikin garrantzitsua, bai bolumetriaren ikuspegitik eta bai bere kokapenagatik, kalearen gaineko plataforma batean baitago, Aldapeta eta Arizmendi Almirantea karriken ardatza errematatzen duen kalearen gainean. Eraikuntza-kalitateagatik bereizten da, arkutaria eta teilatu-hegala bezalako elementuetan. Eragin klasikoko

konposizio orokorraren barnean elementu erregionalistak hartzen ditu elementu garrantzitsuetan, teilatu-hegalean, esaterako. Konposizio aldetik arkitekturaren eredu nabarmena ez izan arren, azkeneko emaitzan zuzentasun bat mantentzen du, beraz, kontserbatzea interesgarria dirudi bere fatxada nagusien bolumena eta konposizioari dagokionez eta eraikinak plataformen bitartez kaletik duen trantsizioari dagokionez.

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

R9

Elementua

IKUST ALAIA ETXEA

Elementu-mota

Hiri etxea

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

1914

Lurralde Unitatea

5.2

Egikaritze Unitatea

Kokapena

Karrika Nagusia / Calle Mayor, 24

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Etxearen inguru perimetralean lorategia du eta Karrika Nagusiaren goi aldean kokatzen da, Jesusen Zerbitzarien komentuari parean. Eraikin multzoaren emaitza, hiru altuerako gorputz nagusiari aldeetan hainbat gorputz eranstean lotu da. Jatorrian, jauregi frantses motako eraikin bat izan zen, estalki mantsardatuarekin, kubikoa, eta egun erakusten dituen apaindurazko ezaugarririk gabea. Elementu horien artean ezker itxurako fustea duten kolomak nabarmentzen dira. Estalkiak lau isurkikoak dira, hegalarekin, egurrezko oholtza eta mentsulak agerian uzten dituelarik. Fatxada zarpiatuta eta margotuta dago.

Ezaugarri historikoak

1914 M. Sáenz de Vicuña

Eraikuntza

Gauregungo egoera

Kontserbazio egoera onean. Udal liburutegia eta artxiboa daude bertan.

ERREGULAZIOA

Babesa

Egiturazko Kontserbazioa

Iruzkina

- Lorategi formako lursail handi batean kokatzen den eraikina, aldapan, konposizio eta eraikuntza aldetik kalitate handiarekin. Etxe horretan, 1985ean, birgaitzeko eta barnetik berritzeko jarduerak egin ziren liburutegi eta artxibo historiko gisa erabiltzeko. Bere estiloak arkitektura erregionalistaren elementuak hartzen ditu, baita dekorazio platereskoak ere. Azpimarratzekoa litzateke lurrari egokitzeko modu interesgarria, baita lursailean bertan duen kokapena ere, non tamaina handiko zuhaitzak nabarmentzen diren eta perimetro osoan forjaz eginiko itxitura ere bai. Bere kontserbazioa, nolabait, jada ongi sendotuta dago

egin zaizkion berrikuntzekin, edo ondoren egin liezazkionekin, jarduera-ildo berean egiten badira behintzat.

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

R10

Elementua

ETXEA PIKOKETA KARRIKA, 11n

Elementu-mota

Hiri Etxea

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

1913

Lurralde Unitatea

5.2

Egikaritze Unitatea

Kokapena

Pikoketa Karrika / Calle Pikoketa, 11

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Juaristi medikuaren klinika izateko sortu zen eraikina. Eraikina, orduan zegoen negutegiaren ondoan egin zen, jatorrizko planoetan ageri denez. Fatxada, ardatz zentral bat eta aldamenetako bi ardatzen arabera antolatuta dago, kokapen simetrikoan. Azalera osoa zarpiatuta eta margotuta dago. Behe solairuan kuxindurazko aparailu bat du, horizontalean lotuta, eta Erdiko arkuaren eta aldamenetako leihoen klabeak nabarmenduta ageri dira plano orokorrarekin alderatuz. Lehen eta bigarren solairuetan, leihoen baoak, laukizuzenak, hauts-babesa eta leiho-barrena dute, lehen solairukoak forma aldetik konplexuagoak direlarik. Fatxadan miradore bat dago lehen eta bigarren solairuan, ardatz zentralean kokatua. Egurrezko hegala kalerantz ageri da eta estalkia lau isurkikoa da. Alde batean sarrera du, sarrera publikoa eta pribatua bereizten zituena, jatorrian zeukan erabilerarako egokitua.

Ezaugarri historikoak

1913 Pedro de Aristegi

Eraikuntza

Gauregungo egoera

Birrearaikitzen, etxeak egiteko.

ERREGULAZIOA

Babesa

Kontserbazio Partziala

Iruzkina

- Eraikin partikularra, soila, bai eraikuntzaren ikuspegitik eta bai konposizioaren ikuspegitik, etxe urbanoaren tipologia adierazten duena bolumetria garbiarekin eta proportzio justuekin. Bere oinarriko balioak kontserbatzen dira jatorrizko proiektuan bezala. Fatxada nagusiak

irizpide neoklasikoak jarraitzen ditu, eragin eklektikoaren arrasto eskasekin. Azpimarragarria da, bai proportzio bolumetrikoko egokituak dituelako eta bai konposizio orokorra kontuan hartzen delako. Une honetan goitik behera berreraikitzen ari dira, kanpo aldetik lehen deskribatu den itxura bera mantenduz.

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

R11

Elementua

ETXEA PIKOKETA KARRIKA, 13an

Elementu-mota

Hiri Etxea

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

1907

Lurralde Unitatea

5.2

Egikaritze Unitatea

Kokapena

Pikoketa Karrika / Calle Pikoketa, 13

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Saguzarren Etxea bezala ezagutzen den eraikina, balkoietakoko burdinak apaintzen dituzten irudiengatik. Fatxada nagusia bost ardatz bertikalen arabera antolatuta dago, eta erdikoan kokatzen da eraikinera sartzeko atea. Solairu bakoitzean bi etxebizitza daude. Lehenengo solairuan balkoi jarraitu bat dago. Bigarren solairuan balkoiak banakakoak dira eta baoan hauts-babesa dute, pilastra salomonikoen gainean bermatuta. Miradoreak ertzetako ardatzetan kokatzen dira eta egurrez eginak daude, eta lehen eta bigarren solairuetan kokatzen dira. Txapituladun leihoak teilatupeko solairuarenak dira eta bi isurkiko estalkira ateratzen dira, fatxadaren paralelo doan gailurrarekin.

Ezaugarri historikoak

1913 Pedro de Aristegi

Eraikuntza

Gauregungo egoera

Egoera onean.

ERREGULAZIOA

Babesa

Kontserbazio Partziala

Iruzkina

- Azpaduretan, miradoreetan eta balaustradetan dekorazio elementu eta irudiengatik nabarmentzen den eraikina da, eta bere originaltasun eta artisau-kalitateagatik. Etxeak bolumetria garbia erakusten du eta etxe bakar gisa hautematen da. Bere estiloak elementu neo-platereskoak hartzen ditu dekorazio elementuetan. Eraikina berriro egin da jatorrizko bolumetria eta apaingarrizko irudi nagusienak mantenduz.

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila.
Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa:
Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

R12

Elementua

UDAL OSPITALE ZAHARRA ETA
MIRARIETAKO KAPERA

Elementu-mota

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

1914

Lurralde Unitatea

6.3

Egikaritze Unitatea

R6.3.08

Kokapena

Urdanibia Plaza, 6-7

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Behe solairua eta lehen solairua duten pabilioi multzoa, Andre Maria Sortzez Garbiaren ospitale ondoan. Eraikuntza xumea duten eraikinak dira, lorategiekin batera multzo atsegina osatzen dutelarik. Pabilioiak planta laukizuzenekoak dira, estalkia lau isurkikoa eta fatxada zarpiatuta eta margotuta. Andre Maria Miraritakoaren kaperak, lorategian kokatua, multzoa osatzen du.

Ezaugarri historikoak

1914 Ezezaguna

Eraikuntza

Gauregungo egoera

Udal bulegoak

ERREGULAZIOA

Babesa

Kontserbazio Partziala

Iruzkinak

- Multzo urbanoa, bere balio arkitektonikoagatik ez bada ere gainazalean duen ezarpenagatik eta Urdanibia plazan dagoen ospitale zaharrekin ezartzen duen harremanagatik nabarmentzen da. Lursailean duen kokapenak patioen arteko lotura bat ematen diote eta, berez, espazio urbano interesgarria sortzen du. Multzoaren plantaren fisonomia tipologikoa kontserbatzea interesgarria litzateke eta espazio librearen eta eraikitako espazioaren arteko harreman bolumetrikoa ere bai.

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila.

Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa:
Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

R13

Elementua

KOARTEL ZAHARRA

Elementu-mota

Etxebizitza blokea

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

1926

Lurralde Unitatea

7.1

Egikaritze Unitatea

Kokapena

Enkantia Kalea, 1-9, Casto Cantero Kalea 2-10 y Erlaitz Kalea, 1

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Hiru altuerako eraikina eta estalkia hiru isurkikoa, jatorrian kuartel gisa erabiltzen zen. Egun, etxebizitzaren eraikina bihurtu da eta horrek ez du laguntzen eraikina baloratzeko garaian. Planta "U" formakoa du eta lehen eta bigarren solairuko etxebizitzetara sartzeko patioak joaten da. Kanpoko akabatua, duela gutxi berrituta, zarpiatuta eta margotuta dago.

Ezaugarri historikoak

1926   Francisco Urcola

Gaurengungo egoera

Etxebizitzak. Duela gutxi kanpoaldea berritu da.

ERREGULAZIOA

Babesa

Egiturazko Kontserbazioa

Iruzkina

- Hirigune Historikoa Birgaitzeko Plan Berezian sartutako elementua.

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

R14

Elementua

JUNKAL AMA BIRJINA ETXE
MULTZOA

Elementu-mota

Etxebizitza blokea

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

1945-1959

Lurralde Unitatea

5.1

Egikaritze Unitatea

Kokapena

Serapio Mujika Kalea, 25-33, José Egin Kalea, 1-5 y Gipuzkoa Hiribidea, 2-6

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Bizitoki multzoa, zeinaren proiektuak "Gipuzkoako Etxe eta Arkitektura Obra Sindikala" izenarekin deitutako lehiaketa irabazi baitzuen. 24 ezkaratza ditu eta 121 etxebizitza. Etxe multzo osoaren planta "U" formakoa da eta hegoaldera irekita dago. Eraikinaren hiru gorputzek 5 solairu dauzkate, eta orubearen kotarik baxuenean sei ere badituzte. Behe solairua eraikinaren zokalo gisa tratatuta dago eta aparailu irregularreko kareharri grisezko akabatua dauka. Fatxadaren gainerakoa zarpiatuta eta margotuta dago. Etxadiaren alderdi irekia, duela bi urtera arte, behe solairuan zegoen arkuteria batez errematatuta egon zen, baina etxadiaren barne aldea egokitzeko obrak egin zirenean bota egin zen.

Ezaugarri historikoak

1945-1959   Pedro Muguruza Otaño

Eraikuntza

Gauregungo egoera

Kontserbazio egoera onean.

ERREGULAZIOA

Babesa

Egiturazko Kontserbazioa

Iruzkina

- Etxebizitza sozialaren arkitekturaren adibide interesgarria, non, baliabide eskasekin, elementu tipologikoak eta lotura urbanoak ongi konpontzen diren. Antolaketa oinarria zera da, hutsune bat ezartzea erritmo erregular eta uniforme baten gainean. Behe solairuak eraginkortasunez konpontzen du kaleko sestreko lotura eta barne-kanpoko espazioen iragazkortasuna. Etxadi erdi-irekiaren izaera nabarmena da, espazio publikoaren harreman

egokia ezarriz eta multzoaren eskala doituarekin.

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila.
Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa:
Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

R15

Elementua

ERAIKINA SAN MARTZIAL, 1ean

Elementu-mota

Etxebizitza eraikina

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

1937-1941

Lurralde Unitatea

5.3

Egikaritze Unitatea

Kokapena

San Martzial Karrika / Calle San Martzial, 1

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Etxebizitzen eraikina da, mehelinen artean kokatua, San Martzial karrika eta Eliza karrika arteko izkinan eta Udaletxe aurrean. Gipuzkoako Aurrezki Kutxa Probintzialak bultzatu zuen etxe honen eraikuntza. Bere itxuran horizontalitatea nagusi da erlantz eta moldura jarraituen eraginez eta luzetako hutsune horizontalak dituelako izkinan. Materialelek paper garrantzitsua jokatzen dute eraikinaren konposizioan: behe solairuan harrizko plakatu bat dago, adreilu agerikoa lehenengoan eta zarpiatuta eta margotuta gainerakoan.

Ezaugarri historikoak

1937-1941 Ramon Cortazar

Eraikuntza

Gauregungo egoera

Etxebizitzak. Kontserbazio egoera onean.

ERREGULAZIOA

Babesa

Egiturazko Kontserbazioa

Iruzkina

- Konposizioaren aldetik garaiko estilo arrazionalistaren barnean kokatzen den eraikina. Pieza urbano nabarmendua, bere presentzia bolumentrikoari dagokionez, San Martzial karrika errematatuz eta San Juan Harria plazarekin izkina eginez. Jatorrizko proiektuak ez zuen jasotzen teilazko estalki inklinatua, ezta teilatupeak ere, aitzitik, ongi errematatutako eta arkitektura arrazionalistaren ezaugarriekin hobeto zetorren itxura zeukan.

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila.

Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa:
Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

R16

Elementua

JENARO ETXEANDIA PLAZAN
ETXEBIZITZEN ERAIKINAK

Elementu-mota

Etxebizitza multzoa

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

1876-1906

Lurralde Unitatea

5.3

Egikaritze Unitatea

Kokapena

Genaro Etxeandia Plaza, 1 y Fermín Calbetón Karrika, 1-5

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Etxebizitzen eraikinen multzoa Jenaro Etxeandia plazako 3 eta 4. etxeek eta Fermín Calbetón kaleko 1, 3 eta 5. etxeek osatua. Multzo horren hasierako etxea Colón ibilbidea eta Francisco de Gainza kalearen artean izkina egiten duen eraikina da, Pedro Aristegik eraikitakoa. Jatorrian bi solairukoa izan zen, fatxada harlanduz egin. 1981ean beste solairu bat gehitu zitzaion eta adierazitako gainerako eraikinen parean jarri zen altueran, zeinak 5 altuerakoak baitira, horietako azkena mantsardatuta dagoelarik. Horiek guztiak Jose Aginagak eginikoak dira 1891 eta 1906 bitartean.

Ezaugarri historikoak

Gauregungo egoera

Etxebizitza. Kontserbazio egoera onean.

ERREGULAZIOA

Babesa

Kontserbazio Partziala

Iruzkina

- Multzoak konposizio eta eraikuntza aldetik erakusten duen batasuna nabarmena da. Fatxada klasikoez osatutako eraikinen multzoa, behar bezalako proportzioan eginiko baten serie erregular batez. Dekoraziorik ez dute, baten azpadurak eta miradoreetako zurgintza ez bada, elementu dekoratibo modernistak hartzen baitituzte. Eraikin hauei eman dakiekeen babesa fatxadak kontserbatzera joango litzateke, horrela, aipatutako multzoari batasun irudia emango zaio eta.

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila.
Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa:
Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

R17

Elementua

POLIZIA KOMISARIA ZABALTZA PLAZAN

Elementu-mota

Hiri Jauregitxo

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

1945-1948

Lurralde Unitatea

5.2

Egikaritze Unitatea

Kokapena

Zabaltza Plaza / Plaza del Ensanche, 1

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Eraikin bakarra, 3 altuera eta teilatupea dituena, Zabaltza plazan kokatua. Planta laukizuzena du, iparraldetik behe solairuan eranskin bat eta lorategi bat duena, ia eraikin osoa inguratuz. Fatxada nagusia simetrikoa da ardatz zentral baten arabera eta erdiko gorputza zertxobait aurreratua du gainerako fatxadarekin alderatuta. Estalkia lau isurkikoa da, teilekin. Fatxada hareharri landuz egina dago. Baoak banda zuri batez inguratuta daude.

Ezaugarri historikoak

1945-1948 J. A. Ponte

Eraikuntza

Gauregungo egoera

Kontserbazio egoera onean.

ERREGULAZIOA

Babesa

Egiturazko Kontserbazioa

Iruzkina

- Bere presentzia urbanoagatik nabarmentzen den eraikina, Zabaltza plazaren alde txiki-txiki bat okupatuz. Bere estiloan eraikin berantiarra da, arkitektura herrerianoaren elementuak hartzen dituen tradizio klasiko baten barnean. Eraikin honi eman dakiokkeen babesa bere osotasunean kontserbatzea litzateke, hau da, fatxadak, estalkia, elementu apaingarriak, baoen kokapena.

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila.

Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa:
Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

R18

Elementua

ERAIKINA GIPUZKOA HIRIBIDEA,
4an, "NORMANDIE ETXEA"

Elementu-mota

Etxebizitza eraikina

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

1935

Lurralde Unitatea

5.1

Egikaritze Unitatea

Kokapena

Gipuakoa Hiribidea / Avenida de Gipuzkoa, 4

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Etxebizitzen eraikina, 6 altuera eta atikoa duena, forma triangeluarreko orube batean atzeraeramana eta kolkoratuta. Erabat itxi gabeko etxadi bat osatzen du eta irekidura horren ertzean kokatuta dago. Puntu horretan fatxadak forma kurboa du eta atiko solairuan, fatxadaren jarraipen gisa, puntu hori indartzen duen markesina bat dago. Fatxadako gainerako osagaiek izaera horizontal markatua du. Irunen eraiki zen hormigoi armatuko lehen eraikina izan zen.

Ezaugarri historikoak

1935   Juan Jose Olazabal

Eraikuntza

Gauregungo egoera

Etxebizitzak. Kontserbazio egoera onean.

ERREGULAZIOA

Babesa

Egiturazko Kontserbazioa

Iruzkina

- Linea arrazionalisten arkitekturaren adibide interesgarria da, 30. hamarkadako joerekin bat zetorrena. Bere boluetria oso zail dirudi aldatzea, izkinaren presentzia eta balioagatik, eraikinaren silueta eta bereizgarria delako.

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa:

Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

R19

Elementua

ERAIKINA COLON IBILBIDEA, 36an

Elementu-mota

Etxebizitza eraikina

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

1935-36

Lurralde Unitatea

5.2

Egikaritze Unitatea

Kokapena

Colon Ibilbidea / Paseo de Colón, 36

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Eraikina mehelinean artean dago eta 6 solairu eta teilatupea du, Colon ibilbideko 36. zenbakian kokatua, Gipuzkoa hiribideari amaiera emanez. Colon ibilbidean zehar errepikatzen den eraikin mota baten eredu da. Fatxada nagusia miradorearen bitartez formalizatzen da, balkoi kurboek babestuta, kokapen simetrikoan.

Ezaugarri historikoak

1935-36 J. A. Fernandez de Casadevante

Eraikuntza

Gauregungo egoera

Etxebizitzak. Kontserbazio egoera onean.

ERREGULAZIOA

Babesa

Egiturazko Kontserbazioa

Iruzkina

- Eraikina proportziotan egokia eta, garaiko arkitekturaren adibide oso nabarmena ez izan arren, Colon ibilbidean zehar hainbat eraikinetan errepikatzen den fatxadaren eredu da. Bere mota berezietako bat da.

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

R20

Elementua

BANCO POPULARRAREN
ERAIKIN ZAHARRA COLON
IBILBIDEA, 58an

Elementu-mota

Etxebizitza eraikina

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

1937

Lurralde Unitatea

5.2

Egikaritze Unitatea

Kokapena

Colon Ibilbidea / Paseo de Colón, 58

DESKRIBAPENA

Deskribapena

5 altuera eta atiko atzeraeraman duen eraikina, mehelinean artean kokatuta. Bere konposizioan erabilitako ordena erraldoia azpimarra daiteke, monumentu itxura ematen baitio. Osagaiei dagokienez ordena klasikoa ageri du, alegia, basamentua, gorputz nagusia eta burutzeko solairua. Apaindurazko xehetasunak beren eraikuntza-kalitateagatik azpimarragarriak dira, alegia, pilastrak, azpadurak, frontoiak, leiho-barrenak eta erlaitzak.

Ezaugarri historikoak

1937 Domingo Agirrebengoa

Eraikuntza

Gauregungo egoera

Etxebizitzak eta bulegoak. Kontserbazio egoera onean.

ERREGULAZIOA

Babesa

Egiturazko Kontserbazioa

Iruzkina

- Duela urte batzuk eginiko berrikuntzek eraikina proportzio berrietan finkatu zuen. Eraikuntza-kalitatea nabarmena da pilastra, azpada, leiho-barren eta erlaitzeko xehetasun apaingarrietan.

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa:

Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

R21

Elementua

ERAIKINA COLON IBILBIDEA, 8,
10, 12an

Elementu-mota

Etxebizitza eraikina

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

1946

Lurralde Unitatea

5.2

Egikaritze Unitatea

Kokapena

Colon Ibilbidea / Paseo de Colón, 8, 10 y 12

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Etxebizitzen eraikina, errentako etxeak izateko proiektatuta. Behe solairu komertziala eta sei solairu altu ditu. Colon ibilbideak Iparralde hiribidearekin izkina egiten duen tokian dago, itxura klasikoa du eta eraikuntza-kalitate ona. Erlaitzek bat egiten dute fatxadaren lerrokatutatik irteten diren bi gorputz irtenekin. Planta kurboa duen izkina bi elementu irtenek babesten dute, puntu horretan gainaldean daukan petoaren bitartez errematatzean kale batetik besterako jarraipen bisuala eragiten duelarik.

Ezaugarri historikoak

1946   Jose Luis Recarte

Eraikuntza

Gauregungo egoera

Etxebizitzak. Kontserbazio egoera onean.

ERREGULAZIOA

Babesa

Egiturazko Kontserbazioa

Iruzkina

- Bere kokapen nabarmena eta bolumetria sendoa dira azpimarragarriak, eraikuntza-kalitate ertain-altuarekin batera.

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

R22

Elementua

ERAIKINA IPARRALDE HIRIBIDEA,
3an

Elementu-mota

Etxebizitza eraikina

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

1955

Lurralde Unitatea

5.2

Egikaritze Unitatea

Kokapena

Iparralde Hiribidea / Avenida de Iparralde, 3

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Colon ibilbidea eta Iparralde hiribidearen arteko izkinan dagoen eraikina. Behe solairua, solairuarte eta sei solairu altu ditu. Bi komunikazio-guneen arabera antolatzen da eta solairu bakoitzeko lau etxebizitza ditu, orientazio bikoitzarekin. Izkinako forma kurboak eta atzeraeramandako atikoak dominatzen duten bolumetria ageri du, angelua hustea eraginez. Bere estiloa kontuan hartuz, arkitektura berantiarra da. Hala ere, bere tamaina handia eta eraikuntza kalitateak bere presentzia urbanoa areagotu egiten dute Colon ibilbideko izkina garrantzitsu batean.

Ezaugarri historikoak

Gauregungo egoera

Etxebizitzak. Kontserbazio egoera onean.

ERREGULAZIOA

Babesa

Egiturazko Kontserbazioa

Iruzkina

- Bere kokapen nabarmena eta bolumetria sendoa dira azpimarragarriak, eraikuntza-kalitate ertain-altuarekin batera.

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

R23

Elementua

INMIGRAZIO ZENTRO ZAHARRA

Elementu-mota

Eraikin administratiboa

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

1963

Lurralde Unitatea

3.2

Egikaritze Unitatea

R3.2.09

Kokapena

Bartolomé de Urdinso Kalea, 2

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Eraikin honen plantak "C" forma hartzen du hego-ekialdera irekitako patio baten inguruan eratuta. Bi gorputz nagusiak, hasiera batean bizitoki eremuak zirenak, behe solairuan beiraz hornitutako korridore baten bitartez konektatuta daude eta sarrerako kaletik gardentasun interesgarri bat ahalbidetzen du atzealde berde eguzkitsura arte. Arkitektura xumea da, materialen kalitateari eta bere forma sinpleei lotuta, beren egileen arabera, "eraikinari egonkortasuna eta lasaitasuna" eman nahi baitzioten, lehen unetik nabaritu behar dena eta erabiltzen den neurrian ere bai.

Ezaugarri historikoak

1963 Jose Mª de Iturriaga eta Alejandro de la Sota

Eraikuntza

Gauregungo egoera

ekonomia eta Ogasun Ministerioarena da eta bulegoak dauzka. Kontserbazio egoera txarra.

ERREGULAZIOA

Babesa

Egiturazko Kontserbazioa

Iruzkina

- Arkitektura bikaineko eraikina da, eta bolumetriari dagokionez jatorrizkoan bezala kontserbatzen den arren, mantenu falta handia ageri du eta horrek eraikinari itxura hondatua ematen dio.

Bibliografia

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

R24

Elementua

ETXEBIZITZAK FRANCISCO DE GAINZA, 7, 9, 11, 13an

Elementu-mota

Etxebizitza Familiabakarrak

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

1931

Lurralde Unitatea

5.2

Egikaritze Unitatea

Kokapena

Francisco de Gainza Karrika, 7, 9, 11 y 13

DESKRIBAPENA

Deskribapena

4 etxebizitza dituen eraikina, hiru altuerakoa, hizkuntza modernoaren joera jarraitzen duena: bolumen kubikoen garbitasuna areago geratzen da eraikuntzako elementuen horizontalitateagatik, hainbat baok konpartitzen dituzten leiho-barren lerroen bitartez, terrazen karelen gaineko baranda metalikoaren errematetik. Horizontalitate hori fatxadako koloreengatik areagotuta geratzen da, fatxadaren tonu gorriaren gainean elementu horizontalak kolore zuriz baitaude. Fatxadako tarteetan apaindurarik ez edukitzea ere azpimarragarria da.

Ezaugarri historikoak

1931 Luis Vallet

Eraikuntza

Gauregungo egoera

Kontserbazio egoera onean.

ERREGULAZIOA

Babesa

Egiturazko Kontserbazioa

Iruzkina

- Bizitokien arkitektura arrazionalistaren adibide interesgarria. Kontserbazio egoera ona da. Elementu erantsi batzuk ditu eta horiek eraikinaren benetako ezaugarriekin alderatuz kalitate eskasagatik nabari dira. Eraikina babestekotan bere jatorrizko arkitektura berreskuratzeko eta bere elementu guztiak mantentzeko izango litzateke.

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila.

Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa:
Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

R25

Elementua

ETXEA POLICARPO BALTZOLA,
3an

Elementu-mota

Hiri etxea

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

1930

Lurralde Unitatea

5.2

Egikaritze Unitatea

Kokapena

Policarpo Baltzola Kalea, 3

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Familia bakarreko etxebizitza, aldapa handiko lursail batean kokatuta. 4 altuera ditu, horietako bat garajea, eta daukan bolumena lortu da hainbat bolumen kubiko elkarri erantsi ondoren. Mugimendu modernoaren arauen arabera proiektatuta, estalkia laua du, barandak horizontalki kokatuta eta fatxadako baoetan apaingarririk ez.

Ezaugarri historikoak

1930 Luis Vallet

Eraikuntza

Gauregungo egoera

Kontserbazio egoera onean.

ERREGULAZIOA

Babesa

Egiturazko Kontserbazioa

Iruzkina

- Mugimendu Modernoa izenekoaren barnean kokatzen den arkitekturaren adibide garbiaren aurrean aurkitzen gara, zalantzarik gabe, estilo hau zabaldu zeneko urteekin bat datorrelako baita interesgarria. Elementu bereizgarriak dira bolumen garbiak, plano errebokatuak eta azotea espazio erabilgarri gisa baloratzea. Interesgarria iruditzen zaigu bere kontserbazioa, bai bolumetrian, lurraren aldapa handiari ondo moldatuta, eta bai eraikina osatzen duten bolumen desberdinen eta elementu txikiagoen (barandak, hegalak, estalki laua) antolaketa formalean ere, hala nola lursailaren barnean duen kokapenagatik eta bere landaretzagatik.

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila.
Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa:
Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

R26

Elementua

ETXEA HENDAIA KALEA, 8an,
"DUCOUREAU ETXEA"

Elementu-mota

Hiri etxea

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

1922

Lurralde Unitatea

3.2

Egikaritze Unitatea

Kokapena

Hendaia Kalea, 8

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Antzaran auzoan dagoen eraikina, Plaiaundiko zonaldea menderatzen duen gain batean. Etxe partikular gisa eraiki zen XX. mende hasierako joera erregionalistaren eredua jarraituz. Konposizioari dagokionez, simetriarik gabeko eraikina da, bi gorputz erantsiekin. Bolumentean nabarmentzen da nola ageri den teilatu gainetik dorre-miradorea. Eraikina duela gutxi goitik behera berritu da Mondragon Unibertsitateko fakultate bat jartzeko, jatorrizko fatxadak mantendu dituelarik.

Ezaugarri historikoak

1922 Ramon Cendoya

Eraikuntza

Gauregungo egoera

Duela gutxi goitik behera berrituta. Mondragon Unibertsitatearen egoitza da.

ERREGULAZIOA

Babesa

Egiturazko Kontserbazioa

Iruzkina

- Bere presentzia urbanoagatik nabarmentzen den eraikina, Bidasoa ibai ahoa menderatzen duen gain batean dagoen lursail handian. Eraikin garrantzitsua bolumetriari dagokionez, eta euskal joera berrien barnean funtsezko pieza ez den arren, joera horretan sar daitezkeen konposizio-elementuak dauzka. Garrantzitsua litzateke bolumenaren kokapena baloratzea jabetzari orokorki dagokionean eta eraikinak duen garrantzia Irungo perfilaren gainean objektu nabarmen bezala, badiatik ikusten baita. Gainera, lursail beraren elementu naturalen balioa, garai jakin bateko berezko arkitekturaren balorazioarekin batera.

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila.
Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa:
Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

R27

Elementua

ETXEA POLICARPO BALTZOLA,
15ean, "MARIA LUISA ETXEA"

Elementu-mota

Hiri etxea

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

1920-21

Lurralde Unitatea

5.2

Egikaritze Unitatea

Kokapena

Calle Polycarpo Baltzola, nº 15

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Eraikinak erdisotoa, goiko 2 solairu eta teilatupea du. Bi isurkiko estalkia du eta fatxada nagusiarekiko perpendikular doan gailurra. Arkitektura erregionalista batean oinarrituz eraikita dago, bai egituran eta bai materialei dagokienez. Jatorrian familia bakarreko etxebizitza izan zen eta, egun, Musika Udal Fundazioaren egoitza da eta inguratzen duen lorategia Mendibil parkea da. Bigarren eraikina, atezain funtzioa betetzen zuena eta lorategiaren sarreran kokatzen dena, egun haurtzaindegia da. Aipatu zabaltze lanak, osorik, erdisotoko solairuan egin dira, jatorrizko bolumenari bere ezaugarri bolumetrikoak mantentzeko aukera ematen diotelarik.

Ezaugarri historikoak

1987

Kontserbatorio gisa moldatzeko proiektua.

2002-2005 Alberto Pombo

Zabaltzea-Berritzea

1920-1921 Luis Vallet

Eraikuntza

Gauregungo egoera

Kontserbazio egoera onean.

ERREGULAZIOA

Babesa

Egiturazko Kontserbazioa

Iruzkina

- Azpimarratzeko da familia bakarreko etxe honetan lursailean duen kokapena, baita dagoen landaretza ere. Eraikinaren balioa areagotzen laguntzen baitute. Berezko balioak gehiago du arkitektura mota batekoa izateagatik, izan ere, etxebizitza isolatuei batez ere erantzun bat eman nahi izan zitzaion.

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

R28

Elementua

ETXEA GUDARI KALEA, 14an

Elementu-mota

Hiri etxea

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

1923

Lurralde Unitatea

5.2

Egikaritze Unitatea

5.2.14

Kokapena

Calle Gudari, nº 4

DESKRIBAPENA

Deskribapena

3 altuerako eraikina da Gudari kalera ematen duena, eta 4 altuerakoa, atzealdeko lorategira ematen duena, luraren orografia delarik horren arrazoia. Bi isurkiko estalkia du eta fatxadarekiko perpendikular doan gailurra. XX. mende hasierako estilokoa da, estilo erregionala berreskuratzen saiatu zena. Eraikuntza asimetrikoa ageri du. Harlangaitzezko hormez eta barnealdeko egitura egurrez eraiki zen. Estalki handia nabarmentzen da, eraikinaren bolumena definitzen duena.

Ezaugarri historikoak

1923   Jose Elizalde

Eraikuntza

Gauregungo egoera

Kontserbazio egoera onean.

ERREGULAZIOA

Babesa

Egiturezko Kontserbazioa

Iruzkina

- Bere bolumetria eta lursaileko kokapena azpimarragarria da. 20. hamarkada aldera zabaldu zen arkitektura baten beste adibide bat da.

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

R29

Elementua

ETXEA GUDARIA KALEA, 2an
"CARMEN ETXEA"

Elementu-mota

Hiri etxea

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

1913

Lurralde Unitatea

5.2

Egikaritze Unitatea

Kokapena

Calle Gudari, n° 2

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Planta karratuko eta lau altuerako eraikina, horietako azkena mantsardatua. 2005ean berreraiki da, jatorrizko fatxadaren bolumentria eta egitura gordez. Baoek dituzten azpaduretan hareharri txapeatuzko apaingarriak ageri dira, sarrerako fatxadaren miradoreetan eta izkinetan bezala, hori guztia jatorrizko eraikinaren harlandua gogoratuz.

Ezaugarri historikoak

2005

Birrerakuntza

1913

Pedro de Aristegi

Eraikuntza

Gaurengungo egoera

Kontserbazio egoera onean. Duela gutxi goitik behera berrituta.

ERREGULAZIOA

Babesa

Ingurumen Babesa

Iruzkina

- Eraikin xume baten aurrean aurkitzen gara konposizioari era eraikuntzari begiratu gero. Bolumen kubikoa nagusi da frantses estiloko arkitekturarekin. Duela gutxi bota egin da eta ondoren berreraiki, kanpo aldetik jatorrizko eraikinak zeukan itxura bera gordez.

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa:

Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

R30

Elementua

IRU-BIDE ETXEA

Elementu-mota

Hiri etxea

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

1931

Lurralde Unitatea

6.3

Egikaritze Unitatea

Kokapena

Calle Olaketa, nº 1

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Eraikin honek behe solairua, lehena eta teilatupea du. Lurraren desnibelak ahalbidezen dio erdisoto solairu bat edukitzea garaje bezala erabiltzeko, lorategitik sartuta. Estalkia asimetrikoa du, bi isurkikoa, eta gailurra ipar-mendebaldera jotzen duen fatxada nagusiarekiko perpendikularra da. Etxerako sarrera aterpe baten bitartez egiten da eta behe solairuaren eta erdisotoaren tarteko maila batean kokatzen da. XX. mende hasierako estilokoa da, nekazal giroko eraikuntzetan oinarritutako estilo erregionala berreskuratzen saiatzen zena; horregatik ageri dira hainbat elementu, adibidez, egurrezko balaustradak, fatxadako dekorazioak egurrezko bilbadurak imitatuz, egurrezko kontra-leihoak... Harlangaitzezko hormez eraiki zen eta barneko egitura egurrezkoa da.

Ezaugarri historikoak

1931 Jose Luis Recarte

Eraikuntza

Gauregungo egoera

Kontserbazio egoera onean.

ERREGULAZIOA

Babesa

Egiturazko Kontserbazioa

Iruzkina

- Familia bakarrarentzat sortutako etxea, lursail handi baten barnean. Bere presentziak inguru hurbila dominatzen du. Euskal erregionalismoak berezko duen hizkuntza formala.

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila.

Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa:
Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

R31

Elementua

MONTANO ETXEA

Elementu-mota

Hiri etxea

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

1925

Lurralde Unitatea

5.2

Egikaritze Unitatea

Kokapena

Calle Zuberua, nº 10

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Etxe hau, Luis Vallet-ek proiektatu zuen eta berak erabiltzeko zen. Eraikinak behe solairua, lehen solairua eta teilatupea du. Lurraren desnibelagatik erdisoto solairu bat edukitzea ahalbidetzen du, lorategiko ipar-ekialdeko fatxadan ikus daitekeenez. Mendibil auzoan kokatzen da. Estilo eklektikoa du, tradizio arkitektoniko anglosaxoiaren erreferentziekin, "bow-windows" kasuan. Arku kanopial eta beheratuak daude, bai harlanduzko piezetan eta bai bilbaduran. Estalkiak mugimendu bat erakusten du, hegal nagusien aldapa, gorputz erantsi eta petoen aldaerarekin.

Ezaugarri historikoak

1925 Luis Vallet

Eraikuntza

Gauregungo egoera

Kontserbazio egoera onean.

ERREGULAZIOA

Babesa

Egiturezko Kontserbazioa

Iruzkina

- Lorategia duen lursail batean konkapan zentratua. Eraikuntza eta estilo xehetasunak erabakitzerakoan kalitate bikaina.

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

R32

Elementua

FORUEN KARRIKA, 5

Elementu-mota

Etxebizitza eraikina

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

1883

Lurralde Unitatea

5.2

Egikaritze Unitatea

Kokapena

Calle Fueros, nº 5

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Etxebizitza eraikina, 4 altuerakoa eta Foruen karrika eta Legia karriken arteko izkinan kokatua. Jatorrizko eraikuntzatik behe solairua bakarrik geratzen da, 1939an berreraikia izanik. Fatxadaren konposizioa oso ordenatua da, bao bertikalen eta lerro horizontalen bitartez, tradizio neoklasikoari erantzunez, eta izkinak garrantzia hartzen du bere balkoi jarraitu eta burdinazko lanekin.

Ezaugarri historikoak

1939 Jose Luis Recarte

Birrerakuntza

1883 Ezezaguna

Eraikuntza

Gaurengungo egoera

Kontserbazio egoera onean

ERREGULAZIOA

Babesa

Kontserbazio Partziala

Iruzkina

- Eraikin hau, Irungo herriak aurreko trazatu urbanoak gogoratzen egiten duen ahaleginaren erakusgarri da, horietako asko Espainiako Gerra Zibilean desagertu ziren arren.

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

R33

Elementua

LEGIA KARRIKA 4

Elementu-mota

Etxebizitza eraikina

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

1926

Lurralde Unitatea

5.2

Egikaritze Unitatea

Kokapena

Calle Legia, nº 4

DESKRIBAPENA

Deskribapena

4 altuerako eraikina, mehelinean artean. Planta karratua ageri du, maila bakoitzean orientazio bikoitzeko etxebizitza batekin. Konposizio simetrikoa du hiru ardatzen bitartez, baoak bertikalki antolatzen baitituzte, eta balkoi jarraituen bitartez, konposizioa horizontalki antolatzen dutelarik. Baoen azpaduretako dekorazioa eta forja azpimarragarriak dira. Mendialdeko erregionalismoaren adibide ona da.

Ezaugarri historikoak

1926 Jose Angel Fernandez de Casadevante

Eraikuntza

Gauregungo egoera

Etxebizitzak. Kontserbazio egoera onean.

ERREGULAZIOA

Babesa

Kontserbazio Partziala

Iruzkina

- Konposizio orekatua fatxadan, osotasunezko tratamenduarekin, elementuaren batasuna lortzeko. Baoen diseinua solairuen eta erabileren hierarkiaren arabera da, bakoitzaren xehetasunari jarraituz gero.

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

R34

Elementua

HONDARRIBIA KALEA, 39-41

Elementu-mota

Etxebizitza eraikina

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

1927

Lurralde Unitatea

3.2

Egikaritze Unitatea

Kokapena

Calle Fuenterrabia, nº 39-41

DESKRIBAPENA

Deskribapena

5 altuerako eraikina, bi ezkaratzekin, bolumen bakarra osatuz. Eraikinaren proiektua egin zenean behe solairua + 3 izan zen, baina azkenean altura bat gehiago eraiki zen. Fatxada nagusiak simetriazko ardatza ageri du 39 eta 41. zenbakiek konpartitzen duten mehelinean. Bere konposizioan basamendu bat bereizten da, behe solairuari dagokiona, gorputz nagusia, lehen solairutik hirugarrenera doana, eta goikoa, 4. solairuari dagokiona. Ezkaratz bakoitzak bi etxebizitza ditu solairuko.

Ezaugarri historikoak

1927 Jose Angel Fernandez de Casadevante

Eraikuntza

Gauregungo egoera

Kontserbazio egoera onean

ERREGULAZIOA

Babesa

Kontserbazio Partziala

Iruzkina

- Nortasun propioa mantentzen du, etxebizitzaren bloke isolatu gisa, Hondarribia kalean bereizgarri egiten dutelarik.

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

R35

Elementua

RAMUNTXXO TRINKETA

Elementu-mota

Hiri etxea

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

1926

Lurralde Unitatea

5.2

Egikaritze Unitatea

Kokapena

Avenida de Iparralde, nº 12

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Trinket gisa erabiltzeko eraikitako eraikina, gorputz nagusia, trinketari berari dagokiona, eta alboko gorputza, etxebizitza, duena. 1917ko kongresuaren ondorengo garaiko joera erregionalistak jasotzen dituen eraikina da.

Ezaugarri historikoak

1933

Birmoldaketa

1926

Luis Vallet

Eraikuntza

Gauregungo egoera

Kontserbazio egoera onean

ERREGULAZIOA

Babesa

Kontserbazio Partziala

Iruzkinak

- Proiektatu zenean zeukan egitekoa galdu duen arren, kanpoko konfigurazioa gorde egin da. Lursaileko kokapena zertxobait atzeratua du kalearen lerrokadura orokorrarekin alderatuta, horrela, sarrerako espazioan irabazten duelarik.

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

R36

Elementua

IPARRALDE HIRIBIDEA, 14

Elementu-mota

Etxebizitza eraikina

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

1911

Lurralde Unitatea

5.2

Egikaritze Unitatea

Kokapena

Avenida de Iparralde nº 14

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Etxebizitzen eraikina, bakarra, 4 solairu eta teilatupearekin. Estalkia lau isurkikoa du. Ondoko eraikinei lotu gabe egoteak ezaugarri atipikoa ematen dio Irungo tramari begiratuz. Fatxadaren konposizioa simetrikoa da. 4 ardatz bertikal ditu, ertzetan banakako balkoiekin eta balkoi bikoitza erdiko hutsuneetan. Fatxada nagusiaren kuxindura azpimarragarria da. Tratamendu hau fatxadaren aldamenetara bakarrik doa, izkinetan. Gainera, kuxinduraren hizkuntza astunaren gainetik erreminta-lanen berezitasuna nabaria da.

Ezaugarri historikoak

1911   Pedro de Aristegi

Gauregungo egoera

Etxebizitzak. Kontserbazio egoera onean.

ERREGULAZIOA

Babesa

Kontserbazio Partziala

Iruzkinak

- Iparralde hiribideko fatxada bereizgarria, fatxadaren testurarekin, balkoietako erremintalanak eta errematea bi pinoi simetrikoetan egiten duela ardatz zentralaren arabera.

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

R37

Elementua

"PIO BAROJA" IRAKASKUNTZA
ERTAINETAKO INSTITUTUA

Elementu-mota

Irakaskuntza Ertaineko Institutua

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

1964

Lurralde Unitatea

5.1

Egikaritze Unitatea

Kokapena

Calle Elkano, nº 2

DESKRIBAPENA

Deskribapena

"L" forma duen eraikina, eskolak emateko erabiltzen dena. 3 gorputz nagusi ditu, estalki lauetan amaituta. Sarrera nagusiak aterpeen bitartez eratzen dira, behe solairua iragazkorra egiten dutelarik. Lerro horizontalek dominatzen dute fatxaden konposizioa.

Ezaugarri historikoak

1964 Alvaro Livano

Eraikuntza

Gauregungo egoera

Kontserbazio egoera onean

ERREGULAZIOA

Babesa

Egiturazko Kontserbazioa

Iruzkina

- Ikastetxea, dagokion erabilerarako konfigurazio espazial egokia duena, ondoko espazio libreak bezala.

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

R38

Elementua

"HERMANOS ITURRINO"
ANBULATORIOA

Elementu-mota

Osasun Zentroa

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

1954

Lurralde Unitatea

5.2

Egikaritze Unitatea

Kokapena

Avenida de Gipuzkoa, nº 15

DESKRIBAPENA

Deskribapena

3 altuera eta teilatupea duen eraikina. Ardatz nagusian gutxi gora behera 2 metroko desnibela duen lursail batean kokatuta dago, solairu bat erdisoto moduan kokatzea ahalbidetzen diona. Solairu nagusiak aterpe zabala du sarreran, laukizuzen formako atalondo handi baten hasiera, eraikinaren bi hegalek komunikatzen dituen eta eskailera abiatzen den tokia. Eraikinak fatxada konkabo batez errematatzen du Gipuzkoa hiribidea eta Karrika Nagusiaren arteko elkargunea. Konposizioan nabarmentzen dira arbelezko estalkiaren zorrozatasuna eta ageriko adreilua.

Ezaugarri historikoak

1982 Arkitektoen 4. taldea

Berrikuntza, hegaletako bat igo egin zuten eraikinaren gainerakoekin berdindu arte.

1954 Eduardo de Garay

Eraikuntza

Gauregungo egoera

Anbulatorioa

ERREGULAZIOA

Babesa

Egiturazko Kontserbazioa

Iruzkina

- Garrantzizko kokapena duen eraikina, Irungo sarrera baita Gipuzkoa hiribidetik.

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila.

Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa:
Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

R39

Elementua

ITURRIA KARRIKA NAGUSIAN

Elementu-mota

Iturria

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

Lurralde Unitatea

5.3

Egikaritze Unitatea

5.3.12

Kokapena

Karrika Nagusia / Calle Mayor. Entre el nº 19 y el 23

DESKRIBAPENA

Deskribapena

1851n eraiki zuen iturria Mariano Jose Laskurainek. Karrika Nagusian dago, 14. zenbakiaren parean. Iturri hau egin zenean, guztira hiru iturri eraikitzeke kanpaina bat egin zen eta Jesus karrikako eta Txokolabeko iturriak ere eraiki ziren, une hartara arte Irunen zegoen ur publikoaren hornidura osatzen zutelarik.

Ezaugarri historikoak

1851   Mariano José de Laskurain

Eraikuntza

Gauregungo egoera

Duela gutxi berrituta

ERREGULAZIOA

Babesa

Egiturazko Kontserbazioa

Iruzkina

- Proposamena badu babestua izateko Euskadiko Kultur Ondarearen 7/1990 Legearen bitartez (Monumentu Kalifikatuak eta Inbentariatuak).

Bibliografia

- Irungo kasko historikoaren bilakaeraren azterketa. Lauren Etxepare eta Josu Laguardiak IRUNVI erakundearentzat eginiko lana. 2005eko martxoa.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

R40

Elementua

ETXEA KARRIKA NAGUSIA, 9an

Elementu-mota

Etxea Hirigune Historikoan

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

Lurralde Unitatea

5.3

Egikaritze Unitatea

Kokapena

Karrika Nagusia / Calle Mayor, 9

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Eraikin bakarra, 4 altuerakoa, Karrika Nagusian kokatua, lote gotikoko lursail bat okupatzen duena. Estalkia egurrezkoa da, bi isurkikoa, gailurra fatxada nagusiarekiko perpendikularra. Horma perimetralak harlangaitzezkoak dira eta fatxada nagusiko izkinak eta baoen azpadurak, azken solairukoak izan ezik, jatorrizko eraikinaren altxamendua baitirudi, harlanduzkoak dira. Lehen solairuan eta behean leihoburuek erakusten duten dekorazioa azpimarragarria da.

Ezaugarri historikoak

Gauregungo egoera

Etxebizitzak

ERREGULAZIOA

Babesa

Kontserbazio Partziala

Iruzkinak

- Proposamena badu babestua izateko Euskadiko Kultur Ondarearen 7/1990 Legearen bitartez (Monumentu Kalifikatuak eta Inbentariatuak).
- Hirigune Historikoa Birgaitzeko Plan Berezian sartutako elementua.

Bibliografia

IDENTIFIKAZIOA**Aurrerakinaren Kodea**

R41

Elementua

ETXEA KARRIKA NAGUSIA, 14an

Elementu-mota

Etxea Hirigune Historikoan

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia**Lurralde Unitatea**

5.3

Egikaritze Unitatea**Kokapena**

Karrika Nagusia / Calle Mayor, 14

DESKRIBAPENA**Deskribapena**

Lau altuerako eraikina, Karrika Nagusian kokatua. Fatxada eta mehelineko aurrealdeak harlanduzkoak dira behe solairuan eta goiko bietan, jatorrizko eraikinarenak direla baitirudite. Hirugarren solairua ondorengo eranskina dela dirudi eta bere fatxada osoa egurrezko miradore bat da. Mehelinetan xehetasun trilobulatuak ageri ditu altuera desberdinetan, kalea aldapan dagoelako. Azpimarragarriak dira mehelinetako goi aldeko erremateak eta hegalen faktura lehen eta bigarren solairuetan, harlanduzko lauza handien eta beren mentsulen bitartez, erritmo desberdinekoak solairuaren arabera, hauek ere harlanduzkoak.

Ezaugarri historikoak**Gauregungo egoera**

Etxebizitzak

ERREGULAZIOA**Babesa**

Kontserbazio Partziala

Iruzkina

- Proposamena badu babestua izateko Euskadiko Kultur Ondarearen 7/1990 Legearen bitartez (Monumentu Kalifikatuak eta Inbentariatuak).
- Hirigune Historikoa Birgaitzeko Plan Berezian sartutako elementua.

Bibliografia

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

R42

Elementua

ETXEA KONTRAKALEA, 16an

Elementu-mota

Etxea Hirigune Historikoan

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

Lurralde Unitatea

5.3

Egikaritze Unitatea

Kokapena

Kontrakalea / Calle Kontrakalea, 16

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Mehelinen arteko eraikina, bi zatitan banatua, Kontrakalera ematen duen fatxada altuera desberdineko eta amaiera desberdineko bi eraikin gisa ageri delako, 16. zenbakiari dagokion lursail gotikoan sortzen baita. Horma perimetralak harlangaitzezkoak dira, behe solairukoak izan ezik, non sarrerako arku bat ageri den, eta mehelinen aurrealdean altuera osoa ere, ezproiekin, harlanduzkoa da.

Ezaugarri historikoak

Gauregungo egoera

Etxebizitzak

ERREGULAZIOA

Babesa

Kontserbazio Partziala

Iruzkina

- Balizko Zonalde Arkeologiko deklaraturako zonaldea, (A) motakoa, Euskadiko Elkarte Autonomoak, 1997ko irailaren 11ko ebazpenaren bitartez.
- Hirigune Historikoa Birgaitzeko Plan Berezia sartutako elementua.

Bibliografia

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

R43

Elementua

ETXEA KARRIKA NAGUSIA, 8an

Elementu-mota

Etxea Hirigune Historikoan

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

Lurralde Unitatea

5.3

Egikaritze Unitatea

Kokapena

Karrika Nagusia / Calle Mayor, 8

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Mehelinen artean dagoen eraikina, 3 altuerakoa eta teilatupea duena, Karrika Nagusian, lote gotikoko lursail bat okupatzen duenak. Estalkia egurrezkoa du, bi isurkikoa, gailurra fatxada nagusiarekiko paraleloan. Mehelineko hormak harlangaitzezkoak dira eta behe solairuko izkinak eta fatxada nagusia harlanduzkoak. Behe solairuan baoetako baten azpadurak erakusten duen dekorazioa azpimarragarria da.

Ezaugarri historikoak

Gauregungo egoera

Etxebizitzak

ERREGULAZIOA

Babesa

Kontserbazio Partziala

Iruzkinak

- Eusko Jaurlaritzak udal/herriko intereseko izendatua eta agiri urbanistiko egokiaren katalogoaren bitartez babestu beharrekoa.
- Hirigune Historikoa Birgaitzeko Plan Berezian sartutako elementua.

Bibliografia

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

R44

Elementua

ETXEA KARRIKA NAGUSIA, 19an

Elementu-mota

Etxea Hirigune Historikoan

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

Lurralde Unitatea

5.3

Egikaritze Unitatea

Kokapena

Karrika Nagusia / Calle Mayor, 19

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Mehelinen arteko eraikina, 4 altuerakoa, Karrika Nagusian, lote gotikoko lursail bat okupatzen duena. Estalkia egurrezkoa du, bi isurkikoa, gailurra fatxada nagusiarekiko paraleloan duena. Mehelinetako hormak harlangaitzezkoak dira eta fatxada nagusia, oso-osorik, harlanduzkoa.

Ezaugarri historikoak

Gauregungo egoera

Etxebizitzak

ERREGULAZIOA

Babesa

Kontserbazio Partziala

Iruzkinak

- Eusko Jaurlaritzak udal/herriko intereseko izendatua eta agiri urbanistiko egokiaren katalogoaren bitartez babestu beharrekoa.
- Hirigune Historikoa Birgaitzeko Plan Berezian sartutako elementua.

Bibliografia

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

R45

Elementua

ETXEA LARRETXIPI KARRIKA, 4an

Elementu-mota

Etxea Hirigune Historikoan

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

Lurralde Unitatea

5.3

Egikaritze Unitatea

Kokapena

Larretxipi Karrika / Calle Larretxipi, 4

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Mehelinen artean dagoen eraikina, 3 altuera eta teilatupea duena, Larretxipi karrikan kokatua, lote gotikoko lursail bat okupatzen du. Estalkia egurrezkoa du, bi isurkikoa, gailurra fatxada nagusiaren paralelo. Mehelineko hormak harlangaitzezkoak dira eta behe solairuko izkinak eta fatxada nagusia harlanduzkoa. Fatxada nagusiaren gainerakoa egurrezkoa bilbaduraz egina dago.

Ezaugarri historikoak

Gauregungo egoera

Etxebizitzak

ERREGULAZIOA

Babesa

Kontserbazio Partziala

Iruzkina

- Eusko Jaurlaritzak udal/herriko intereseko izendatua eta agiri urbanistiko egokiaren katalogoaren bitartez babestu beharrekoa.
- Hirigune Historikoa Birgaitzeko Plan Berezian sartutako elementua.

Bibliografia

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

R46

Elementua

ESPILLA ETXEA. LARRETXIPI
KARRIKA, 24an

Elementu-mota

Etxea Hirigune Historikoan

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

Lurralde Unitatea

5.3

Egikaritze Unitatea

Kokapena

Larretxipi Karrika / Calle Larretxipi, 24

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Armarria duen eraikina, mehelinen artean eta lau altuerakoa, Larretxipi karrikan kokatua. Lote gotikoko lursail bat okupatzen du. Estalkia egurrezkoa du, bi isurkikoa, gailurra fatxada nagusiarekiko paralelo. Fatxada nagusiko izkinak harlanduzkoak eta harlangaitzezkoak dira. Ikus daiteke azkeneko solairua jatorrizko eraikinari eginiko eranskina dela, teilatu-hegal primitiboa balkoi gisa aprobeztatzen baitu, non egurrezko babesen dekorazioa azpimarratzekoa den.

Ezaugarri historikoak

Gauregungo egoera

Etxebizitzak

ERREGULAZIOA

Babesa

Kontserbazio Partziala

Iruzkinak

- Eusko Jaurlaritzak udal/herriko intereseko izendatua eta agiri urbanistiko egokiaren katalogoaren bitartez babestu beharrekoa.
- Hirigune Historikoa Birgaitzeko Plan Berezian sartutako elementua.

Bibliografia

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

R47

Elementua

ETXEA ESKOLETA KARRIKA, 5ean

Elementu-mota

Etxea Hirigune Historikoan

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

Lurralde Unitatea

5.3

Egikaritze Unitatea

5.3.09

Kokapena

Eskoleta Kalea / Calle Escuelas, 5

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Mehelinen arteko etxea, 3 altuerakoa, Eskoleta karrikan kokatua eta Erromatartze Museoaren ekialdeko fatxadari erantsita. Estalkia egurrezkoa du, bi isurkikoa, eta gailurra fatxada nagusiari paralelo. Mehelineko hormak, hala nola behe solairuko fatxada harlangaitzezkoak dira eta behe solairuko fatxada nagusiko baten izkinak harlanduzkoak. Fatxada nagusiaren gainerakoa egurrezko bilbaduraz egina dago. Duela urte gutxi goitik behera berritu zen eta bere jatorrizko itxura mantendu egin du funtsean.

Ezaugarri historikoak

Gauregungo egoera

Elkarte gastronomikoa, duela gutxi berrituta.

ERREGULAZIOA

Babesa

Kontserbazio Partziala

Iruzkinak

- Eusko Jaurlaritzak udal/herriko intereseko izendatua eta agiri urbanistiko egokiaren katalogoaren bitartez babestu beharrekoa.

Bibliografia

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

R48

Elementua

ETXEA SAN MARTZIAL KARRIKA,
14an

Elementu-mota

Etxea Hirigune Historikoan

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

Lurralde Unitatea

5.3

Egikaritze Unitatea

Kokapena

San Martzial Karrika / Calle San Marcial, 14

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Mehelinen arteko eraikina, 5 altuerakoa, azkenekoa altuera txikienekoa delarik, San Martzial karrika kokatua. Estalkia egurrezkoa du, bi isurkikoa, gailurra fatxada nagusiaren paralelo. Fatxada nagusiko horma harlanduzkoa da. 14 eta 18. ezkaratzak ere ezaugarri berekoak dira.

Ezaugarri historikoak

Gauregungo egoera

Etxebizitzak

ERREGULAZIOA

Babesa

Kontserbazio Partziala

Iruzkina

- Eusko Jaurlaritzak udal/herriko intereseko izendatua eta agiri urbanistiko egokiaren katalogoaren bitartez babestu beharrekoa.
- Hirigune Historikoa Birgaitzeko Plan Berezian sartutako elementua.

Bibliografia

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

R49

ElementuaTXIMINIA "COMPAÑÍA
ARRENDATARIA DE FÓSFOROS"**Elementu-mota**

Industri Elementua

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia**Lurralde Unitatea**

8.1

Egikaritze Unitatea

8.1.01

Kokapena

Juan Thalamás Labandibar Kalea, 29

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Altuera handiko tximinia, bolumen tronkokoak du eta ageriko adreiluan egin dago, Fosforera esparruaren garapenean finkatuta geratu zena, lehenago egon zen industriaren adierazgarri.

Ezaugarri historikoak**Gauregungo egoera**

ERREGULAZIOA

Babesa

Kontserbazio Osoa

Iruzkina

- Eusko Jaurlaritzak udal/herriko intereseko izendatua eta agiri urbanistiko egokiaren katalogoaren bitartez babestu beharrekoa.

Bibliografia

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

R50

Elementua

PALMERA KO ETXEAK

Elementu-mota

Etxebizitza blokea

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia**Lurralde Unitatea**

8.1

Egikaritze Unitatea**Kokapena**

César Figuerido Kalea, 2-14

DESKRIBAPENA

Deskribapena

4 altuerako eraikinen multzoa, Portugain maldan kokatuak.

Ezaugarri historikoak**Gauregungo egoera**

Egoera onean

ERREGULAZIOA

Babesa

Egiturazko Kontserbazioa

Iruzkina

- Eusko Jaurlaritzak udal/herriko intereseko izendatua eta agiri urbanistiko egokiaren katalogoaren bitartez babestu beharrekoa.

Bibliografia

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

R51

Elementua

ETXEA EGUZKITZALDEA, 8an

Elementu-mota

Etxea Hirigune Historikoan

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

Lurralde Unitatea

5.3

Egikaritze Unitatea

Kokapena

Eguzkitzaldea / Vega de Eguzkitza, 8

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Mehelinen arteko eraikina, izkinan kokatua, 4 altuerakoa eta estalkia isurki desberdinekoa, aipatu izkinari egokitua. Fatxada nagusiko horma hareharri landuzkoa da.

Ezaugarri historikoak

Gauregungo egoera

Etxebizitzak

ERREGULAZIOA

Babesa

Kontserbazio Partziala

Iruzkinak

- Eusko Jaurlaritzak udal/herriko intereseko izendatua eta agiri urbanistiko egokiaren katalogoaren bitartez babestu beharrekoa.
- Hirigune Historikoa Birgaitzeko Plan Berezian sartutako elementua.

Bibliografia

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

R52

Elementua

ERAIKINA IPARRALDE HIRIBIDEA,
35-37an

Elementu-mota

Hiri etxea

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

1958

Lurralde Unitatea

4.2

Egikaritze Unitatea

4.2.04

Kokapena

Iparralde Hiribidea / Avenida Iparralde, 35-37

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Eraikin hau, Oteiza eta Basterretxea eskulturagileen etxe-tailerra izan zen. Hasierako proiektuan eraikina kontenedore bat zen, piloteen gaineko kaxa bat, espazio irekiekin eta argi naturalarekin gela guztietan. Ondoren, Oteizak eta Basterretxeak beste modu batera modulatu zituzten gelak, teilatu laua egin zitzaion eta klarionen laborategia erantsita bolumena perfilatu zen. Horren emaitza, mugimendu modernoaren hasierako ezaugarri-dun etxe bat izan zen.

Ezaugarri historikoak

1958   Luis Vallet

Eraikuntza

Gauregungo egoera

Erdi-abandonatuta

ERREGULAZIOA

Babesa

Egiturazko Kontserbazioa

Iruzkina

Bibliografia

- Irun-Bidasoa. Proiektu kultural bat muga. Oteiza espazioa-Mugarte proiektua". Irungo Udala.

IDENTIFIKAZIOA**Aurrerakinaren Kodea**

R53

Elementua

ITURRIA JESUS KARRIKAN

Elementu-mota

Iturria

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia**Lurralde Unitatea**

5.3

Egikaritze Unitatea

5.3.11

Kokapena

Trasera de San Juan Harria Plaza 1, Jesus Karrika.

DESKRIBAPENA**Deskribapena**

Hareharri landuan eginiko iturria, Udalaren atzealdean kokatua, Jesus Karrikan, kalea zabaltzen den tokian.

Ezaugarri historikoak

1851

Eraikuntza

Gauregungo egoera

Egoera onean.

ERREGULAZIOA**Babesa**

Egiturazko Kontserbazioa

Iruzkina

- Eusko Jaurjaritzak udal/herriko intereseko izendatua eta agiri urbanistiko egokiaren katalogoaren bitartez babestu beharrekoa.

Bibliografia

- Irungo kasko historikoaren bilakaeraren azterketa. Lauren Etxepare eta Josu Laguardiak IRUNVI erakundearentzat eginiko lana. 2005eko martxo.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

R54

Elementua

SAN JUAN HARRIA

Elementu-mota

Estatua

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

Lurralde Unitatea

5.3

Egikaritze Unitatea

5.3.11

Kokapena

San Juan Harria Plaza

DESKRIBAPENA

Deskribapena

1564an egina zen, Irun oraindik Hondarribiaren mende zegoen unibertsitatea zenean. San Juan jaiak ospatzeko eraiki zen, lehendik arbola bat egon zen toki berean, hiru kale abiatzen ziren bidegurutze batean: Kalebe (egungo Eliza karrika), Kalegoi (egungo Karrika Nagusia) eta Jesus karrika. Harriaren hiru aldeetako batek kaleetako bati begira zegoen. 1850ean zutarri zaharra kendu eta egungoa jarri zen.

Ezaugarri historikoak

1564

Zutarria eraiki zen

Gauregungo egoera

ERREGULAZIOA

Babesa

Kontserbazio Osoa

Iruzkina

- Monumentu Historiko-Artistiko Nazional kalifikatua (1964ko otsailaren 29ko EAO).

Bibliografia

- Irungo kasko historikoaren bilakaeraren azterketa. Lauren Etxepare eta Josu Laguardiak IRUNVI erakundearentzat eginiko lana. 2005eko martxoa.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

R55

Elementua

MUGAKO TOPOAREN ZUBIA

Elementu-mota

Zubia

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

Lurralde Unitatea

0.3

Egikaritze Unitatea

Kokapena

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Bidasoa ibaiaren gaineko zubia, Hendaia eta Irún lotzen dituena, Santiago parean. Bost begiz osatuta dago, zeinaren dobela-formako arkuak harlanduzkoak diren, ibaiko ibilguaren gaineko euskarriak diren bezala. Murruren gainerakoa, arkuetatik goi aldeko taulatura arte, halangaitzezkoa da.

Ezaugarri historikoak

1912

Eraikuntza

Gauregungo egoera

Itxuraz egoera onean

ERREGULAZIOA

Babesa

Egiturazko Kontserbazioa

Iruzkina

- Badu proposamena Euskadiko Ondare Kulturalaren 7/1990 Legearen bitartez babestua izateko (Monumentu Kalifikatu eta Inbentariatuak).

Bibliografia

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

R56

Elementua

MUGAKO BURDINBIDEAREN
ZUBIA

Elementu-mota

Zubia

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

Lurralde Unitatea

0.3

Egikaritze Unitatea

Kokapena

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Iparraldeko trenbidearen nazioarteko zubia. Bost begiko zubia, harlangaitzezkoa, dobela-formako arkuekin eta eusteko hormak harlanduzkoak. Azpimarratzekoa baranda metalikoa eta armarriak. Zizelkatutako I.N. Ietrek Isabel II.a eta Napoleon III.a adierazten dute.

Ezaugarri historikoak

1863 Ugarte, ingeniariaren teniente koronela.

Proiektua eta Obra Zuzendaritza

Gauregungo egoera

Itxuraz egoera onean

ERREGULAZIOA

Babesa

Egiturazko Kontserbazioa

Iruzkina

- Badu proposamena Euskadiko Ondare Kulturalaren 7/1990 Legearen bitartez babestua izateko (Monumentu Kalifikatu eta Inbentariatuak).

Bibliografia

- Txingudiko Inguru Fisikoaren Ikerketa. Arantzadi. 1983

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

R57

Elementua

SANTIAGOKO OINEZKOENTZAKO
ZUBIA

Elementu-mota

Zubia

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

Lurralde Unitatea

4.2

Egikaritze Unitatea

Kokapena

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Bidasoa ibaiaren gaineko zubia, Hendaia eta Irun lotzen dituena, Santiago parean. 1910ean onartu zen eraikitze proiektua. Ibaiaren ibilguan duen euskarria harrizko 6 hormen bitartez egina dago. Horien gainean habe metalikoen egitura bat kokatzen da, zeinaren gainean oinarritzen den goi aldeko taulatua. Bertan azpimarratzekoa da burdin forjatuzko baranda. Egun, oinezko bidea da.

Ezaugarri historikoak

Gauregungo egoera

ERREGULAZIOA

Babesa

Egiturazko Kontserbazioa

Iruzkina

- Badu proposamena Euskadiko Ondare Kulturalaren 7/1990 Legearen bitartez babestua izateko (Monumentu Kalifikatu eta Inbentariatuak).

Bibliografia

- Emilio Navas. Irun en el siglo XX.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

R58

Elementua

ADUANAKO NABEA

Elementu-mota

Industri Eraikina

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

1882

Lurralde Unitatea

0.1

Egikaritze Unitatea

R0.1.01

Kokapena

Aduana kalea / Calle Aduana, 18

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Aduanako administrazio lanetako eraikinari erantsitako eraikina, biltegi izateko eraiki zena. Plantan, gutxi gora behera, 1.130 m²-ko okupazioa du eta barne aldeko altura librea 15,20 m-koa. Barnetik, biltegia espazio diafanoa da, altuera handikoa, non korridore perimetrala nabarmentzen den, hormigoi margotuan egina, modu aberatsean dekoratua. Estalkiaren egitura zertxa metalikoez osatuta dago eta argia erruz sartzen da. Kanpo aldetik, biltegiaren harlangaitzezko horma perimetralak zuriz margotuta daude eta baoen azpadurak adreiluz eginak daude.

Ezaugarri historikoak

Gauregungo egoera

Erabili gabe.

ERREGULAZIOA

Babesa

Egiturazko Kontserbazioa

Iruzkina

- Badu proposamena Euskadiko Ondare Kulturalaren 7/1990 Legearen bitartez babestua izateko (Monumentu Kalifikatu eta Inbentariatuak).

Bibliografia

- Irungo (Gipuzkoa) A.E.A.T.ren aduana barrutian dauden biltegiak botatzeko Exekuzio Proiektua eta E.B.S.S. (2008ko uztaila).

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

R59

Elementua

ARTIAKO ERMITA

Elementu-mota

Ermita

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

Aro Modernoa

Lurralde Unitatea

8.2

Egikaritze Unitatea

Kokapena

Paseo de Blaia, nº2

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Artiga baserrian, errege bidearen ondoan kokatua, izen bereko ermita zegoen, non duela gutxira arte barnean bataiarri bat zegoen. Jakina da San Martzialeko garaipenaren oroigarri eraiki zela eta duela 200 urte baino gehiago itxi zen gurtze-toki gisa, Artigako Kristo Santuaren Basilika izenez ezagutzen zelarik. Ermita honi buruz ezagutzen den lehenengo agirietako bat 1576koa da. 1852an memorial bat egin zen, non berreraikitzea eskatzen den sutea gertatu ondoren. Eskaria etxebizitza bezala egin zen, beraz, garai honetan galduko zuen ziurrenera ermitaren fisionomia.

Ezaugarri historikoak

Gauregungo egoera

Etxebizitza

ERREGULAZIOA

Babesa

Kontserbazio Partziala

Iruzkina

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA**Aurrerakinaren Kodea**

R60

Elementua

SAN ANTON ERMITA

Elementu-mota

Ermita

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia**Lurralde Unitatea****Egikaritze Unitatea**

R9.1.02

Kokapena

Barrio Olaberria D, nº 64

DESKRIBAPENA**Deskribapena**

Bi altuera eta teilatupea duen eraikina, Uruneko Zabalan, Olaberria haranean, kokatua. Planta laukizuzena du, luzea, eta estalkia bi isurkikoa da, gailurra fatxada nagusiarekiko perpendikularra. Paretak harlangaitzezkoak ditu eta eraikin interesgarritzat jotzen da historikoki ermita bezala erabili zelako.

Ezaugarri historikoak**Gauregungo egoera**

Etxebizitza

ERREGULAZIOA**Babesa**

Kontserbazio Partziala

Iruzkinak**Bibliografia**

- Txingudiko Inguru Fisikoaren Ikerketa. Arantzadi. 1983
- Irungo zazpi auzoak. Antonio Aranburu.

A.- NEKAZARITZA ERAIKUNTZAK

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

A1

Elementua

ALDABE

Elementu-mota

Baserria

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

Lurralde Unitatea

Egikaritze Unitatea

Kokapena

Barrio Behobia, 22

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Bi altuera eta teilatupea duen eraikina, estalkia bi isurkikoa eta gailurra fatxadarekiko perpendikularra. Goitik behera berritu da eta, horma perimetralak mantenduz, fatxadaren altuera igo egin du zertxobait, horrela, lehen solairua behe solairuaren berdina lortu lortuz. Hormak harlangaitzezkoak dira eta izkinak eta bao batzuen azpadurak harlandu gorrixkaz eginak daude. Ipar-ekialdeko fatxada eta fatxada nagusiaren arteko errematean xehetasun lobulatu bat ageri da. Eraikinak armarrria dauka fatxada nagusian.

Ezaugarri historikoak

Gauregungo egoera

Duela gutxi berritu da etxebizitza eta ukuilu gisa.

ERREGULAZIOA

Babesa

Kontserbazio Partziala

Iruzkinak

- Eusko Jaurlaritzak udal/herriko intereseko izendatua eta agiri urbanistiko egokiaren katalogoaren bitartez babestu beharrekoa.
- Duela gutxi erabat berritu da eta horma perimetrala mantendu du baina, altuera neurri batean igo egin du.

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA**Aurrerakinaren Kodea**

A2

Elementua

LARRAZURI

Elementu-mota

Baserria

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia**Lurralde Unitatea**

8.2

Egikaritze Unitatea

8.2.01.01

Kokapena

Barrio Behobia, 13

DESKRIBAPENA**Deskribapena**

Baserri hau gain batean kokatuta dago, Behobia auzoan. Neurri txikiko eraikina da, planta laukizuzenekoa eta bi solairu eta teilatupea duena. Egurrezko estalkia du, bi isurkikoa, gailurra fatxada nagusiarekiko perpendikularra. Horma perimetralak harlangaitzezkoak dira eta izkinak eta leiho batzuen azpadurak harlanduzkoak dira. Hegoaldeko fatxadan armarri bat dauka, ez da armarri nagusia.

Ezaugarri historikoak**Gauregungo egoera**

Etxebizitza

ERREGULAZIOA**Babesa**

Kontserbazio Partziala

Iruzkina

- Egun, "Balizko Zonalde Arkeologiko" gisa deklaraturik dago (A mota), 1997ko irailaren 11ko ebazpenaren arabera.

Bibliografia

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

A3

Elementua

LASKOAIN BERRI

Elementu-mota

Baserria

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

Lurralde Unitatea

Egikaritze Unitatea

Kokapena

Barrio Behobia, nº 39

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Planta laukizuzeneko eraikina, bi solairu eta teilatupea duena, autopistatik hegoaldera kokatuta, Behobia auzoan. Estalkia bi isurkikoa da, gailurra fatxadarekiko perpendikularra. Hegoaldera, albo batean gorputz nagusiari erantsitako atal bat du. Horma perimetralak harlangaitzezkoak dira eta izkinak hareharri landuzkoak. Horietan xehetasun trilobulatuak ageri dira.

Ezaugarri historikoak

Gauregungo egoera

Etxebizitza

ERREGULAZIOA

Babesa

Kontserbazio Partziala

Iruzkinak

- A.H.T.ren trazatuaren aurreproiektua kontuan hartzen bada, zonalde honetan obrek eragina izango dute.

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA**Aurrerakinaren Kodea**

A4

Elementua

ALUNDARBELAITZ

Elementu-mota

Baserria

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia**Lurralde Unitatea****Egikaritze Unitatea****Kokapena**

Barrio Bidasoa, nº 24

DESKRIBAPENA**Deskribapena**

Tamaina handiko eraikina, ondoren egin zitzaion eranskinagatik, hiru altuerakoa, Alunda errekaaren ondoan kokatua. Estalkia bi isurkikoa du eta gailurra fatxadarekiko perpendikularra. Horma perimetralak harlangaitzezkoak dira eta izkinen parte bat harlanduzkoa. Kontserbazio egoera txarrean aurkitzen da.

Ezaugarri historikoak**Gauregungo egoera**

Abandonatuta

ERREGULAZIOA**Babesa**

Ingurumen Babesa

Iruzkina**Bibliografia**

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

A5

Elementua

GOMIZENEA

Elementu-mota

Etxe Armarriduna

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

Lurralde Unitatea

Egikaritze Unitatea

Kokapena

Barrio Bidasoa, 21

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Planta laukizuzeneko eraikina eta teilatua bi isurkikoa, gailurra fatxada nagusiarekiko perpendikularra. Hiru solairu dauzka. Harlangaitzezko hormez eraikita, izkina batzuk kareharri landuan eginak daude. Gainera, behe solairuko fatxada nagusiko bao batzuk kareharri landuan eginak daude. Armarrria du.

Ezaugarri historikoak

Gauregungo egoera

Etxebizitza

ERREGULAZIOA

Babesa

Kontserbazio Partziala

Iruzkinak

- Eusko Jaurlaritzak udal/herriko intereseko izendatua eta agiri urbanistiko egokiaren katalogoaren bitartez babestu beharrekoa.

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

A6

Elementua

ALATRISTA

Elementu-mota

Dorretxea

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

Lurralde Unitatea

6.2

Egikaritze Unitatea

6.2.01

Kokapena

Elizatzxo Hiribidea / Avenida de Elizatzxo, 43

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Planta laukizuzeneko eraikina, bi altuera eta teiltupearekin, estalkia bi isurkikoa, duela gutxi berritua. Horma perimetralak harlangaitzezkoak dira eta bai izkinak eta bai birmoldaketa baino lehenagoko baoen azpadurak harlanduzkoak. Iparraldeko fatxadan, behe solairuan, bi gezileiho ageri ditu, eta lehenengo solairuan ate batek arku dobelatua du, defentsarako helburuarekin.

Ezaugarri historikoak

Gauregungo egoera

Etxebizitza

ERREGULAZIOA

Babesa

Kontserbazio Partziala

Iruzkina

- Egun, "Balizko Zonalde Arkeologiko" gisa deklaraturata dago (A mota), 1997ko irailaren 11ko ebazpenaren arabera.

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

A7

Elementua

ALTZULEGARRE

Elementu-mota

Baserria

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

Lurralde Unitatea

6.2

Egikaritze Unitatea

6.2.06

Kokapena

Barrio Lapitze, 25

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Planta laukizuzeneko eraikina, estalkia bi isurkikoa eta gailurra fatxadarekiko perpendikularra. Harlangaitzezko horma perimetralez eraikia. Fatxada nagusiari dagokionez, behe solairuko baoak hareharri landuan eginak daude eta goiko solairua egurrezko bilbaduraz egina dago. Azpimarratzekoa da hegoaldeko horman harlanduzko teilatu-hegal bilobulatua. Beste aldean ez dago horrelakorik.

Ezaugarri historikoak

Gauregungo egoera

Etxebizitza

ERREGULAZIOA

Babesa

Kontserbazio Partziala

Iruzkina

- Eusko Jaurlaritzak udal/herriko intereseko izendatua eta agiri urbanistiko egokiaren katalogoaren bitartez babestu beharrekoa.

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

A8

Elementua

EIZAGIRRE

Elementu-mota

Etxe Armarriduna

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

Lurralde Unitatea

Egikaritze Unitatea

Kokapena

Barrio Olaberria D, nº 12

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Bi altuera eta teilatupea duen eraikina, Iparragirre gainean kokatua, autopistatik hegoaldera, Lapitze auzoan. Estalkia bi isurkikoa du eta gailurra fatxadarekiko perpendikularra. Tamaina handiko eraikina da, zeinaren horma perimetralak harlangaitzezkoak diren eta izkinak harlanduzkoak. Fatxadari begira ikus daiteke asko ez dela berritua izan dela eta bao berriak ireki zirela eta horma-atal itsuetan harlanduzko azpaduren pieza batzuk agerian utzi direla. Fatxada nagusiko simetria ardatzean armarrria du, fatxadaren goi aldean.

Ezaugarri historikoak

Gauregungo egoera

Etxebizitza

ERREGULAZIOA

Babesa

Kontserbazio Partziala

Iruzkinak

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

A9

Elementua

IPARRAGIRRE

Elementu-mota

Baserria

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

Lurralde Unitatea

Egikaritze Unitatea

Kokapena

Barrio Lapitze, nº 19

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Hiru altuerako eraikina, izen bereko gainean kokatua, autopistatik hegoaldera, Lapitze auzoan. Estalkia bi isurkikoa du eta gailurra fatxadarekiko perpendikularra. Tamaina handiko eraikina da, horma perimetralak ageriko harlangaitzezkoak dira eta izkinak eta baoen azpadurak harlanduzkoak. Fatxada nagusiko simetriaren ardatzean armarria du, bigarren eta hirugarren solairuen artean.

Ezaugarri historikoak

Gauregungo egoera

Etxebizitza

ERREGULAZIOA

Babesa

Kontserbazio Partziala

Iruzkinak

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

A10

Elementua

LARREAUNDI

Elementu-mota

Etxe Armarriduna

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

XVIII. m./1921

Lurralde Unitatea

6.3

Egikaritze Unitatea

6.3.06

Kokapena

Calle Olaketa, nº 14

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Tamaina handiko eraikina, hiru altuera eta teilatupea duena, izen bereko auzoaren zonalde urbanoan kokatuta. Estalkia bi isurkikoa du eta, gailurra, ekialdeko orientazioa duen fatxada nagusiarekiko perpendikularra. Horma perimetralak harlangaitzezkoak dira eta zarpiatuta eta margotuta daude. Izkinetan, baoen azpaduretan eta hormaren zati batzuetan eta fatxada nagusiko sarrerako "carnapel" arkuaren dobeletan hareharrizko harlanduak ageri dira eta. Arkuaren abiagunean irudi geometrikoak zizelkatuta ditu. Armarrria fatxada nagusian ipinita dago, arkuaren gainean. Hegoaldeko fatxadan plataformako balkoi bat dago, mentsulen gainean jarrita. Eraikina lorategi zabal batez inguratuta dago, Prudencia Arbide kalearen gain batean.

Ezaugarri historikoak

XVIII. mendea Ezezaguna

Eraikuntza

1921 Monravá

Berrikuntza

Gauregungo egoera

Etxebizitzen eraikina

ERREGULAZIOA

Babesa

Egiturazko Kontserbazioa

Iruzkinak

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila.
Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa:
Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

A11

Elementua

LIZARDI

Elementu-mota

Baserria

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

Lurralde Unitatea

Egikaritze Unitatea

Kokapena

Barrio Lapitze, 5

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Lapitze auzoan dagoen baserria, autopistatik metro gutxira, Arretxe-Ugalde poligono industrialaren ondoan. Bi solairu eta teilatupea duen eraikina da, gailurra fatxada nagusiarekiko perpendikularra. Fatxada oso zabala da eta, bertan, egurrezko bilbadura azpimarragarria da. Izkinak, eta behe solairuko baoen azpadurak, harlanduzkoak dira. Duela pare bat urte aldaketa handiak egin zaizkio, ez hain egoki iparraldean, bere jatorrizko itxura eraldatu dutelarik.

Ezaugarri historikoak

Gauregungo egoera

Etxebizitzen eraikina eta ondoan tailerra

ERREGULAZIOA

Babesa

Kontserbazio Partziala

Iruzkina

- Badu proposamena Euskadiko Ondare Kulturalaren 7/1990 Legearen bitartez babestua izateko (Monumentu Kalifikatu eta Inbentariatuak).
- A.H.T.ren trazatuaren aurreproiektua kontuan hartzen bada, zonalde honetan obrek eragina izango dute.

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

A12

Elementua

BELBIO

Elementu-mota

Baserria

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

Lurralde Unitatea

Egikaritze Unitatea

Kokapena

Barrio Meaka D, 58

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Planta laukizuzeneko eraikina, bi solairu eta teilatupea duena, hormigoizko estalkia bi isurkikoa eta gailurra fatxada nagusiarekiko perpendikularra. Ibarlako ibarraren barne aldean kokatuta dago, Arantzareko Dorretik gertu baina alderatuta dagoen zonalde batean. Goitik behera berritu da eta eraikinaren kanpo aldeko kaxa mantendu da, egurrezko bilbadura barne, eta horrekin batera jatorrizko ezaugarrietako gehiena, baina fatxada nagusiaren goi aldean hormigoizko egitura agertzeak bere jatorrizko itxura eraldatu egiten du.

Ezaugarri historikoak

Gauregungo egoera

Etxebizitza

ERREGULAZIOA

Babesa

Kontserbazio Partziala

Iruzkina

- Eusko Jaurlaritzak udal/herriko intereseko izendatua eta agiri urbanistiko egokiaren katalogoaren bitartez babestu beharrekoa.

Bibliografia

- Meaka, Aiako Harriko parke naturalaren ataria. Meakako ibarra parkearen atari-aurrea. Nekazal munduko ondarrera hurbilketa. Arantzadi. 1999.
- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

A13

Elementua

BORDATXURI

Elementu-mota

Baserria

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

Lurralde Unitatea

Egikaritze Unitatea

R9.1.01

Kokapena

Barrio Meaka D, 8

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Meaka auzoan kokatzen da, Ibaieta gainaren oinetan, antzina Ibarrola errekarantz zihoan itsasadarra estutzen zen puntuan. Planta laukizuzenekoa eta tamaina handia du, bi solairu eta teilatupearekin. Estalkia egurrezkoa du, bi isurkikoa, gailurra fatxada nagusiarekiko perpendikularra. Egitura perimetrala harlangaitzezko hormez egina dago, izkinetan, baoen azpaduretan eta fatxada nagusian behe solairua eta lehen solairua bereizten dituen platabandan harlanduekin.

Ezaugarri historikoak

XVIII. mendea

Balizko eraikuntza, molduretan ikus daitezkeen dekorazioen azterketak eta harladuzko tailaren mailak adierazten duenez.

XIX. amaiera

Eraikina birreraiki zen 2. Gerra Karlista ondoren. Kanpoaldeko egitura errespetatu zen bere hiru hormekin eta fatxada nagusiko behe solairuarekin.

Gauregungo egoera

Etxebizitza

ERREGULAZIOA

Babesa

Kontserbazio Partziala

Iruzkina

- Badu proposamena Euskadiko Ondare Kulturalaren 7/1990 Legearen bitartez babestua izateko (Monumentu Kalifikatu eta Inbentariatuak).

Bibliografia

- Meaka, Aiako Harriko parke naturalaren ataria. Meakako ibarra parkearen atari-aurrea. Nekazal munduko ondarrera hurbilketa. Arantzadi. 1999.
- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

A14

Elementua

BURUTARAN

Elementu-mota

Baserria

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

Lurralde Unitatea

Egikaritze Unitatea

Kokapena

Barrio Meaka D, 100

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Planta laukizuzeneko eraikina, bi solairu eta teilatupearekin, estalkia bi isurkikoa eta gailurra fatxadarekiko perpendikularra. Ibarlako ibarraren barne aldean kokatuta dago, Arantzareko Dorretik gertu dagoen gain batean. Duela gutxi berritu egin dute eta jatorrizko itxura mantendu den arren, jatorrizkoetatik desberdinak diren material eta metodoekin berritu da. Jatorrizko eraikinetik, hori bai, aldameneko hormetan dauzkan harlanduzko arkuak kontserbatu eta berrezarri dituzte, arkuetako bat "carnapel" dobelatua eta bestea puntu erdikoa.

Ezaugarri historikoak

Gauregungo egoera

Etxebizitza

ERREGULAZIOA

Babesa

Ingurumen Babesa

Iruzkina

- Eusko Jaurlaritzak udal/herriko intereseko izendatua eta agiri urbanistiko egokiaren katalogoaren bitartez babestu beharrekoa.
- Duela gutxi goitik behera berritu da eta jatorrizko bolumena eta lursailean zeukan kokapena mantendu du.

Bibliografia

- Meaka, Aiako Harriko parke naturalaren ataria. Meakako ibarra parkearen atari-aurrea. Nekazal munduko ondarrera hurbilketa. Arantzadi. 1999.
- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila.

Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa:
Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

A15

Elementua

LEGIA

Elementu-mota

Oinetxea

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

Lurralde Unitatea

Egikaritze Unitatea

Kokapena

Barrio Meaka D, 92

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Meaka auzoan kokatzen den baserria. Planta laukizuzenekoa da, iparraldetik neurri txikiagoko eranskin batekin, mendebaldeko hormaren aprobeixamendua konpartitzen dutelarik. Bi altuera eta ganbara dauzka bi gorputzetan. Egurrezko estalkia du, bi isurkikoa, eta gailurra fatxada nagusiarekiko perpendikularra. Ekialdeko fatxada nagusiko parte handi batean eta hegoaldeko fatxadako hormak harlangaitz zarpiatutakoak dira eta izkinak hareharri landuzkoak. Fatxada nagusiaren gainerakoan eta ipar eta mendebaldeko fatxadetan ageriko harlangaitza ikusten da.

Ezaugarri historikoak

XVI. mendea

Jatorrian baserria izan zen, horren aztarna gutxi geratzen den arren, agian mendebaldeko fatxada.

XIX. mendea

Egituraren gainerako egin zen.

Gauregungo egoera

Ukuilua

ERREGULAZIOA

Babesa

Kontserbazio Partziala

Iruzkina

- Balizko Arkeologiko deklaraturako zonaldea, Euskadiko Elkarte Autonomoak, (1997-09-11ko ebazpena) (1997ko urriaren 30eko 208. EHAO).
- Eusko Jaurlaritzak udal/herriko intereseko izendatua eta agiri urbanistiko egokiaren katalogoaren bitartez babestu beharrekoa.

Bibliografia

- Meaka, Aiako Harriko parke naturalaren ataria. Meakako ibarra parkearen atari-aurrea. Nekazal munduko ondarrera hurbilketa. Arantzadi. 1999.
- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

A16

Elementua

OIARTZABAL

Elementu-mota

Baserria

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

Lurralde Unitatea

Egikaritze Unitatea

Kokapena

Barrio Meaka D, 32

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Planta laukizuzeneko eraikina, teilatua bi isurkikoa eta gailurra fatxada nagusiarekiko perpendikularra. Bi solairu eta teiltupea ditu. Behe solairuan harlangaitzezko hormez eraikia, eta egurrezko bilbadura lehen solairuan eta teiltupean. Sarrerako atea egurrezko ateburuaren bitartez egituratzen da. Baoen antolaketa bilbadurak markatutako erritmoan moldatzen da.

Ezaugarri historikoak

Gauregungo egoera

Etxebizitza

ERREGULAZIOA

Babesa

Kontserbazio Partziala

Iruzkina

- Eusko Jaurlaritzak udal/herriko intereseko izendatua eta agiri urbanistiko egokiaren katalogoaren bitartez babestu beharrekoa.

Bibliografia

- Meaka, Aiako Harriko parke naturalaren ataria. Meakako ibarra parkearen atari-aurea. Nekazal munduko ondarrera hurbilketa. Arantzadi. 1999.
- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

A17

Elementua

IBARROLA

Elementu-mota

Dorretxea

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

Lurralde Unitatea

7.2

Egikaritze Unitatea

Kokapena

Barrio Meaka I, 13

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Meaka auzoan kokatzen den eraikina, izen bereko errota zaharraren ondoan, planta laukizuzenekoa: 7,05 x 5,10 m plantan eta 9 m. altueran. Hiru altuerakoa da eta estalkia lau isurkikoa. Barnetik erabat berrituta eta kanpo aldetik paramentuak zarpiatuta. Izkinetako harlanduzko kateak izan ezik, bere benetako balioa ez da antzematen.

Ezaugarri historikoak

XV-XVI. amaier

Eraikuntza

Gauregungo egoera

Etxebizitza

ERREGULAZIOA

Babesa

Kontserbazio Partziala

Iruzkina

- Egun, "Balizko Zonalde Arkeologiko" gisa deklaraturata dago (A mota), 1997ko irailaren 11ko ebazpenaren arabera.

Bibliografia

- Meaka, Aiako Harriko parke naturalaren ataria. Meakako ibarra parkearen atari-aurea. Nekazal munduko ondarrera hurbilketa. Arantzadi. 1999.
- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA**Aurrerakinaren Kodea**

A18

Elementua

ARANBURU

Elementu-mota

Oinetxea

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia**Lurralde Unitatea****Egikaritze Unitatea**

R9.1.02

Kokapena

Barrio Olaberria D, nº 63

DESKRIBAPENA**Deskribapena**

Bi altuerako eraikina, estalkia lau isurkikoa. Harlangaitzezko hormez eraikita dago, izkinetan eta bao batzuetako azpaduretan harlandua nabarmenduz, baita Irun aldera Olaberria ibarra dominatzen duen ipar-mendebaldeko fatxadan sarrerako arkuan ere. Armarrria du. Goitik behera berritu da eta hormigoizko egitura berregin zaio eta atze aldeko fatxada erabat berritu da.

Ezaugarri historikoak**Gauregungo egoera**

Etxebizitza

ERREGULAZIOA**Babesa**

Kontserbazio Partziala

Iruzkina**Bibliografia**

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

A19

Elementua

GORROAGA

Elementu-mota

Baserria

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

Lurralde Unitatea

Egikaritze Unitatea

R9.1.02

Kokapena

Barrio Olaberria D, 66

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Bi altuera eta teilatupea duen eraikina, estalkia bi isurkikoa eta gailurra fatxada nagusiarekiko perpendikularra (ipar-mendebaldean). Horma perimetralak harlangaitzezkoak dira eta izkinak hareharri landuzkoak. Bi isurkiko estalki beraren azpian bi eraikuntza desberdin bereizten dira, forjatuen jarraipenean etena dagoelako. Bi eraikuntzek egurrezko bilbadura ageri dute fatxada nagusiaren goi aldean.

Ezaugarri historikoak

Gauregungo egoera

Etxebizitza

ERREGULAZIOA

Babesa

Kontserbazio Partziala

Iruzkina

- Eusko Jaurlaritzak udal/herriko intereseko izendatua eta agiri urbanistiko egokiaren katalogoaren bitartez babestu beharrekoa.

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA**Aurrerakinaren Kodea**

A20

Elementua

IGIÑIZ

Elementu-mota

Etxe Armarriduna

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia**Lurralde Unitatea****Egikaritze Unitatea**

R 9.1.02

Kokapena

Barrio Olaberria D, 36

DESKRIBAPENA**Deskribapena**

Planta laukizuzeneko eta tamaina handiko baserria, Olaberria auzoaren sarreran kokatuta, nolabaiteko zonalde lauan, beste eraikin interesgarri batzuen ondoan, esaterako, Santxotenea Errota eta Beltranenea baserria. Eraikina bere tamaina handiagatik nabarmentzen da eta fatxada nagusian egurrezko bilbadura eta aterpea duelako. Egitura perimetralean harlangaitzezko hormak ditu, izkinetan eta bao batzuen azpaduretan harlanduarekin. Eraikinaren barne aldean, duela urte batzuk, egurrezko egitura kendu eta hormigoizko beste egitura bat jarri zitzaion.

Ezaugarri historikoak**Gauregungo egoera**

Ukuilua

ERREGULAZIOA**Babesa**

Kontserbazio Partziala

Iruzkina

- Badu proposamena Euskadiko Ondare Kulturalaren 7/1990 Legearen bitartez babestua izateko (Monumentu Kalifikatu eta Inbentariatuak).

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

A21

Elementua

ZAMORA

Elementu-mota

Oinetxea

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

Lurralde Unitatea

Egikaritze Unitatea

R9.1.02

Kokapena

Barrio Olaberria D, 65 y 67

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Olaberria ibarra dominatzen duen kasko batean dagoen baserria. Bere tamaina handia nabarmena da. Planta laukizuzena du eta bi solairu eta teilatupea. Egurrezko estalkia bi isurkikoa da eta gailurra fatxada nagusiarekiko perpendikularra. Egitura perimetranean harlangaitzezko hormak ditu, izkinetan eta bao batzuen azpaduretan harlanduarekin. Hainbat elementu ageri ditu, adibidez, hormigoizko eskailera, fatxada nagusiari erantsiak, bere jatorrizko itxura eraldatzen dutenak. Fatxada horrek egurrezko bilbadura ageri du, zeina mortairuzko zarpiatuaren bitartez ezkutaturik geratzen den.

Ezaugarri historikoak

Gauregungo egoera

Etxebizitza

ERREGULAZIOA

Babesa

Kontserbazio Partziala

Iruzkina

- Badu proposamena Euskadiko Ondare Kulturalaren 7/1990 Legearen bitartez babestua izateko (Monumentu Kalifikatu eta Inbentariatuak).

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

A22

Elementua

ANTOJU

Elementu-mota

Etxe Armarriduna

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

Lurralde Unitatea

Egikaritze Unitatea

Kokapena

Barrio Katea / Ventas, 48

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Katea auzoan dagoen baserria, Irun eta Oiartzun lotzen dituen errepide ondoan. Bi solairu eta teilatupea dituen eraikina da. Fatxada nagusian, behe solairua harlangaitzez egina dago, eta goiko solairuak egurrezko bilbaduraz. Alboetako hormen errematea, hala nola gailurraren azpian geratzen den horma bat, dirudenez eraikina bi zatitan sektorizatzen duena, harlanduzkoa da. Aipatu erremateek xehetasun bilobulatuak ageri dituzte, goiko solairuak aurreratzea ahalbidetzen dituztelarik behe solairuarekin alderatuta. Era berean, behe solairuko harlangaitzezko horman armarrria du.

Ezaugarri historikoak

Gauregungo egoera

Etxebizitza

ERREGULAZIOA

Babesa

Kontserbazio Partziala

Iruzkina

- Badu proposamena Euskadiko Ondare Kulturalaren 7/1990 Legearen bitartez babestua izateko (Monumentu Kalifikatu eta Inbentariatuak).

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

A23

Elementua

ARANIBAR ZAHAR

Elementu-mota

Baserria

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

Lurralde Unitatea

2.1

Egikaritze Unitatea

Kokapena

Urbanización Jaizkibel, 1

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Bi solairu eta teilatupea duen eraikina, estalkia bi isurkikoa eta gailurra fatxada nagusiarekiko perpendikularra. Horma perimetralak harlangaitzezkoak dira, eta baen azpaduretan eta izkinetan hareharri landuzko xehetasun lobulatuak ditu. Fatxada nagusian (hego-ekialdean) atari handia eta goiko solairuko kanpoko egurrezko bilbadura azpimarratzekoak dira.

Ezaugarri historikoak

Gauregungo egoera

Etxebizitza

ERREGULAZIOA

Babesa

Kontserbazio Partziala

Iruzkina

- Eusko Jaurlaritzak udal/herriko intereseko izendatua eta agiri urbanistiko egokiaren katalogoaren bitartez babestu beharrekoa.
- N-1 errepidea zabaltzen denean, errepide hau egun dagoena baino askoz ere gertuago egongo da eraikin honetatik.
- udal/herriko intereseko izendatua eta agiri urbanistiko egokiaren katalogoaren bitartez babestu beharrekoa.
- N-1 errepidea zabaltzen denean, errepide hau egun dagoena baino askoz ere gertuago egongo da eraikin honetatik.

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila.

Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa:
Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

A24

Elementua

MOKOZORROTZ

Elementu-mota

Baserria

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

Zehaztu gabe

Lurralde Unitatea

Egikaritze Unitatea

Kokapena

Barrio Katea / Ventas, 41

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Bi altuera eta teilatupea dituen eraikina, altuera txikikoa, planta laukizuzenekoa eta teilatua bi isurkikoa, gailurra fatxada nagusiarekiko perpendikularra duelarik. Fatxada nagusia egurrezko bilbaduraz egina dago altuera osoan, eta haize-babeseko horma handiez markatuta geratzen da. Jatorrizko aterpea itxita dago.

Ezaugarri historikoak

Gauregungo egoera

Dezente hondatuta

ERREGULAZIOA

Babesa

Kontserbazio Partziala

Iruzkina

- Eusko Jaurlaritzak udal/herriko intereseko izendatua eta agiri urbanistiko egokiaren katalogoaren bitartez babestu beharrekoa.
- Moko zorrotzeko Plan Bereziaren eremuan sartuta dago. Idazketa fasean dago.

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.
- "Moko zorrotz Errekako Korridore Berdea" Plan Berezia. 2008ko otsaila. Francisco de Leon, Arquitectura y Urbanismo S.L.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

A25

Elementua

OLAKIÑETA

Elementu-mota

Baserria

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

Lurralde Unitatea

Egikaritze Unitatea

Kokapena

Barrio Katea / Ventas, 29

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Olaberria ibarra eta Lapitze auzoaren artean dagoen baserria, Elatzeta mendiaren hegoaldera dagoen ibar txiki batean, Santiago Bidearen ondoan. Planta laukizuzena du eta bi solairu eta teilatupea. Estalkia egurrezkoa da, bi isurkikoa, gailurra fatxada nagusiarekiko perpendikularra. Azpimarratzeko da fatxada nagusiko egurrezko bilbadura. Egitura perimetralean harlangaitzezko hormak ageri ditu, izkinetan eta bao batzuen azpaduretan harlanduarekin.

Ezaugarri historikoak

Gauregungo egoera

Etxebizitza

ERREGULAZIOA

Babesa

Kontserbazio Partziala

Iruzkinak

- Badu proposamena Euskadiko Ondare Kulturalaren 7/1990 Legearen bitartez babestua izateko (Monumentu Kalifikatu eta Inbentariatuak).

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA**Aurrerakinaren Kodea**

A26

Elementua

OTSOENEA

Elementu-mota

Baserría

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia**Lurralde Unitatea****Egikaritze Unitatea****Kokapena**

Barrio Ventas, nº 17

DESKRIBAPENA**Deskribapena**

Bi altuerako eraikina, estalkia bi isurkikoa eta gailurra fatxada nagusiarekiko perpendikularra. Iparraldean eraikin bat erantsita du. Harlangaitzezko hormez eraikita dago eta fatxada nagusiaren goiko solairuan egurrezko bilbadura dauka.

Ezaugarri historikoak**Gauregungo egoera**

Etxebizitza

ERREGULAZIOA**Babesa**

Kontserbazio Partziala

Iruzkinak**Bibliografia**

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

A27

Elementua

TXUMARRAGA

Elementu-mota

Baserria

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

Lurralde Unitatea

2.2

Egikaritze Unitatea

Kokapena

Calle Olakineta, nº 9

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Bi altuera eta teilatupea duen eraikina, estalkia bi isurkikoa eta gailurra fatxada nagusiarekiko perpendikularra. Harlangaitzezko hormez eraikita dago eta jatorrizko eraikinari gorputz batzuk erantsita ditu. Fatxada nagusiko goiko solairuak egurrezko bilbaduraz eginak daude.

Ezaugarri historikoak

Gauregungo egoera

Etxebizitza

ERREGULAZIOA

Babesa

Kontserbazio Partziala

Iruzkinak

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA**Aurrerakinaren Kodea**

A28

Elementua

ALTZUBIDE

Elementu-mota

Baserria

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia**Lurralde Unitatea****Egikaritze Unitatea****Kokapena**

Barrio Lapitze, 7

DESKRIBAPENA**Deskribapena**

Lapitze auzoan dagoen etxea, 1625ean armarridun oinetxe gisa jada ageri dena. Behe Erdi Aroko dorretxea zen, toki estrategikoan kokatua eta komunikabide garrantzitsuen ondoan, eginkizun militarrek eta bizitoki funtzioa konbinatuz. 1881ean erre egin zen, beraz, egungo eraikina ondoren berreraiki zen. Egungo baserriak harlanduez aztarnak kontserbatzen ditu atze aldean itxita dagoen arku dobelatu batean, bao batzuen azpaduretan, hauek ere itxita, eta izkinetan. Eraikina planta laukizuzenekoa da eta estalkia bi isurkikoa, eta izen bereko errotaren ondoren kokatuta dago. Bi altuera eta teilatupea du.

Ezaugarri historikoak**Gauregungo egoera**

Teilatua duela gutxi berritu da. Gainerakoak ez du kontserbazio egoera ona erakusten.

ERREGULAZIOA**Babesa**

Kontserbazio Partziala

Iruzkina

- Egun, "Balizko Zonalde Arkeologiko" gisa deklaraturata dago (A mota), 1997ko irailaren 11ko ebazpenaren arabera.

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

A29

Elementua

ALTAMIRA

Elementu-mota

Baserria

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

Lurralde Unitatea

Egikaritze Unitatea

Kokapena

Barrio Lapitze, 18

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Planta laukizuzeneko eraikina eta estalkia bi isurkikoa, izen bereko mendia kokatuta eta erromatarren garaiko meategi batzuetatik gertu, 100 bat metrora. Bi altuera eta teilatupea du. Atzealdeko fatxadan harlanduzko arku nabaria da. Izkinetan ere harlanduzko piezak ageri dira, horietako batzuk harlangaitzezkoak direlarik. Eraikinak, barnealdeko egitura eta estalkia hormigoizkoak ditu.

Ezaugarri historikoak

Gauregungo egoera

Etxebizitza

ERREGULAZIOA

Babesa

Kontserbazio Partziala

Iruzkina

- Egun, "Balizko Zonalde Arkeologiko" gisa deklaraturata dago (A mota), 1997ko irailaren 11ko ebazpenaren arabera.

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA**Aurrerakinaren Kodea**

A30

Elementua

TONPES

Elementu-mota

Baserria

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia**Lurralde Unitatea**

2.1

Egikaritze Unitatea**Kokapena**

Pozuetakogaina, 14

DESKRIBAPENA**Deskribapena**

Planta laukizuzeneko eraikina eta estalkia bi isurkikoa, Letxunborro hiribidea eta Urdanibia auzoaren artean kokatzen dena. Tamaina handiko eraikina da, planta laukizuzeneko eta bi solairu eta teilatupearekin. Egurrezko estalkia du, bi isurkikoa, gailurra fatxada nagusiarekiko perpendikularra. Horma perimetralak harlangaitzezkoak dira, eta izkinak eta fatxada nagusiko behe solairuko baoen azpadurak harlanduzkoak dira.

Ezaugarri historikoak**Gauregungo egoera**

Etxebizitza

ERREGULAZIOA**Babesa**

Kontserbazio Partziala

Iruzkina

- Egun, "Balizko Zonalde Arkeologiko" gisa deklaraturata dago (A mota), 1997ko irailaren 11ko ebazpenaren arabera.

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

A31

Elementua

BELTRANENEA

Elementu-mota

Baserria

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

Lurralde Unitatea

Egikaritze Unitatea

Kokapena

Barrio Olaberria I, 45

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Planta ia laukizuzena duen eraikina, estalkia bi isurkikoa, Olaberria auzoan kokatua, Igiñiz baserriaren eta Aranburuko Errotaren inguruan. Tamaina txikiko eraikina da, bi solairu eta teilatupearekin. Estalkia egurrezkoa du, bi isurkikoa, gailurra fatxada nagusiarekiko perpendikularra. Horma perimetrala harlangaitzekoa da eta izkinak, eta ekialdeko fatxadan, behe solairuan dagoen arku dobelatua, harlanduzkoak dira. Hegoaldeko fatxada, non bao kopuru handiena duen, aldameneko hormen luzapenek babesten dute. Eraikinak, gaur egun, gorputz erantsi piloa ageri du, jatorrizko itxura eraldatuz.

Ezaugarri historikoak

Gauregungo egoera

Duela gutxi bota egin da eta birreraikitze fasean dago.

ERREGULAZIOA

Babesa

Kontserbazio Partziala

Iruzkinak

- Egun, "Balizko Zonalde Arkeologiko" gisa deklaraturata dago (A mota), 1997ko irailaren 11ko ebazpenaren arabera.

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

A32

Elementua

MAKATZONDO

Elementu-mota

Baserria

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

Lurralde Unitatea

Egikaritze Unitatea

Kokapena

Barrio Meaka D, 40

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Planta laukizuzeneko eraikina, estalkia bi isurkikoa. Bi altuera eta teilatupea du. Egungo eraikina, duela 15-20 bat urte eginiko berritze proiektu baten emaitza da, non eraikinaren egitura oso-osorik berritu zen, barnealdeko egitura eta baoak aldatuz, nahiz neurri batean itxurak gorde ziren. Beraz, egun, 8 dobelako "canapel" arku bat giltzarriduna ikus dezakegu hareharri landuan egina, iparraldeko fatxadan kontserbatzen dena. Bere kokapena eta itxura Burutaran baserrian dagoenaren antzekoa da. Baoaren tipologiagatik XVII. mendean kokatzen da.

Ezaugarri historikoak

Gauregungo egoera

Etxebizitza

ERREGULAZIOA

Babesa

Kontserbazio Partziala

Iruzkina

- Eusko Jaurlaritzak udal/herriko intereseko izendatua eta agiri urbanistiko egokiaren katalogoaren bitartez babestu beharrekoa.
- Egun, "Balizko Zonalde Arkeologiko" gisa deklaraturata dago (A mota), 1997ko irailaren 11ko ebazpenaren arabera.

Bibliografia

- Meaka, Aiako Harriko parke naturalaren ataria. Meakako ibarra parkearen atari-aurrea. Nekazal munduko ondarrera hurbilketa. Arantzadi. 1999.
- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila.

Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa:
Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA**Aurrerakinaren Kodea**

A33

Elementua

TXIMISTA

Elementu-mota

Baserria

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia**Lurralde Unitatea****Egikaritze Unitatea****Kokapena**

Barrio Olaberria D, 78

DESKRIBAPENA**Deskribapena**

Planta laukizuzeneko eta tamaina handiko baserria, Olaberria auzoaren barnealdean kokatua, Uruneko parajea dominatzen duen zonalde altu samarrean. Eraikina azpimarragarria da bere fatxada nagusiagatik, egurrezko bilbadurak dituelako fatxadan eta xehetasun trilobulatuak izkinetan. Egitura perimetrarean harlangaitzezko hormak ditu, izkinetan eta bao batzuetako azpaduretan harlanduarekin.

Ezaugarri historikoak**Gauregungo egoera**

Etxebizitza

ERREGULAZIOA**Babesa**

Kontserbazio Partziala

Iruzkina

- Eusko Jaurlaritzak udal/herriko intereseko izendatua eta agiri urbanistiko egokiaren katalogoaren bitartez babestu beharrekoa.

Bibliografia

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

A34

Elementua

ARBELAIZTXIPI

Elementu-mota

Baserria

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia**Lurralde Unitatea****Egikaritze Unitatea****Kokapena**

Barrio Meaka D, 38

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Planta laukizuzeneko eraikina, bi solairu eta teilatupearekin, eta gailurra, fatxada nagusiarekiko perpendikularra. 1999an goitik behera berritu zen, kanpoaldeko kaxa mantenduz. Azpimarratzekoa da alboetako hormak mantendu izana, harlanduzko hegada trilobulatuez amaituta baitaude.

Ezaugarri historikoak**Gauregungo egoera**

Etxebizitza

ERREGULAZIOA

Babesa

Kontserbazio Partziala

Iruzkinak

- Eusko Jaurlaritzak udal/herriko intereseko izendatua eta agiri urbanistiko egokiaren katalogoaren bitartez babestu beharrekoa.

Bibliografia

- Meaka, Aiako Harriko parke naturalaren ataria. Meakako ibarra parkearen atari-aurea. Nekazal munduko ondarrera hurbilketa. Arantzadi. 1999.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

A35

Elementua

ALTZOLARAN

Elementu-mota

Baserria

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

Lurralde Unitatea

1.2

Egikaritze Unitatea

1.2.02

Kokapena

Araba Kalea, 40

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Bi solairu eta teilatupea dituen eraikina. Eraikuntza atxikiak ditu bai fatxada nagusian eta bai atzealdeko erdialdean, bere jatorrizko itxura galduz. Gorputz nagusiak bi isurkiko teilatua du. Fatxada nagusiko behe solairua harlanduzkoa da, izkinak ere hala direlarik, non xehetasun bilobulatuak dauden. Gainerako paramentuak zarpiatuta eta margotuta daude. Lehenengo solairua irtena dago behe solairuarekin alderatuz, eta jatorrizko balkoia desagertu egin da.

Ezaugarri historikoak

Gauregungo egoera

Etxebizitzak

ERREGULAZIOA

Babesa

Kontserbazio Partziala

Iruzkinak

- Eusko Jaurlaritzak udal/herriko intereseko izendatua eta agiri urbanistiko egokiaren katalogoaren bitartez babestu beharrekoa.
- Plangintza Orokorren berrikusketan "Araba" R 1.2.02 esparruan sartuta dago.

Bibliografia

IDENTIFIKAZIOA**Aurrerakinaren Kodea**

A36

Elementua

PEDRONEA

Elementu-mota

Baserria

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia**Lurralde Unitatea****Egikaritze Unitatea****Kokapena**

Barrio Olaberria I, 43

DESKRIBAPENA**Deskribapena**

Bi altuera eta teilatupea duen eraikina, Olaberriako errepide ondoan kokatua. Bi isurkiko estalkia du eta, gailurra, fatxada nagusiarekiko perpendikularra, ipar-mendebaldera begiratzen duena. Fatxada horrek egurrezko bilbadura ageri du goiko solairuetan. Kubo perimetralaren gainerakoa harlangaitzekoa da, errekarri gorrixkaz egina.

Ezaugarri historikoak**Gauregungo egoera**

Etxebizitza

ERREGULAZIOA**Babesa**

Kontserbazio Partziala

Iruzkina

- Eraikina duela gutxi goitik behera berritu da eta bai barnealdeko egurrezko egitura eta bai horma perimetralak lehengo egoeran mantendu ditu, junturak berdindu eta zarpiatzea izan ezik. Estalkia oso-osorik aldatu da eta aurreko egoera ia erabat mantendu du. Behe solairuan gorputz erantsiak ditu, eraikin nagusiak dituen harlangaitz berak erabiliz eraikiak.

Bibliografia

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

A37

Elementua

LABEKOETXEA

Elementu-mota

Baserria

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia**Lurralde Unitatea****Egikaritze Unitatea****Kokapena**

Barrio Olaberria I, 43

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Pedroenea eta Beltranenea baserrien artean dagoen eraikina, Olaberria ibarrean. Bi altuera eta teilatupea du, eta gailurra, fatxadarekiko perpendikularra. Auzokoa duen Pedroenea baserriak bezala, horma perimetralak harlangaitzezkoak dira, errekarri gorrixkaz egina, eta fatxada nagusiaren goiko solairuetan egurrezko bilbadura ageri du.

Ezaugarri historikoak**Gauregungo egoera**

Jatetxea

ERREGULAZIOA

Babesa

Kontserbazio Partziala

Iruzkinak**Bibliografia**

C.- BURNIOLA-ERROTA MULTZOAK

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

C1

Elementua

ALTZUBIDE

Elementu-mota

Burdinola-errotak multzoa

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

Erdi Aroa eta Aro Modernoa

Lurralde Unitatea

Egikaritze Unitatea

Kokapena

Barrio Lapitze, 6

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Altzubide multzoa Lapitze auzoan dago, Zubeltzu mendiaren oinetan eta Altzubide erreka ondoan. Egun, toki horretan baserri bat dago, lehen errota izan zena eta hori baino lehen ola, Zeina 1518an aipatua den. 1638an desagertu zen ola. Eraikinak ez du interes handiegirik, bere fisonomian baserri arrunt bat besterik ez da, alegia hiru solairuko eraikina da, harlangaitzean egina eta bi isurkiko teilatua. Presa kontserbatzen du, eraikinaren ondoan kokatua, ekialdeko fatxadatik. Presa hori tamaina handikoa da eta hormak harlanduzkoak ditu eta duela urte gutxira arte funtzionamenduan egon da. Hustubidearen arkuak hareharri landuz fabrikatuta dago eta oso beheratuta dago. Barnean kontserbatzen dira, bere tokian, bai makinaria eta bai gurgilak egoera onean. Bi pare harri zeuzkan, burdinazko 2 errotorez eragiten direnak, eta egurrezko ardatzak.

Ezaugarri historikoak

Gauregungo egoera

Etxebizitza

ERREGULAZIOA

Babesa

Kontserbazio Partziala

Iruzkina

- Egun, "Balizko Zonalde Arkeologiko" gisa deklaraturik dago (D mota), 1997ko irailaren 11ko ebazpenaren arabera.
- A.H.T.ren trazatuaren aurreproiektua kontuan hartzen bada, zonalde honetan obrek eragina izango dute.

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.
- Txingudiko Inguru Fisikoaren Ikerketa. Arantzadi. 1983
- Udal Liburutegiko artxiboa.
- Gipuzkoako olak. Ikuspegi sozio-ekonomikoak, laboralak eta fiskalak (XIV-XVI. mendeak)- Luis Miguel Díez de Salazar Fernandez.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

C2

Elementua

ARANTZATE

Elementu-mota

Burdinola-errotak multzoa

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

Erdi Aroa eta Aro Modernoa

Lurralde Unitatea

Egikaritze Unitatea

Kokapena

Barrio Meaka D, 102

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Olaren antepara osorik kontserbatzen da, beranduago mearen garbitokia jartzeko balio izan zuena, aipatu olaren energia hidraulikoaren sistema berraprobetxatuz. Bertan ikus daitezke burdinola izan zitekeenaren markak, bota egin zelarik, eta bere tokian Ola baserria eraiki. Antepara nahiko ongi kontserbatuta dago, 10-12 m-ko altuerarekin. Gainaldean erregulazio-presa ikusten da, kontrahormez eutsita. Kanalaren trazatua ere kontserbatzen da, arrokan partzialki zulatua, bi eta lau metro arteko zabalera duena eta malda erdian doana, urak gorago hartzen dituelarik. Ibaian gora lodiera handiko bi horma ikusten dira, presa edo ura hartzeko dikea izan daitekeena. 1998an baserri hori bota egin zen eraikin berri bat egiteko eta instalazioak sagardotegi bihurtu ziren. Garai horretan esku-hartze arkeologikoa egin zen eta antzinako burdinolaren tailerraren arrastoak aurkitu ziren.

Ezaugarri historikoak

1476

Dokumentuetan lehen aipamena.

Gauregungo egoera

Etxebizitza-Sagardotegia

ERREGULAZIOA

Babesa

Kontserbazio Osoa

Iruzkina

- Egun, "Balizko Zonalde Arkeologiko" gisa deklaraturata dago (D mota), 1997ko irailaren 11ko ebazpenaren arabera.

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila.

Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa:
Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.
- Txingudiko Inguru Fisikoaren Ikerketa. Arantzadi. 1983

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

C3

Elementua

ENDARA

Elementu-mota

Burdinola-errotak multzoa

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

Erdi Aroa eta Aro Modernoa

Lurralde Unitatea

Egikaritze Unitatea

-

Kokapena

Junto a la Iglesia Endarlatsa (Barrio Bidasoa nº 43)

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Egun kontserbatzen diren hondakinak ibaiko errota batenak dira, C-133 eskualdeko errepide ondoan aurkitua, justu Endara erreka gainean Nafarroarekin muga egiten den tokian, Endarlatsa deitzen den puntuan. Lehenik eta behin burdinola izan zen eta, beranduago, bere instalazioak berrerabili egin zituzten errota gisa eta, ondoren, zentral elektriko gisa. Aipatu burdinolaren lehenengo erreferentzia zeharka ematen da, alegia, 1588an Irun eta Lesaka bereizten zituzten mugarriak errekonozitzearen ondorioz aipatu zen. Eraikinak kontserbazio erregularra ageri du. Arkitektura tradizionalerako eraikina da eta planta laukizuzeneko da, bi solairu eta teilatupearekin. Teilatua bi isurkikoa da. Bere hormak partzialki luzitutako harlangaitzezkoak dira eta izkinetan harlandua ageri du. Antzinako burdinolaren antepararen parte bat kontserbatzen du, kontrahorma batez (7,5x4,85x4) bereizitako bi salto dituelarik. Hormak harlanduzkoak dira, 1,20 m. zabalekoak. Antepararen azken zatiko tunela edo estolda berraprobetxatu egin da errotape gisa eta horren gainean errota eraiki zen. Egun, errotapera sar daiteke dintela duen isurbide txiki batetik (3,55x0,75x0,94). Estoldaren luzera 6,8 metrokoa da, faktura desberdineko bi zatitan banatuta, antepararen parte bat aprobetxatzearen ondorioz, beranduago tramo bat erantsi zaiolarik. Grabitate presa ere kontserbatzen da, ibaian gora 150 bat metrora dagoena, ibilguaren perpendikular, egur trabatukoa, azaleko 11 taulak kontserbatzen dituelarik, burdinazko iltzeekin eta estribu batzuekin. Ondoren egin zaizkion berrerabiltzeen ondorioz, egitura berriak erantsi izan zaizkio, alegia: harri eta zementuzko beste presa bat, erregulazio-presat bat eta kanal bat. Kanaletik gordetzen den bakarra presa ondoan dagoen pareta da, eta kanalaren zati bat ere bai, anterapatik berraprobetxatua burdinolarako, zeinaren hormak harlanduzkoak diren.

Ezaugarri historikoak

Gauregungo egoera

Biltegia

ERREGULAZIOA**Babesa**

Kontserbazio Partziala

Iruzkina

- Makinaria gordetzen duen eraikina, eta azpiegitura hidraulikoaren zatirik handiena Lesakako udalerrian kokatzen da.

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

C4

Elementua

IBARROLA

Elementu-mota

Burdinola-errotak multzoa

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

Erdi Aroa eta Aro Modernoa

Lurralde Unitatea

7.2

Egikaritze Unitatea

Kokapena

Barrio Meaka I, 7

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Errotak zela ezagutzen da, egun bizitoki moduan erabiltzen baita, eta izen bereko antzinako burdinolarekin zerikusia izan dezakeelarik. Meaka auzoan kokatzen da, izen bereko dorretxearen ondoan. Ibarrolako burdinolaren erreferentziak nahiko antzinakoak dira. Lehenengoak 1470ekoak. Eraikinak ez du gordetzen errotak edo burdinola izan zeneko inongo elementurik, baina ura hartzeko kanalaren parte bat kontserbatzen du eraikinaren atze aldean, lur azpitik Ibarla errekarara joaten dena, errepidearen beste aldean kokatua.

Ezaugarri historikoak

Gauregungo egoera

Etxebizitza

ERREGULAZIOA

Babesa

Kontserbazio Partziala

Iruzkina

- Egun, "Balizko Zonalde Arkeologiko" gisa deklaraturak dago (D mota), 1997ko irailaren 11ko ebazpenaren arabera.

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

- Meaka, Aiako Harriko parke naturalaren ataria. Meakako ibarra parkearen atari-aurrea. Nekazal munduko ondarrera hurbilketa. Arantzadi. 1999.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

C5

Elementua

OLABERRIA

Elementu-mota

Burdinola-errotak multzoa

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

Erdi Aroa eta Aro Modernoa

Lurralde Unitatea

Egikaritze Unitatea

R9.1.02

Kokapena

Barrio Olaberria D, 26

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Bere garaian, dirudienez, burdinola eta ondoren errota izan zen eraikina da. Perujaran harrobitik hurbil kokatzen da, Olaberriako errepide ondoan. Errotak 1975ean utzi zion lan egiteari. Orduetik kontserbatzen da ehotze-makinaria (turbina bat eta ehotzeko harri desberdinak). Antepara lurrez bete zen eta egun baratza da. Estoldaren dobelak harlanduzkoak dira, baita sarrerako eta leihoren bateko azpadurak ere.

Ezaugarri historikoak

Gauregungo egoera

Etxebizitza

ERREGULAZIOA

Babesa

Kontserbazio Partziala

Iruzkina

- Egun, "Balizko Zonalde Arkeologiko" gisa deklaraturata dago (E mota), 1997ko irailaren 11ko ebazpenaren arabera.
- Eusko Jaurlaritzak udal/herriko intereseko izendatua eta agiri urbanistiko egokiaren katalogoaren bitartez babestu beharrekoa.

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.
- Txingudiko Inguru Fisikoaren Ikerketa. Arantzadi. 1983

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

C6

Elementua

ANTOJU

Elementu-mota

Ibai Errota

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

Aro Modernoa

Lurralde Unitatea

Egikaritze Unitatea

Kokapena

Barrio Katea / Ventas, 39

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Errota eta atxikitako baserri multzoa, 1725ean jada aipatua dena, eta Katea auzoan kokatua, Elatzeta mendiaren oinetan, Moko zorrotz erreka ondoan. Ibaiko errota da, planta laukizuzenekoa eta teilatua bi isurkikoa, altuera bakarrekoa eta hormak harlangaitzezkoak. Azpiegitura hidrauliko eta errotaren egitura osoa kontserbatzen du. Arku dobelatua ageri du, puntu erdikoa, ura irteteko. Presa kota altuagoan dago eta ibilguarekiko zeharka doa, kareharrizko harlandu handien fronte batekin. Zuzena da, ezponda eta estribuekin bi aldeetan, eta hortik kanala ateratzen da. Hau, 210 metro luzekoa eta presatik 1,19 metrora kokatua, arrokan zulatuta dago eta harlangaitz ilara batez gogortua. Presatik 70 metrora gainezkabide bat du. Antepara, etxe ondoan kokatua, harlangaitzezko hormekin, 10 metro hartzen ditu eta 40 metroko luzera eta 13 metroko zabalera du gehienez. Presatik errotara eramaten du ura tutu metaliko batetik.

Ezaugarri historikoak

Gauregungo egoera

Etxebizitza. Duela gutxi berritu da.

ERREGULAZIOA

Babesa

Kontserbazio Partziala

Iruzkina

- Balizko Arkeologiko deklaraturako zonaldea, Euskadiko Elkarte Autonomoak, (1997-09-11ko ebazpena) (1997ko urriaren 30eko 208. EHAO).
- Eusko Jaurlaritzak udal/herriko intereseko izendatua eta agiri urbanistiko egokiaren katalogoaren bitartez babestu beharrekoa.
- A.H.T.ren eraikuntzaren aurreproiektuak eragina du.

Bibliografia

- Txingudiko Inguru Fisikoaren Ikerketa. Arantzadi. 1983
- "Tratado de Molinología". Antxon Aguirre Sorondo.
- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

C7

Elementua

ARANBURU

Elementu-mota

Ibai Errota

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

Aro Modernoa

Lurralde Unitatea

Egikaritze Unitatea

Kokapena

Barrio Olaberria I, 59

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Ibaiko errota, 1625ean jada aipatua dena eta egun baserri bihurtuta. Olaberria erreka uzez elikatzen zen eta Aranburu baseritik hurbil dago. Errota, egun, deseginda dago eta baserriaren atze aldeko altxaerari itsatsita dago. Duela gutxi erre egin zen, eta harlangaitz eta ageriko adreiluaz eginiko eraikuntza txikia da. Bi altuera ditu eta teilatua hiru isurkikoa. Errotatik azpimarratzekoa da hustubidearen kamara, hareharri landuzkoa. Presa, parte batean lurrez estalia, 3 metro zabaleko hormarekin, harlangaitzekoa da eta ongi egindako harlanduzkoa. Olaberria erreka uzez elikatzen zen. Depositu bat bazuen, beharrezkoa zenean, erreka ur guztia aprobeztatzen zuena.

Ezaugarri historikoak

Gauregungo egoera

Biltegia

ERREGULAZIOA

Babesa

Kontserbazio Partziala

Iruzkina

- Egun, "Balizko Zonalde Arkeologiko" gisa deklaraturik dago (D mota), 1997ko irailaren 11ko ebazpenaren arabera.

Bibliografia

- Txingudiko Inguru Fisikoaren Ikerketa. Arantzadi. 1983
 - "Tratado de Molinología". Antxon Aguirre Sorondo.
 - Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa:

Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA**Aurrerakinaren Kodea**

C8

Elementua

PRIMAUT

Elementu-mota

Burdinola-errota multzoa

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

Erdi Aroa eta Aro Modernoa

Lurralde Unitatea

1.1

Egikaritze Unitatea

1.1.08

Kokapena

Calle Primautzar nº 1

DESKRIBAPENA**Deskribapena**

Egun, etxebizitza bihurtutako eraikina. Mendebaldetik presa kontserbatzen du. Presako horma hareharri landuan egina dago. Sarrera eta ur saltoa arku dobelatu beheratu batetik egiten zen eta, irteera, fatxada paraleloan, beste arku beheratu batetik, gaur egun ia erabat itxita dagoena. Egun, fatxada nagusiari atxikita terraza bat du, hormigoiz egina.

Ezaugarri historikoak**Gauregungo egoera**

Etxebizitza

ERREGULAZIOA**Babesa**

Kontserbazio Partziala

Iruzkinak

- A.H.T.ren eraikuntzaren aurreproiektuak eragina du.

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

C9

Elementua

ERROTABERRIA / SANTA ELENA

Elementu-mota

Ibai Errota

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

Erdi Aroa eta Aro Modernoa

Lurralde Unitatea

6.3

Egikaritze Unitatea

-

Kokapena

Ermita Karrika / Calle Ermita, 16

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Ibaiko errota, Esterenkako errekaaren urez elikatzen zena, ezkerraldetik igarotzen baitzen. 1541ean jada aipatua izan zen eta 1962 arte lanean jardun zuen, Santa Elenako iturriaren ondoan kokaturik. Egun, deseginda dago eta etxebizitza modura erabiltzen da. Anteparako hormak mantentzen dira eta kanalaren zati bat ere bai, Santa Elena ermitaren atze alderaino iristen baita.

Ezaugarri historikoak

1708

Hondarribiko Akta Liburuan jasoa.

1934

Irina egiteko herriko errota bezala alta eman zioten eta hala jarraitu zuen 1961 arte.

1962

Azkeneko aldiz ehotzi zuen.

Gauregungo egoera

Etxebizitza

ERREGULAZIOA

Babesa

Kontserbazio Partziala

Iruzkina

- Kasko Historikoa Birgaitzeko Plan Bereziaren xede den eremuan sartuta dago.
- Balizko Arkeologiko deklaraturako zonaldea (D mota), Euskadiko Elkarte Autonomoak, (1997-09-11ko ebazpena) (1997ko urriaren 30eko 208. EHAO).

Bibliografia

- Tratado de Molinología". Antxon Aguirre Sorondo.
  - Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila.
- Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

C10

Elementua

UGALDE

Elementu-mota

Ibai Errota

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

Aro Modernoa

Lurralde Unitatea

1.3

Egikaritze Unitatea

1.3.02

Kokapena

Elizatzxo Hiribidea nº 53

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Ibaiko errota hidraulikoa da, 1625ean jada aipatua, azpiegitura hidrauliko osoa kontserbatzen duena (presa, kanala, depositua, saltoa eta hustubidea) eta ehotzeko makinaria ere bai, duela 20 urte utzi baitzion lan egiteari. Eraikin laukizuzena da, bi altuera eta ganbararekin eta teilatua bi isurkikoa. Harlangaitzeko hormak ditu, zuriz luzituak. Presa kontserbatzen du, grabitate motakoa, txikia baina egoera onean, lurrean zulatutako kanalarekin, 150 bat metro luzera eta 1,2 bat metro zabalekoa. Antepara kanalaren zabaltze bat da, saltotik 25 bat metrora, harlangaitzeko hormez gogortua. Estolda edo tunela beranduago eraikitako terraza moduko baten azpian aurkitzen da eta ezinezkoa da bertan sartzea, urez estalita dagoelako.

Ezaugarri historikoak

Gauregungo egoera

Itxuraz erabilerarik gabe

ERREGULAZIOA

Babesa

Kontserbazio Partziala

Iruzkina

- 1998ko Plan Orokorreko 1.3.02 eremuko Plangintza Bereziaren garapenak lursaila kalifikatzen du eta eraikina, kanala eta presa "Hirugarren Sektorekoa - Ostalaritza" gisa jasotzen du.

Bibliografia

- Iruingo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa:

Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA**Aurrerakinaren Kodea**

C11

Elementua

URUNEA

Elementu-mota

Ibai Errota

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

Aro Modernoa

Lurralde Unitatea**Egikaritze Unitatea**

R9.1.02

Kokapena

Barrio Olaberria D, nº 62

DESKRIBAPENA**Deskribapena**

Gaur egun errota erabat deseginda dago eta etxebizitza bihurtua. Begiratu batera behintzat ez du antzinako errotaren inongo azpiegiturarik kontserbatzen. Ehotzeko harri bat baino ez du kontserbatzen. Etxebizitza, bi altuerako eraikina da, harlangaitzezko hormak dituena, fatxada nagusikoa izan ezik, goiko solairuetan bilbadura bat erakusten baitu. Malkorreko erreka urez elikatzen zen, eraikinaren mendebaldetik igarotzen baita.

Ezaugarri historikoak**Gauregungo egoera**

Etxebizitza

ERREGULAZIOA**Babesa**

Kontserbazio Partziala

Iruzkina**Bibliografia**

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

C12

Elementua

IRUGURUTZETA

Elementu-mota

Kaltzinatzio Labeak

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

Aro Modernoa

Lurralde Unitatea

Egikaritze Unitatea

Kokapena

Barrio Meaka D, nº 108

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Irugurutzetako instalazioak hainbat terrazetan kokatzen dira, luraren aldapa aprobetxatuz. Lehenengo terrazan, altuena, minerala oraindik gordinean, ustiatze eremura eramaten zuen plano inklinatua amaitzen zeneko tokia zen. Bigarren terrazan eraiki zen labe multzoa, eta horiek eraikitzeko tipologia desberdinak aukeratu ziren. Guztira 12 labe daude burdina karbonatoa erretzeko, Meazuriko meategietatik atera ondoren. Ilaran kokatzen dira eta plataforma artifizial ireki batean daude, aldapan zulatua, kareharri eta hareharrizko bi horma harlangaitzez eusten zaiela. 1865 eta 1900 urte bitartean eraiki ziren. Labeen ondoan deskargatzeko arranja ere eraiki zen. Azkenik, beheko terrazan minerala ateratzeko lanak egiten ziren. Egitura hauen ondoan minerala kargatzeko toki zabal bat dago, harlangaitzez eta hormigoiez eraikita.

Labeak tipologia oso desberdinekoak diren arren, antzekotasunak ere badituzte. Egitura zirkularrak edo laukizuzenekoak dira, behe aldean deskargatzeko zuloarekin eta aireztatze leihoeekin, labeen indarra areagotzeko. Kasu batzuetan fabrika harri landuarena da eta besteetan adreiluarena, eta batzuetan bi fabrikak konbinatu ere egiten dira. Labe guztiek komunean dutena kono metalikoa instalatzeko oinarria da, banatzaile bezala eta deskargatzeko plaza gisa erabiliko zelarik. Elementu hau, labeetan beti presente dagoena, piramidala da, alde konkaboekin eta arista kurboekin, erretako masa banatzeko, hauek ateetatik erregularitasunez irten zitezen, zeinen atariak zati inklinatu batez eta elementu irten batez osatuta zeuden, zaborteia izango litzatekeena.

Ezaugarri historikoak

Gauregungo egoera

Berreskuratze bidean

ERREGULAZIOA

Babesa

Kontserbazio Partziala

Iruzkina

- Proposamena badu babestua izateko Euskadiko Kultur Ondarearen 7/1990 Legearen bitartez (Monumentu Kalifikatuak eta Inbentariatuak).
- Aiako Harriko Parke Naturalaren eremuan sartuta.

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

C13

Elementua

SAN NARTZISO

Elementu-mota

Urtegia/Garbitokia

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

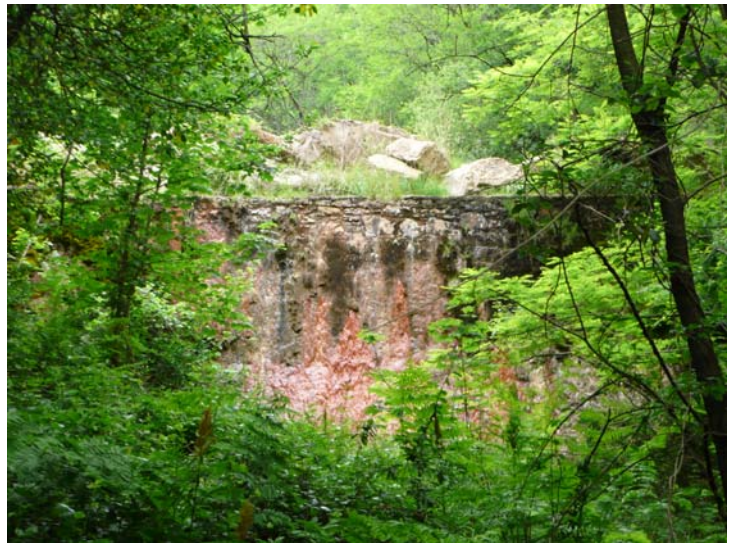
Aro Garaikidea. XX. Mendea

Lurralde Unitatea

Egikaritze Unitatea

R9.1.02

Kokapena

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Eusteko presa bat da, San Nartziso erreka bidean kokatua eta Elatzeta eta Ttuturru mendien maldetan oinarritua. Presa hau Ebanjelietako Borda baseritik 200 m. hegoalde dago eta ia osorik aurkitzen da. Trazatu zuzeneko presa bat da, 18,80 metro luzekoa, hareharri landuez egina, hormigoi hidraulikoez lotuta eta iparraldeko ertzean hautsita. Gainaldea zementuzko geruza batez estalita ageri da, 2.3 cm. lodierako harri-koskor piloarekin, puntu honetan 0,65 metroko lodiera hartzen dtuelarik. Itxuraz hustubide bakarra zeukan, bere erdialdean. Presaren jatorrizko altuera 5 bat metrokoa izango zen, lehenengo 2,60 metrotan trazatu zuzena erakutsiz, ondoren, oinarrian zabaltzeko. Behe aldean, erabat lohiz beteta ageri da erreka ekarritako jalkinen bitartez. Funtzionalki, presa bat baino gehiago minerala garbitokira pasatu baino lehenagoko dekantazio baltsa bat izango zela dirudi. Presa hau eraiki zeneko garaiak ez dirudi, ez formalki eta ez egitura mailan, XX. mende hasiera baino lehenagokoa denik.

Ezaugarri historikoak

Gauregungo egoera

Etxebizitza

ERREGULAZIOA

Babesa

Kontserbazio Partziala

Iruzkina

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila.

Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa:
Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

C14

Elementua

OLAKINETA

Elementu-mota

Urtegia/Garbitokia

Ondare-mota

Ondare Historiko Arkitektonikoa

Kronologia

Aro Gariakidea

Lurralde Unitatea

Egikaritze Unitatea

Kokapena

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Mineral garbitokia, Olakineta errekan eraikia, izen bereko baserritik 225 metrora. Eusteko presa bat da eta horri atxikita dago garbitoki berori. Gaur egun, biak ere partzialki kontserbatuta ageri dira, errekek eragin duen suntsitze efektuagatik. Presa grabitate motakoa da, tamaina handikoa, harlangaitzean egina, mineralezko ertz eta zati kopuru handiekin, argamasa oso konpaktuaren bitartez elkartuta. 28,40 metro luzera eta 3,20 metroko zabalera ageri ditu bataz beste. Errekatik behera luzetako zapata bat jarri zen, 0,70 m irteten zena, barneko bultzada arintzeko. Ura edukitzeko esparruak laukizuzen irregularraren itxura dauka, gutxi gora behera 15x12 m eta 1m lodierakoa. Hareharri landuz eta harlangaitzez egina dago, presaren antzera.

Era honetako garbitokiak oso ohikoak dira garrantzi maila bat zeukaten meategi eremuetan, eta horren egitekoa, funtsean, minerala garbitzea izaten zen, lohia kentzeko xehetu eta dekantazioaren bitartez garbitu ondoren. Eraiki zeneko garaia ez da ezagutzen, baina dauzkan ezaugarriengatik XIX. mende amaierakoa dela esan daiteke.

Ezaugarri historikoak

Gauregungo egoera

Dezente hondatuta

ERREGULAZIOA

Babesa

Kontserbazio Partziala

Iruzkina

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila.
Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa:
Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

ONDARE ARKEOLOGIKOAREN KATALOGOAREN FITXAK

KATALOGO ARKEOLOGIKOAREN FITXEN AURKIBIDEA

Z.- Oiasso Eremu Arkeologikoa

- Z1 Santiago
- Z2 Santiago 29
- Z3 Santifer
- Z4 Tadeo Murgia
- Z5 Junkaleko Eskolak - Atzealdea
- Z6 Beraketa
- Z7 Sarjia Parkea
- Z8 Francisco de Gainza Karrika 1-3
- Z9 Sarasate Karrika 10
- Z10 Junkal. Plazotxo eta Eliza

ZP.- Ustezko Eremu Arkeologikoak

- ZP1 Errota Aundi

E.- Ermitak

- E1 Andremariaren Borda
- E2 Elizatxoko Ermita

F.- Gotorlekuak

- F1 Gazteluzar
- F2 Astigarraren Borda
- F3 San Martzial
- F4 Gain Gainean
- F5 Pagogaina
- F6 Harresi Modernoa
- F7 Harresi Karlista
- F8 Endarlatsa
- F9 Zubeltzu
- F10 Pika
- F11 Elatzeta

P.- Padurak

- P1 Hiru Kanale Zubia
- P2 Palmera Montero

M.- Erromatarren Garaiko Meategiak

M1	Altamira I
M2	Altamira II
M3	Altamira III
M4	Altamira IV
M5	Belbio I
M6	Belbio II
M7	Olakineta I
M8	Olakineta II
M9	Olakineta III
M10	Olakineta IV
M11	Zubeltzu I
M12	Zubeltzu II

O.- Beste (Elur-Zuloak)

O1	Arburuko Gaina
O2	Elurretxe
O3	Pikabea
O4	Sorginola

Z.- OIASSO EREMU ARKEOLOGIKOA

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

Z1

Elementua

SANTIAGO

Elementu-mota

Kai Erromatarra

Ondare-mota

Ondare Arkeologikoa

Kronologia

Erromatarren aroa. K.o. I-III mendea

Lurralde Unitatea

5.3

Egikaritze Unitatea

Kokapena

Santiago Karrika / Calle Santiago

DESKRIBAPENA

Deskribapena

1992an, kalearen saneamendu eta urbanizazio obrak egin zirenean, presazko interbentzio arkeologikoa egin zen eta 5x10 metroko banda bat zulatu zen. Aztarna arkeologikoak kalearen sestra azpitik 2 metrotara ageri ziren eta itsasoaren mailatik gora metro eta erdira, gutxi gora behera. Aztarnategia 10-15 metroko mortairu-geruza oso konpakto batez estalita zegoen, 1,80 metroko sakoneran kokatua, XIX. mendearen erdialdera eraikitako kanalaren oinarriarekin bat eginda. Horren gainean, eta errepidearen asentamendu-maila arte, betelanaren materialak ageri ziren, buztin kopuru handiarekin, baliabide mekanikoen bitartez kendu zelarik.

Berehala, kanalaren zoru azpian erromatarren garaiko mailak agertu ziren. Aurkikuntza hauen bitartez, Junkaleko elizaren inguruan eta Santiago kalearen puntu batzuetan egin ziren zundaketari lotuta, material arkeologiko higitarren multzo oso zabala lortu zen, eta garrantzi handiko portu bat egon zenaren testigantza ere bai. Zeramikazko material ugariarekin batera (terra sigillata-ren milaka zati –subgaliko hispanikoa-, tokiko zeramika arrunta, horma fineko ehunka zeramika zati, argiontzia, pitxerrak, mortairuak...) jatorri organikoko aztarna ugari ere aurkitu zen, estuarioko lohiez estalita egotean kontserbazioa ere ziurtatuta eduki baitzuten. Bereziki azpimarragarria da kaiaren armazoiaren eta oinarritzko eraikuntzan erabili zen egurraren konterbazioa, baita aldameneko biltegien parte batean ere: topeak eta tamaina handiagoko bloke sartuak, piloteak, sare formako bilbadura, habeak/arrastelak, defentsarako ohol horma edo bestelako oholak.

Santiago kaleko portu eremuan kalatuzko arranpa bat, ihien domeinu bat eta biltegien beste bat bereizten dira. Kalatuzko kaia edo arranpa (egurrezko bilbadurazko plataformarekin, "obra-hondakinez beteta indartzen dena eta lauza txikiez zolatuta) I. mendearen erdialdera eraikiko zen eta II. mendean zabaldu egingo zen harri-lubeta paralelo (6 metro zabalekoa) baten bitartez, estaka ilarez trazatua, harri bloke handien plataforma ziurtatzen dutelarik. Harri-lubetaren atzean hamarren bat metroko padura-banda bat dago, biltegi eraikinek okupatutako parajera arte doana: padura/ihien eremu honetan egurrezko plataformadun ontziraleku baten aztarnak aurkitu dira, portuko biltegi bezala erabiliko ziren ondoko harrizko eraikinen arrastoekin zerikusia izan dezaketenak. Biltegien eremuko hasierako

eraikuntza I. mendeko bigarren erdialdekoa izango zen eta II. mendean berrituko zen –kaia eta bere harri-lubeta zabaldu ziren bezala-. Eraikitakoaren planta handitu zuten, zoruaren maila igoz material ligneo askotarikoaz betelana eginez eta ondorioz fatxaden orientazioa aldatuz.

Zundaketa arkeologikoa amaitzean eta aurkitutako egiturak bertatik ateratako lohiarekin berriz estaltzean, kolektorearen obrek jarraitu egin zuten, kolektorea erromatarren aztarnen maila baino kota altuagoan jarritz.

Irungo erromatar garaiko portua, ikertutako materialen arabera –zermikazko ia 14.000 pusketa- erregional mailako portua izango zen, Bizkaiko golkoan zentratutako jarduera-erradioarekin eta iparraldetik Garonako bokaleraino iritsiko zena. Itsas kostako testuinguru honetan, Oiassok barne aldeko lurraldeen merkataritza erakarriko zuen, Garonako ezker aldeko lurrak, Ebro edo Errioxako erdialdeko haranak hartuz. Oiasson elkartzen ziren portua eta erromatarren galtzada baten amaiera, Tarragonatik Ebro haranaren birtartez kantauriko kostaldera arte iristen baitzen, beraz, bide sarearen norabidean merkataritza joera bat kanalizatzen lagunduko zuten, bai lurretik eta bai itsasotik eginiko merkataritza, hain zuten. Santiago kalearen nortasuna Bidasoaren igarobide nagusietako bati lotuta dago, Behobia eta Hondarribiarekin batera. Ontzireleku nagusienak Junkaleko elizaren ondoan kokatzen ziren, eskuinaldean, eta Santiago de Zubernoako Ospitalean ere bai, Hendaian. XIX. mendean hasi zen padura okupatzeko prozesua eta ardatz modura komunikazio kanala hartu zen. 1852an eraiki ziren kaiak eta ontzirelekuak eta modu horretan areagotu egin zen desekazio prozesuaren eta zonaldea urbanistikoki hedatzearen abiadura. Mende amaieran portuko instalazioak errekan behera aldatu ziren, tarteko espazioak kolonizatzea erraztuz. Azkeneko ontzirelekua 1992an desagertu zen, kaleko saneamendu eta urbanizazio obren ondorioz.

Ezaugarri historikoak

Gauregungo egoera

ERREGULAZIOA

Babesa

Ondare Arkeologikoaren Memorian araututa dagoen "Z" kategoriari dagokio

Iruzkina

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

Z2

Elementua

SANTIAGO, 29

Elementu-mota

Kai Erromatarra

Ondare-mota

Ondare Arkeologikoa

Kronologia

Erromatarren aroa. K.o. I-III mendea

Lurralde Unitatea

5.3

Egikaritze Unitatea

5.3.05

Kokapena

Santiago Karrika / Calle Santiago, 29

DESKRIBAPENA

Deskribapena

1993an, Santiago kalean esku-hartzea egin ondoren, kale horretako 29. zenbakiko orubean balorazio-zundaketa batzuk egin ziren. Gutxi gora behera 4x3 metroko neurriko kata bat egin zen eta 1,60 metrotara erromatarren garaiko aztarnak agertu ziren. Lur organikoko azalaren lehenengo geruza bat kendu ondoren, buztinezko geruza bat agertu zen eta ondoren limo grisezko geruza bat, 32 cm-ko potentzia batekin, non sigillata pusketa txiki batzuk jaso ziren. Limo horrek sekzio laukizuzeneko sei habez osatutako egitura bat estaltzen zuen, 12 eta 20 cm. arteko zabalera aldagarri batekin eta iparralderako orientazioarekin, zeinak beheragoko egurrezko maila batean finkatzen ziren. 1998an, orubean eraiki baino lehen, eta eraikin berriaren proiektuan sotoak egitea aipatzen ez bazen ere, 1993an eginiko zundaketak zabaltzeari ekin zitzaion eta lagin berriek aurreko urteetan lortutakoen antzeko emaitzak eman zituzten. Antzeko fisionomia zeukaten egurrezko egiturak aurkitu ziren eta Santiago kalean eginiko zundaketetan lortutako aztarnen alineazio bera, beraz, esan daiteke orube honetan aurkitutako egiturak lehen aipatutako portuko erabilerarekin zerikusia duela.

Ezaugarri historikoak

Gauregungo egoera

Gainean etxebizitzaren bloke bat eraiki da.

ERREGULAZIOA

Babesa

Ondare Arkeologikoaren Memorian araututa dagoen "Z" kategoriari dagokio

Iruzkina

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila.
Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa:
Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

Z3

Elementua

SANTIFER

Elementu-mota

Kai Erromatarra

Ondare-mota

Ondare Arkeologikoa

Kronologia

Erromatarren aroa. K.o. I-III mendea

Lurralde Unitatea

5.3

Egikaritze Unitatea

Kokapena

Salís Hiribidea / Avenida de Salís, 1

DESKRIBAPENA

Deskribapena

1993an, eta Ertzaintzaren komisaria eraiki behar zutela eta, esku-hartze arkeologiko bat egin zen eta hiru bandatan banatutako hainbat zundaketa egin ziren. Bat orubearen zonalde altuenean, bigarrena erdialdean eta azkenekoa beheko zonaldean. Goi aldeko bandetan eginiko zundaketek balio izan zuten terraza-egitura sortzeko eginiko esku-hartze moderno bat zehazteko, XX. mendean Santifer eremua eraikitzeko. Gainaldean nabarmentzen ziren metaketak zulatu eta beheko aldean pilatu zituzten. Beheko zundaketetan, bestalde, buztinezko betelanen azpian estuarioko metaketak aurkitu ziren. 4. zundaketan metaketa hauek itsas mailatik gora 0,99-0,28 artean agertzen dira eta horien azpian ibaiko terrazaren arrastoak. 3. zundaketan, hala ere, 2,10 metro lodierako isurkin modernoan azpian, Santiago kalean kalatuzko arranparen aztarnak estaltzen zituzten erromatar-metaketen antzekoak ageri dira, beraz, zonalde honek ere Oiasoko portuko eremuarekin zerikusia duela esan daiteke. Aurkikuntzak lorategi batean kokatzen dira, beraz, horrek beren kontserbazioa bermatzen du.

Ezaugarri historikoak

Gauregungo egoera

ERREGULAZIOA

Babesa

Ondare Arkeologikoaren Memorian araututa dagoen "Z" kategoriari dagokio

Iruzkina

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila.
Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa:
Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

Z4

Elementua

TADEO MURGIA

Elementu-mota

Kai Erromatarra

Ondare-mota

Ondare Arkeologikoa

Kronologia

Erromatarren aroa. K.o. I-III mendea

Lurralde Unitatea

5.3

Egikaritze Unitatea

5.3.04

Kokapena

Tadeo Murgia, nº 6, 8 (trasera) y Santiago Karrika / Calle Santiago, 39-41 (trasera)

DESKRIBAPENA

Deskribapena

1996an, Santiago kaleko 35 eta 37. zenbakietan, Tadeo Murgia kalearekin izkina egiten duen tokian, orubea ebaluatzeko zundaketen kanpaina bat egin zen. Guztira hiru zundaketa egin ziren eta horietako bik emaitza positiboak eman zituzten. Erromatarren garaiko portuko egituren arrastoak eta ajuarrak aurkitu ziren bi metroko sakoneran, gutxi gora behera.

1998an, Tadeo Murgia kaleko atzealdeko orubeetan (Santiago kaleko 35-37 zenbakietako atzealdean) etxebizitzaren blokeak eta garajeak egiteko asmoa zegoenez, kaiaren eremua arkeologikoki atera eta testuinguruan kokatzeko esku-hartze bat egitea programatu zen, beste neurri osagarriekin batera, luzera Oiasso Museoa jasotzea ahalbidetuko zutenak. Kasu honetan, Beraun muinoaren oinetan kokatutako portu-instalazio bat deskubritu zen, uretara hurbiltzeko harmailetan edo plataformetan antolatuta, enborrak elkarren kontra jarriz eginak. Egurrezko egitura harrizko lauzen gainean finkatzen zen eta zonalde batzuetan egurrezko pibote edo falken bitartez finkatuta zegoen, tope modura erabiltzen baitziren; enborrak finkatu ondoren, harriz eta betegarri organikoez estaliko ziren. Kaiaren ertzean zabalduko zen ura ontziak bertara hurbiltzeko, buzamendu handia antzematen delarik geruza naturalen eta ia erabat antzu ziren betegarrien artean.

Hala ere, kaia lurrari lotzen zitzaion sektorean betelan handiak nabarmentzen dira, metro eta erdikoak ere bai, dirudienez kalatu txikiagoko zonalde bat delako, eta deskargetako hondakinak behin eta berriz botatzearen emaitza izan daiteke. Zundaketaren hegomendebaldean, biltegi gisa identifikatutako eraikinen egurrezko piloteen gaineko zimentazioak bereiztu dira. Metaketak erregistratu dira, zeinetan material organiko ugari jasotzen den (hondakin bejetalak, animaliazkoak, ehunen aztarnak, egur eta hezurrezko tresnak, ...) eta ez-organikoa ere bai (zeramika, brontzezko ajuarrak, ...)

Ezaugarri historikoak

Gauregungo egoera

Gainean garajeen eraikin bat eraiki da.

ERREGULAZIOA**Babesa**

Ondare Arkeologikoaren Memorian araututa dagoen "Z" kategoriari dagokio

Iruzkinak**Bibliografia**

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila.
Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa:
Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

Z5

Elementua

JUNKALEO ESKOLAK -
ATZEALDEA

Elementu-mota

Terma erromatarrak

Ondare-mota

Ondare Arkeologikoa

Kronologia

Erromatarren aroa. K.o. I-IV mendea

Lurralde Unitatea

5.3

Egikaritze Unitatea

5.3.09

Kokapena

Eskoleta Karrika / Calle Escuelas, 3

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Santiago kalean erromatarren garaiko portua agertu ondoren, inguruan prospekzio berriak egin ziren aukera desberdinak aprobetxatuz. Salis hiribideko 28 zenbakian eraikin berri bat eraikitzeko mendi ertzean eginiko obretan erromatarren garaiko adreilu piloa aurkitu zen, inguruan errauts eta suak gorritutako buztin pilo handia zuelarik, beraz, labe bat izango zela pentsatu zen. Datu hauek balio izan zuten ondoko orubean zundaketan kanpaina bat planteatzeko (Junkaleko eskolen atzealdean), eta 1996ko udaberrian burutu zen kanpaina hori.

Prospekzioetarako hiru banda egin ziren beren potentzial arkeologikoa ezagutzeko: lehenengo lerroa Sarasate kaleari paraleloan, bestea tartekoa eta azkenekoa Salis hiribidearen ezponda ondoan. Gainaldeko zundaketek hutseko emaitza eman zuten, buztin naturalak soilik erregistratuz. Behekoak oso eraldatuta zeudela ikusi zen Salis hiribidean lehenago eginiko obregatik, eta tarteko zundaketek eman zituzten emaitza onak. Zundaketa hauetan horma zabal baten (ia metro batekoa) zimentazio aztarnak aurkitu ziren, kokapen zirkularrekoa, eta adreilu txikiak "opus spicatum" moduan jarrita zolatutako zoladura, hormigoizko ohearen gainean, zeinaren kontserbazio egoera ona den. Garbi ikusten da non desagertu diren piezak, izan ere hormigoizko ohean arrastoak utzi dituzte, masa fresko zegoenean ipinitakoak baitira. Hormaren kanpo aldean okupazio metaketak hedatzen dira, non ajuar interesgarriak aurkitu diren, horien artean azpimarratzekoak brontzezko behe-inperial txikiak eta zintzarri bat.

Plantako eraikuntza-arrasto hauek –akaso abside-formakoa eta mortairu/zolakoa-, terma gisa erabiltzeko erromatarren asentamendu batenak direla esaten da. Testigantza honen identifikazioan garrantzi berezikoak da hurbileko paraleloak aurkitzea. "San Juan El Viejo" eraikinaren kasua da, Antonino ibilbideko Imus Piranaeus mansioa, J.L. Tobie-ren lanetan (1966-1971) aipatua. Deskribapen datuekin eta planimetriarekin jarraituz, Donibaneko bainurako piszinen eta Irunen aurkitutakoen artean antzekotasun handiak daude. Zoladura mota bera, mortairua eta eraikitzeko forma bera konpartitzen dute, abside erako tramo perimetralen bitartez.

Ezaugarri historikoak**Gauregungo egoera**

Aztarnategiaren gainean babes metaliko bat dago

ERREGULAZIOA**Babesa**

Ondare Arkeologikoaren Memorian araututa dagoen "Z" kategoriari dagokio

Iruzkinak

- Terma multzoa Bizkaiko Golkoko Erromanizazio Museoan sartuta dago.

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

Z6

Elementua

BERAKETA

Elementu-mota

Hiri Okupazioko Maila Erromatarra

Ondare-mota

Ondare Arkeologikoa

Kronologia

Erromatarren aroa. K.o. I-II mendeak

Lurralde Unitatea

5.3

Egikaritze Unitatea

5.3.10

Kokapena

Beraketa Karrika / Calle Beraketa

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Beraketa kaleko esku-hartze arkeologikoa, 1997ko iraila eta Abendua bitartean Irunen egin ziren Arkeologia eta Dendrokronologia formazio ikastaroen barnean egin zen.

Aukeratutako lekua Irungo kalerik antzinakoenetako bat da eta, gainera, azkeneko urteetan aldaketa gutxi egin zaizkio. Junkaleko elizaren inguruan kokatzen da, Eskoleta eta Santiago kaleen atzealdean, erromatarren garaiko aurkikuntzak egin diren tokien inguruan, hain zuzen. Lan arkeologikoez erromatarren garaiko testuinguruak erregistratzea ekarri zuten.

Lehenik eta behin, zoladura bat erregistratu zen, eraiki zeneko data ezagutzen ez den arren 1904 baino lehenagokoa dela zehaztu daitekelerik, urte horretan uste baita Beraketa kalean hustubideen kanalizazioa eraiki zela. Erregistratutako testuinguruak aztertuta erromatarren garaiko kronologia duten aztarnen erregistroa eragin zuten, erdi aroko kronologia duten materialekin batera. Horrek pentsarazten du zoladura eraiki zeneko garai horretara kalea egokitzeko prozesuaren ondorio direla testuinguru horiek. Hartziz, zepaz eta lurrez eginiko zoladura honen azpian, oso-osorik konpaktatua, erromatarren kronologiako testuinguruak erregistratu ziren eta egitura baten parte bat eta egitura bera erorita aurkitu ziren.

Aurkitutako materialen artean azpimarratzeko moduko gisa aipatuko ditugu Augustoren garaiko txanpon bat, K.a. 12-6 urteetako, Gipuzkoan kontserbatzen den ondare numismatikoetan txanponik zaharrena dena, eta, gainera, burdinazko pieza asko, une kronologiko berean kokatuak. Objektu hauek zulo batean aurkitu ziren, buztinezko lur naturalean espreski egina. Finkatu eta itsatsitako tatxet ugarietz gain, burdinazko bi objektu nabarmentzen dira, korrosioaren ondorioz hondatuta zeudenak, berriro ondoren ikertzeko modua izan baitzen.

Antzeko ezaugarriak dauzkaten bi pieza dira eta erremintari baten tresna gisa identifikatu ziren. Beraz, kontuan eduki behar genuke zonalde hau erremintari baten eragin-eremuan kokatuko zela. Erantsi beharra daukagu Beraun etxearen lorategian, Beraketa kaleari pegatuta baitago, noizen behin erromatarren garaiko materialak aurkitu izan direla lorazain lanetan ari zirela. Aurkitutako aztarnak izan dira anfora baten hanka, zeramika arruntaren pusketak eta terra sigillata.

Ezaugarri historikoak

Gauregungo egoera

ERREGULAZIOA

Babesa

Ondare Arkeologikoaren Memorian araututa dagoen "Z" kategoriari dagokio

Iruzkinak

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

Z7

Elementua

SARJIA, PARKEA

Elementu-mota

Aztarnategi erromatarra

Ondare-mota

Ondare Arkeologikoa

Kronologia

Erromatarren aroa. K.o. I-II mendeak

Lurralde Unitatea

5.3

Egikaritze Unitatea

Kokapena

Sarjia Parkea / Parque de la Sargia

DESKRIBAPENA

Deskribapena

1998an parkean egin zen birmoldaketaren ondorioz, eta kontuan hartuta aurkikuntza garrantzitsuak egin zireneko zonaldeetatik gertu dagoela, balorazio bat egiteko esku-hartze arkeologikoa egin zen. Horretarako lau zundaketa irekitzea planteatu zen. Beheko zonaldeetan egin zirenak portuko egituren arrastoak aurkitzeko asmoarekin egin ziren, eta Santiago kalean bezala, emaitza negatiboak eman zituen; aitzitik, parkearen kota altuagoetan eginiko bi zundaketek emaitza positiboak eman zituzten. Bi kasuetan, erdi aro ondorengo materialen metaketan atzean, beste maila batzuk aurkitu ziren eta maila hauetan lehen aipatutako materialak erromatarren garaiko beste batzuekin nahastuta zeuden, eta lur naturalatik gertueneko metaketetan bakarrik aurkitu ziren soilik erromatarren jatorriko arrastoak. Irungo beste zonalde batzuetan gertatzen den bezala, erromatarren garaiko materialak oso higatuta eta hondatuta zeuden eta horrek pentsarazten du metaketa horiek muinoaren parterik altuenetik etorriko zirela, Arbelaitz Jauregitik gertu, eta maldan behera mugitzen joango zirela. Gertaera horrek azaltzen du erromatarren eremua ez dela Beraun Muinora bakarrik mugatzen, baizik eta esku-hartze honetan aurkitutako materialen bitartez posible dela planteatzea Udaletxearen inguruetan, San Juan plazaren zonaldean ere erromatarren hiriaren testigantzak kontserbatu ahal izango zirela.

Ezaugarri historikoak

Gauregungo egoera

Parkea gainazalean

ERREGULAZIOA

Babesa

Ondare Arkeologikoaren Memorian araututa dagoen "Z" kategoriari dagokio

Iruzkina

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila.
Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa:
Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

Z8

Elementua

MOJA LAGUNTZAILEEN
BARATZAK

Elementu-mota

Aztarnategi erromatarra

Ondare-mota

Ondare Arkeologikoa

Kronologia

Erromatarren aroa.

Lurralde Unitatea

5.3

Egikaritze Unitatea

5.3.07

Kokapena

Francisco de Gainza Karrika / Calle Francisco de Gainza, 1A

DESKRIBAPENA

Deskribapena

1998ko lehenengo hilabeteetan, Parrokiko Moja Laguntzaileen baratzetan (Iparralde hiribideko 6, 8 eta 10 zenbakien atzealdean) balorazioa egiteko esku-hartze bat egin zen, eta ikusi zen erromatarren garaiko materialen arrastoak bazirela. Hala ere, erromatarren garaiko aztarna material hauek aurkitu direneko metaketetan erdi aro ondorengo garaiko materialak ere aurkitu dira. Zeramikazko hondakinak oso higatuta eta hondatuta daude, tokitik mugitu direnaren itxura dutelarik.

Horrek guztiak adierazten du prospekzioa egin deneko eremuan ez dela erromatarrek okupaturako maila garbi bat aurkitu eta ziurrenera, garai horretako materialak egotean Beraun muinoko zonalde altuagoetan izandako okupazio-mailetatik behera mugitu izanaren ondorioz gongo direla hor.

Ezaugarri historikoak

Gauregungo egoera

Etxebizitzen eraikin bat eraikitzen ari dira

ERREGULAZIOA

Babesa

Ondare Arkeologikoaren Memorian araututa dagoen "Z" kategoriari dagokio

Iruzkina

Bibliografia

- Iruongo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa:

Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

Z9

Elementua

SARASATE KARRIKA, 10

Elementu-mota

Hiri Okupazioko Maila Erromatarra

Ondare-mota

Ondare Arkeologikoa

Kronologia

Erromatarren aroa.

Lurralde Unitatea

5.3

Egikaritze Unitatea

Kokapena

Sarasate Karrika / Calle Sarasate, 10

DESKRIBAPENA

Deskribapena

1998ko udako hilabeteetan Sarasate kaleko 10 zenbakian eraikin berri baten eraikuntzako obren kontrol arkeologikoa egin zen eta erromatarren garaiko materialen arrastoak zeudela ikusi zen. Hala ere, aztarna materialak, gehienak zeramikazkoak, oso higatuta eta hondatuta daude, tokiz mugitu direneko aztarnek. Horrek guztiak adierazten du prospekzioa egin deneko orubean ez dela erromatarren okupazioaren maila garbirik aurkitu, eta ziurrenera orubearen kota altuagoak arrasatzeagatik izango dela, alegia, egun dauden okupazio mailetakorodamentuen ondorioz, edo aurreko eraikina, "casa del lejero" deitua, eraikitzeko prozesuaren ondorioz.

Ezaugarri historikoak

Gauregungo egoera

Etxebizitzaren eraikin bat dago lursailean

ERREGULAZIOA

Babesa

Ondare Arkeologikoaren Memorian araututa dagoen "Z" kategoriari dagokio

Iruzkina

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

Z10

Elementua

JUNKAL, PLAZATXOA ETA ELIZA

Elementu-mota

Hiri Okupazioko Maila Erromatarra

Ondare-mota

Ondare Arkeologikoa

Kronologia

Erromatarren aroa. K.o. I-III mendea

Lurralde Unitatea

5.3

Egikaritze Unitatea

5.3.07 y 5.3.08

Kokapena

Junkal Plazatxoa / Plazoleta del Junkal

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Junkaleko plazako aztarnategia J. Rodríguez Salis-ek aurkitu zuen 1969an eta kanpaina desberdinetan indusketa lanak egin zituzten, 1969-1970 bitartean, J. Rodríguez Salis, J. Lomas eta J.L. Tobie-k.

Kanpaina hauetan lau zundaketa egin ziren, horietako hiru plaza barneko puntu desberdinetan eta, bestea, harresi ondoan. Azken hau izango da "in situ" erromatarren garaiko material arkeologikoak emango dituen. Plaza barnean eginiko estratigrafia eta zundaketetako materialak nahastuta daudela dirudite, betegarrien geruzen estratigrafia bat ageri baita, toki desberdinetatik ekarriak (ziurrenera zonalde hau Beraun muinotik ekarritako lurrez beteta dago). Metaketa hauek erromatarren garaiko zeramika multzo handi bat gordetzen zuten, eta garai bereko eraikuntzen aztarnak ere bai. Material hauek K.o. I. mendetik II. mendera arteko kronologia ematen dute.

Harresiaren ondoan induskatu zen bandak erromatarren garaiko hiru maila erakutsi zituen eta erdi aroko arrastoak ere bai, harresiaren zimentazioaren azpian kokatuz. Metaketa hauetako lehena (VII. maila) lur ilunez osatuta zegoen, gizakien hezurren pusketa eta aztarnekin, beraz, maila hau Irungo eliza primitiboari atxikita egongo zen antzinako hilerriarekin, egungoaren aurrekoa, lotzen da; maila honek, erdi aroko materialez gain, erromatarren garaiko zeramika ere eman zuen. Hurrengo metaketa (VIII. maila) sute baten mailari dagokiona da, hemen ere erromatarren garaiko materialak lortuz. Azkenik, lur beltz samar eta harri-koskorrez osatutako metaketa bat (IX. maila) ageri zen eta hemen ere erromatarren garaiko materialak lortu ziren, baita zeharkako horma baten erregistroa ere, harresiaren horma-ataletik hasten zena. Zimentazioko zapataren ondoan, adreilu pilo bat agertu zen eta bere ondoan dauden arrastoengatik altuera handiagokoa izango zela ondorioztatzen da. Hala ere ez da ezagutzen zertarako erabiliko zen.

1993an, Junkaleko elizaren atzealdean, zehazki Platanoen plazatik hasi eta Salis hiribidearen amaierarekin lotzen den zonaldean, eta kale horretako 1 eta 3 zenbakien parean, saneamendu obrak egiten ari zirenean, erromatarren kronologiako aztarnak aurkitu ziren. Zuloak, 3 metro zabalera eta 2,5 metro sakonerakoa, 5 metro luzeko espazio bat erakusten zuen eta marroi koloreko betegarria zeukan, asfalto azpian, eta gero, 1,90

metroko sakoneran, 20 cm-ko potentzia zuen maila ilun bat zetorren. Maila honetan erromatarren garaiko arrastoak zeuden, gure garaiko II eta III. mende bitartean ezartzen den kronologiarekin. Beherago buztin horiaren geruza bat ageri zen, antzua. Gaineratu beharra dago Junkaleko elizaren inguruan kokatzen zirela XVII. mendera arte Kontseju Etxea eta Santa Margarita ospitalea, biak suntsituta geratu zirelarik 1638an frantesek eginiko erasoan.

Ezaugarri historikoak

Gauregungo egoera

ERREGULAZIOA

Babesa

Ondare Arkeologikoaren Memorian araututa dagoen "Z" kategoriari dagokio

Iruzkina

- 265/1984 (07-17) Dekretu bidez kalifikatutako ondasuna.

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

ZP.- USTEZKO EREMU ARKEOLOGIKOAK

IDENTIFIKAZIOA**Aurrerakinaren Kodea**

ZP1

Elementua

ERROTA AUNDI

Elementu-mota

Ibai Errota

Ondare-mota

Ondare Arkeologikoa

Kronologia**Lurralde Unitatea****Egikaritze Unitatea****Kokapena**

Carretera del molino

DESKRIBAPENA**Deskribapena**

Errota, 1586an jada aipatua, Ugalde Errekako urek hornitzen zuten, bere eskuinaldean kokatuta baitzegoen. Bere garaian indar elektrikoa ere produzitzen zue, Irungo argitariarako erabilia. Duela urte batzuk desagertu zen zonalde horretan gune industrial bat eraiki zenean, Letxunborro hiribidea eta Algeposa artean.

Ezaugarri historikoak**Gauregungo egoera**

Desagertuta

ERREGULAZIOA**Babesa**

Ondare Arkeologikoaren Memorian araututa dagoen "ZP" kategoriari dagokio

Iruzkina**Bibliografia**

- Tratado de Molinología. Antxon Aguirre Sorondo.

E.- ERMITAK

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

E1

Elementua

ANDREMARIAREN BORDA

Elementu-mota

Ermita

Ondare-mota

Ondare Arkeologikoa

Kronologia

Erdi Aroa eta Aro Modernoa

Lurralde Unitatea

Egikaritze Unitatea

Kokapena

Barrio Meaka D, nº 20

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Ibaieta mendian kokatzen zen Andremariaren Borda, egun desagertuta dagoena. Bere tokian duela gutxi eraikitako etxe bat dago baina toponimoa mantendu egin du. Ama Birjinari eskainitako ermita honen inguruan dauden lehenengo albisteak 1547koak dira, elizako kontuetan agertu baitziren. Era horretako erreferentziak 1584an eta 1660an ere aurkituko ditugu. Horregatik pentsa daiteke aipatu baserria ez zela XVI. mendean elizaren jabegoa bakarrik izango, baizik eta erreferentzi motagatik gerta daiteke gurtze toki bat ere izatea garai hartan. 1739an toki hau aipatuta ageri da hirian existitzen ziren bost ermiten artean, baina 1840an jada ez zen gurtze tokia izango, ermita gisa ez da aipatzen eta.

Ezaugarri historikoak

Gauregungo egoera

Desagertuta. Etxebizitza berri bat dago bere tokian.

ERREGULAZIOA

Babesa

Ondare Arkeologikoaren Memorian araututa dagoen "E" kategoriari dagokio

Iruzkina

- A.H.T. eraikitzeko aurreproiektuak eragina du.

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

E2

Elementua

ELIZATXOKO ERMITA

Elementu-mota

Ermita

Ondare-mota

Ondare Arkeologikoa

Kronologia

Aro Modernoa

Lurralde Unitatea

6.3

Egikaritze Unitatea

6.3.01

Kokapena

Zona Elizatxo-Olaketa-Lapitze

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Elizatxoko Kristo Santuaren edo Gurutze Santuaren ermita Olazabal gainera Kateatik abiatzen zen errege bidearen ondoan kokatuta zegoen. Lope de Isastik jada aipatu zuen eta horren aurretik XVI. mendeko dokumentu batean. Jakina da gurtze toki izateari utzi ziola 1769an. 1775ean desagertuko da bota egin zelako autoentzako Errege Bidea eraiki zelako, Oñako Baroiaren zelaitik "Erremintari" izeneko zonaldera joan behar baitzuen bideak (egun "Hermanos Iturrino" anbulatorioak okupatzen du toki hori) eta Elizatxoko ermita eta seroraren etxea bota egin ziren.

Ermitaren kokapen zehatza ez da ezagutzen eta erreferentzia bakarrak Elizatxo-Olaketa-Lapitze zonaldeari buruzkoak dira, beste arrazoi batzurengatik ere oso interesgarria dena, izan ere etxe bateko lorategi pribatuan duela urte batzuk erromatarren garaiko txanponen aztarna isolatuak aurkitu ziren, eta gertakari hori Lapitze toponimoarekin lotuz gero zonalde hau erabat interesgarri bihurtzen baitute. Mitxelenak Lapitze izena toponimo latindar batekin lotzen du: "(..)Una indicación posible, muy sugestiva, a un camino antiguo es el nombre de Lapitze, nombre del actual abrrio de Irun, precisamente sobre el camino de Francia. Se puede proponer, a mi juicio, con mucha verosimilitud una etimología basada en el lat. Lapis-piedra, con el sentido miliario(..)"

Ezaugarri historikoak

Gauregungo egoera

Desagertuta

ERREGULAZIOA

Babesa

Ondare Arkeologikoaren Memorian araututa dagoen "E" kategoriari dagokio

Iruzkina**Bibliografia**

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila.
Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa:
Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

F.- GOTORLEKUAK

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

F1

Elementua

GAZTELUZAR

Elementu-mota

Gaztelua

Ondare-mota

Ondare Arkeologikoa

Kronologia

Aro Modernoa

Lurralde Unitatea

8.1

Egikaritze Unitatea

8.1.07

Kokapena

Gazteluzar Ibilbidea / Paseo Gazteluzar, 3

DESKRIBAPENA

Deskribapena

XVI. mendeko eraikuntza militar bat da. Egun, Gazteluzar gotorlekutik hondakinak baino ez dira geratzen. Gazteluaren barne aldeko egituraren homen zati bat eta izkinak errematatzen zituzten bastioietako baten traza bakarrik kontserbatzen da. Forma trianguluarra zuen, bere algetuetako bakoitzean kubo batekin eta horietako baten gainean dorre bat. Sendotasun handiko eraikina zen. Antzinako gotorlekua muino batean zegoen, bertatik Behobia auzoa dominatzen baita eta Bidasoako pasagune estrategikoa ere bai, Frantzia eta Espainia arteko muga naturaltzat jotzen baitzen. Horren eraikuntza Fernando Katolikoaren 1512ko azaroaren 21eko Errege Zedula baten bitartez egin zen. 1539an botatzea erabaki zen Karlos V.aren Aginduz, etsaientzat baliagarriagoa zela uste zuelako. 1719an berreraiki egin zen eta badirudi hauxe izan zela gotorleku hau azkeneko aldiz erabili zena mugaren alde honetako defentsa modura, baina pentsa daiteke bere hondakinek balioko zutela babes eta defentsa gisa beranduago egingo ziren Konbentzio, Independentzia eta Karlisten gudetan.

Ezaugarri historikoak

Gauregungo egoera

Aurriak, berreskuratze prozesuan.

ERREGULAZIOA

Babesa

Ondare Arkeologikoaren Memorian araututa dagoen "F" kategoriari dagokio

Iruzkina

- Egun, "Balizko Zonalde Arkeologiko" gisa deklaraturata dago (E mota), 1997ko irailaren 11ko ebazpenaren arabera.

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila.
Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa:
Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

F2

Elementua

ASTIGARRAREN BORDA

Elementu-mota

Gotorlekua

Ondare-mota

Ondare Arkeologikoa

Kronologia

Aro Garaikidea

Lurralde Unitatea

7.2

Egikaritze Unitatea

Kokapena

Paseo Ibaieta, nº 6

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Gotorleku honek, Gaingainean, Portu eta Mendibilekoekin batera, hirigunea defendatzeko lerroaren parte izango zen. Izen bereko gainean kokatuta, 40x18 metroko egitura laukizuzena da. Altuera aldatu egiten da, 1,20 eta 3m. artean, lurraren aldapari egokitzeko. Kareharri harlangaitzean egina dago eta toki batzuetan zarpiatuta. Estalkia laua da eta badirudi altuagoa ere izan zitekeela, baina gaur egun moztuta dago. Mendebaldeko fatxadan sarrera nagusia dauka, fatxadari atxikitutako kubo batez osatuta, puntu erdiko arkuarekin atean. Hegoaldeko fatxadan gezileiho txiki batzuk ageri ditu eta ekialdekoan bi ateitsu ditu eta ertzetako batean garita bat.

Ezaugarri historikoak

Gauregungo egoera

Finka pribatua. Txingudiko Zerbitzuak.

ERREGULAZIOA

Babesa

Ondare Arkeologikoaren Memorian araututa dagoen "F" kategoriari dagokio

Iruzkina

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

F3

Elementua

SAN MARTZIAL

Elementu-mota

Gotorlekua

Ondare-mota

Ondare Arkeologikoa

Kronologia

Aro Modernoa. XVIII-XIX. Mendeak

Lurralde Unitatea

Egikaritze Unitatea

Kokapena

Barrio Behobia, nº 26

DESKRIBAPENA

Deskribapena

1882an, Bidasoaren egoera defentsiboari buruz informatzen duten bi dokumentutan, San Martzialeko antzinako gotorlekua aipatzen da. Horietako batek dio Pagogaña parean kokatzen dela eta egoera txarrean aurkitzen dela. Bigarrenak dio harlangaitzean egindako gotorlekuak San Martzialeko ermita inguratzen zuela, hexagono irregular bat eratuz, ekialdera eta mendebaldera begira dauden altuera handiko hormekin eta ertzetan bi lubeta dituela, bateriak bertan kokatzeko. Zirkulu erdiko dorre txikiak ere baditu, Irunera begira (gaur egun miradore bihurtuta).

Ermita hau 1522ko San Martzial gudaren ondoren eraiki zen eta 1796an tximista batek suntsitu zuen, sutearen ondorioz hondatuta geratuz. Egungo ermita 1804an inauguratu zen eta dorrea 1910ean eraiki zen. Planta laukizuzeneko eraikina da, atxikitako eraikin eta kanpoko kanpandorre laukizuzenarekin. Eraikin osoa harlangaitz zarpiatuan eraikita dago.

Ezaugarri historikoak

Gauregungo egoera

Erljio erabilera

ERREGULAZIOA

Babesa

Ondare Arkeologikoaren Memorian araututa dagoen "F" kategoriari dagokio

Iruzkina

Bibliografia

- Iruongo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa:

Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

F4

Elementua

GAIN-GAINEAN

Elementu-mota

Gotorlekua

Ondare-mota

Ondare Arkeologikoa

Kronologia

Aro Garaikidea

Lurralde Unitatea

6.3

Egikaritze Unitatea

6.3.03

Kokapena

Alto de Olazabal

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Gotorleku txikia, Olazabal gainean kokatua. Gain honetatik hiria dominatzen du eta Irun gainerako probintziarekin lotzen zuen galtzada ere bai. XVIII. mende amaieran aipatua ageri da eta 2. Karlistadan paper garrantzitsua jokatu omen zuen. Planta hexagonal erregularra zeukan, bi irtengune txikiekin eta 8 kanoi-zulo handiekin. Lubaki bat zegoen eta zubi altxagarri batetik igarotzen zen batetik bestera.

Ezaugarri historikoak

Gauregungo egoera

Abandono egoeran. Landaretzak estalita.

ERREGULAZIOA

Babesa

Ondare Arkeologikoaren Memorian araututa dagoen "F" kategoriari dagokio

Iruzkina

- Egun, "Balizko Zonalde Arkeologiko" gisa deklaraturata dago (E mota), 1997ko irailaren 11ko ebazpenaren arabera.

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA**Aurrerakinaren Kodea**

F5

Elementua

PAGOGAÑA

Elementu-mota

Gotorlekua

Ondare-mota

Ondare Arkeologikoa

Kronologia

Aro Garaikidea

Lurralde Unitatea**Egikaritze Unitatea****Kokapena**

Parque Natural de Aiako Harria

DESKRIBAPENA**Deskribapena**

1874 eta 1880 bitartean eraiki zen gotorleku hau Pagogaña mendiko tontorrean defentsarako, II. Karlistadaren ondoren, baina ez zen inoiz osatu. Bere planta ikus daiteke, gurutze formakoa, erdiko nukleoa planta karratukoa zuelarik, izkinak txafllanean eta horma harlangaitzekoak agerian, solairuaren altuera arte zokalo txiki irtenarekin. Lubaki perimetrara du, baina aldeetako bi eta lubakia belarrez erabat estalita daude egun.

Ezaugarri historikoak**Gauregungo egoera**

Aurri egoeran

ERREGULAZIOA**Babesa**

Ondare Arkeologikoaren Memorian araututa dagoen "F" kategoriari dagokio

Iruzkina

- Aiako Harriko Parke Naturalaren eremuan sartuta.

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

F6

Elementua

HARRESI MODERNOA

Elementu-mota

Gotorgune

Ondare-mota

Ondare Arkeologikoa

Kronologia

Aro Modernoa

Lurralde Unitatea

5.3

Egikaritze Unitatea

Kokapena

Plazoleta del Junkal

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Parrokiaren fatxada nagusiarekiko perpendikular, Junkal karrikan, batzaz beste bi metro altuerako eta 0,80 metro zabalerako harlanduzko horma bat, kontserbatuta, ikusten da. Bere luzera osoan gezileiho batzuk daude irekita. Defentsarako zela frogatuta dirudi gezileihoengatik eta Junkaleko portuaren eta uren aldamenean kokatuta zegoelako. Garai modernoan Irungo gune primitiboak Junkaleko elizaren inguruan eduki zuen defentsarako itxituraren parte bat izango zen.

Ezaugarri historikoak

Gauregungo egoera

Berreskuratuta.

ERREGULAZIOA

Babesa

Ondare Arkeologikoaren Memorian araututa dagoen "F" kategoriari dagokio

Iruzkina

- Eusko Jaurlaritzak udal/herriko intereseko izendatua eta agiri urbanistiko egokiaren katalogoaren bitartez babestu beharrekoa.
- Itxuraz, hormak gilbordura bat dauka Junkal karrikarantz eta kontu handiz aztertu beharrekoa dela uste da, kontserbazio egoeran eduki dezakeen ondorioengatik.

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA**Aurrerakinaren Kodea**

F7

Elementua

KARLISTEN GARAICO HARRESIA

Elementu-mota

Gotorgune

Ondare-mota

Ondare Arkeologikoa

Kronologia

Aro Garaikidea. XX. Mendea

Lurralde Unitatea

5.3

Egikaritze Unitatea**Kokapena**

Calle Larretxipi, nº 4 y 6

DESKRIBAPENA**Deskribapena**

Larretxipi kaleko 4 zenbakidun etxearen ondoan horma zati bat dago, 4 m. altuera eta 0,60 m. lodierakoa, harlanduan egina, defentsarako izan daitekeen zulo batekin. Karlisten garaiko gotorlekuen defentsar-lerroekin identifikatu daiteke.

Ezaugarri historikoak**Gauregungo egoera**

Etxebizitzari erantsita

ERREGULAZIOA**Babesa**

Ondare Arkeologikoaren Memorian araututa dagoen "F" kategoriari dagokio

Iruzkina

- Eusko Jaurlaritzak udal/herriko intereseko izendatua eta agiri urbanistiko egokiaren katalogoaren bitartez babestu beharrekoa.

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

F8

Elementua

ENDARLATSA

Elementu-mota

Dorre handia

Ondare-mota

Ondare Arkeologikoa

Kronologia

Aro Garaikidea

Lurralde Unitatea

Egikaritze Unitatea

Kokapena

Sobre el Río Bidasoa en Endarlatsa

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Gipuzkoa eta Nafarroako probintzien mugan kokatzen da, Bidasoa eta Endara ibaiak elkartzen diren puntutik gertu, Pagogaña-Endarlatsa lerroaren parte osatuz. Zainketarako dorre bat da, tropa liberalek eginak karlisten gerrateetan, mugak eskaintzen zuen puntu estrategikoa aprobetxatuz. Planta zirkularra du, barnetik 8,60 m.ko diametroa duena gutxi gora behera, harlangaitzezko hormak zokaloetan eta gainerakoa adreilu beteekin eginak, hormek 0,50 m.ko lodiera dutelarik. Kanpoko fatxadetan kanoi-zuloen bi koroa dauzka, altuera desberdinetan, puntu erdiko arkudun leiho txikiak, adreiluan eginak. Egun moztuta dago.

Ezaugarri historikoak

Gauregungo egoera

Kenduta, N-121 bidean obrak egitean.

ERREGULAZIOA

Babesa

Ondare Arkeologikoaren Memorian araututa dagoen "F" kategoriari dagokio

Iruzkina

- Aiako Harriko Parke Naturalaren eremuan sartuta.

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

F9

Elementua

ZUBELTZU

Elementu-mota

Dorre handia

Ondare-mota

Ondare Arkeologikoa

Kronologia

Aro Garaikidea

Lurralde Unitatea

Egikaritze Unitatea

Kokapena

En lo alto del Monte Zubeltzu

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Zainketarako dorrea, planta karratua du, alde bakoitza 5,85 metrokoa, Zubeltzu mendiko tontorrean kokatua. Tropa liberalek egin zuten 1850ean II. Gerra Karlistan. Herri mailan "Almena de Arana" deitzen zaio. Harlangaitzean egina, argamasarekin, horma 0,85 m. lodierakoa du, eta izkinetan hareharri landua ageri da. Zulorik handiena Aiako Harrirantz begira dauka eta gainerako fatxadetan turuta itxurako kanoi-zuloak daude. Egun, aurri egoeran aurkitzen da.

Ezaugarri historikoak

Gauregungo egoera

Abandono egoeran.

ERREGULAZIOA

Babesa

Ondare Arkeologikoaren Memorian araututa dagoen "F" kategoriari dagokio

Iruzkinak

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA**Aurrerakinaren Kodea**

F10

Elementua

PIKA

Elementu-mota

Dorre handia

Ondare-mota

Ondare Arkeologikoa

Kronologia

Aro Garaikidea

Lurralde Unitatea**Egikaritze Unitatea****Kokapena**

En la línea de defensa Pagogaña-Endarlatsa

DESKRIBAPENA**Deskribapena**

Gipuzkoa eta Nafarroako probintzien mugan kokatzen da, Bidasoa eta Endara ibaiak elkartzen diren puntutik gertu, Pagogaña-Endarlatsa lerroaren parte osatuz. Zainketarako dorrea da, tropa liberalek 1850ean eraikia II. Karlista Gerran. Planta zirkularra du, 7 m. diametrokoa, eta harlangaitzezko hormak 0,60 m. lodierakoak, zokalo txiki baten gainean. Goiko solairuaren altueran kanoi-zuloen bi ilara dauzka bandetan, adreilu beteekin eginak, baita arku beheratuan zulo txikiak ere. Sarrera altuagoa duen beste handiago bat ere bada, azpadurak adreiluzkoak dituena, eta erremate gisa zementuz eginiko erlaitz bat.

Ezaugarri historikoak**Gauregungo egoera**

Horma perimetrala mantentzen du baina berritu beharra dauka.

ERREGULAZIOA**Babesa**

Ondare Arkeologikoaren Memorian araututa dagoen "F" kategoriari dagokio

Iruzkina

- Aiako Harriko Parke Naturalaren eremuan sartuta.

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

F11

Elementua

ELATZETA

Elementu-mota

Dorre handia

Ondare-mota

Ondare Arkeologikoa

Kronologia

Aro Garaikidea

Lurralde Unitatea

Egikaritze Unitatea

Kokapena

En lo alto del Monte Elatzeta

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Zainketarako dorrea da, planta karratua du, 6,60 m alde bakoitza. Elatzeta mendiaren tontorrean kokatuta dago, tropa liberalek 1850ean eraikia. Harlangaitzez egina da, horma 1,10 m zabalekoa, 0,10 m-ko zokalo txiki irtena du eta izkinetan tamaina handiagoko harlangaitzak. Sartzeko leiho bat dauka, Irungo erdigunera begira, eta gainerako fatxadetan kanoi-leihoak turuta formako arkuekin. Gaur egun erdi moztuta dago. Hegadan erremate bat antzematen da, almenaduna, harlangaitzez eta adreiluz egina.

Ezaugarri historikoak

Gauregungo egoera

Neurri batean berrituta.

ERREGULAZIOA

Babesa

Ondare Arkeologikoaren Memorian araututa dagoen "F" kategoriari dagokio

Iruzkinak

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

P.- PADURAK

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

P1

Elementua

HIRU KANALEKO ZUBIA

Elementu-mota

Zubi Erromatarra

Ondare-mota

Ondare Arkeologikoa

Kronologia

Erromatarren aroa

Lurralde Unitatea

7.1

Egikaritze Unitatea

7.1.02

Kokapena

Entre las islas Hiru Kanale y Galera

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Galera, Hiru Kanale eta Santiago Aurrea irlak Bidasoako bokaleko hiru irla nagusiak dira eta gehienbat padurez estalita daude. Irungo hirigunearen parean kokatzen dira eta Bidasoaren besoek inguratzen dituzte, puntu honetan hainbat kanaletan banatzen delarik. Hiru Kanale eta Galera irlen artetik doan kanalean, bi irlen ertzetan, egurrezko pibotak lerratuta osatutako egitura bat dago (marea biziak daudenean bakarrik ikus daitezke). Bi espazioen kokapena, lerrokadura eta elkarketagatik pentsarazten du komunikaziorako egitura bat dela, Bidasoa ibaia zeharkatzen zuen zubi bat, alegia. Piboten zati batzuetatik jasotako laginen data zehazterakoan, Uppsala izeneko laborategi suediar batek egin zuen, egituraren eraikuntza K.o. 80 eta 229 urte bitartean zehazten da, zehazki, goi erdi aroan. Bidasoa ibaiaren gainean zubi bat egon zenaren teoriak areago indartzen du hemen galtzada bat izan zenaren ideia, alegia, Baionatik barrena Oiassora iritsiko zena eta Tarraco eta Bracara Augusta lurraldeekin lotuko zituena.

Ezaugarri historikoak

Gauregungo egoera

ERREGULAZIOA

Babesa

Ondare Arkeologikoaren Memorian araututa dagoen "P" kategoriari dagokio

Iruzkina

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila.

Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa:
Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA**Aurrerakinaren Kodea**

P2

Elementua

PALMERA MONTERO

Elementu-mota

Paleohondartza Neolitikoa/Brontzea

Ondare-mota

Ondare Arkeologikoa

Kronologia

Neolito aroa

Lurralde Unitatea

7.2

Egikaritze Unitatea

7.2.01

Kokapena

Juan Wollmer Plaza

DESKRIBAPENA**Deskribapena**

Balorazioa egiteko esku-hartze arkeologikoa egin zenean, 1999ko udatik aurrera egin zelarik, zundaketa mekanikoa egitean aztertutako lohi sakonenen artean egurrezko hondakinak erregistratu ziren. C-14 prozeduraren bitartez aztertzerak bidalita, kronologia harrigarriak eman zituzten. Aurkikuntzak garai neolitikoko testuinguruan kokatzen dira, alegia, paleo-hondartza dei daitekeen garaian. Nahiz ezin den baieztatu okupazio maila bat denik, baizik eta ibaiak arrastaka eramandako gaien metaketak, ezin dugu baztertu inguruko zonaldeetan garai hartako asentamenduak egongo zirela.

Ezaugarri historikoak**Gauregungo egoera****ERREGULAZIOA****Babesa**

Ondare Arkeologikoaren Memorian araututa dagoen "P" kategoriari dagokio

Iruzkina**Bibliografia**

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

M.- ERROMATARREN GARA MEATEGIAK

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

M1

Elementua

ALTAMIRA I

Elementu-mota

Meategi Erromatarra

Ondare-mota

Ondare Arkeologikoa

Kronologia

Erromatarren aroa

Lurralde Unitatea

Egikaritze Unitatea

Kokapena

Cerca del Caserío Altamira

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Altamira I meategia Lapitze auzoan kokatzen da, Altamira baserriaren ondoan, Zubeltzu mendiaren ekialdeko maldan. Meategi honek, Zubeltzu, Olakineta eta Elatzetako meategiekin batera, San Nartziso Meategi Multzoa osatzen du. Altamira I-eko galeria bide luzeko meategia da, mende honetan ustiatu dena antzinako lanen gainean. Erromatarren garaiko ustiaketatik galeriaren 24 m. soilik kontserbatu dira, meategiaren sarreran kokatzen direlarik. Bide honetan antzematen dira erromatarrek eginiko lanen aztarnak, bobeda itxurako sekzio bereizgarriarekin, paretetan punterolak erabili izanaren aztarnak eta argimutilak jartzeko zulo bereziekin. Guztira, argiztatzeko lanparak jartzeko hamabi mentsula txiki daude.

Ezaugarri historikoak

Gauregungo egoera

ERREGULAZIOA

Babesa

Ondare Arkeologikoaren Memorian araututa dagoen "M" kategoriari dagokio

Iruzkina

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA**Aurrerakinaren Kodea**

M2

Elementua

ALTAMIRA II

Elementu-mota

Meategi Erromatarra

Ondare-mota

Ondare Arkeologikoa

Kronologia

Erromatarren aroa

Lurralde Unitatea**Egikaritze Unitatea****Kokapena**

Cerca del Caserío Altamira

DESKRIBAPENA**Deskribapena**

Altamira II meategia Lapitze auzoan dago, Altamira baserriaren ondoan, Zubeltzu mendiaren ekialdeko maldan. Sarreratik 10 metrora ixten den galeria bat da, horma erorita daukalako. Bobeda itxurako sekzioa du eta galeriaren ibilbidean argimutilla jartzeko 5 zulo aurki daitezke.

Ezaugarri historikoak**Gauregungo egoera****ERREGULAZIOA****Babesa**

Ondare Arkeologikoaren Memorian araututa dagoen "M" kategoriari dagokio

Iruzkina**Bibliografia**

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

M3

Elementua

ALTAMIRA III

Elementu-mota

Meategi Erromatarra

Ondare-mota

Ondare Arkeologikoa

Kronologia

Erromatarren aroa

Lurralde Unitatea

Egikaritze Unitatea

Kokapena

Cerca del Caserío Altamira

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Altamira III meategia Lapitze auzoan dago, Altamira baserriaren ondoan, Zubeltzu mendiaren ekialdeko maldan. Zilardun galenaren ustiaketa bat da eta katalogatuetatik ibilbide luzeeneko meategia da hau, guztira 160 metro, non puntualki antzeman daitezkeen garai berriagoko ustiaketak. Bi sarrera ditu, prospekzio galeria eta minerala ateratzeko galeriarekin bat datozenak. Bi sarreraren artean galenazko zain batean irekitako ustiaketa-zatiak daude, 60° inguruko buzonamendu sendoa erakusten duena. Minerala ateratzeko maila desberdinak plano inklinatu baten bitartez lotuta daude eta beheko partean forma horizontala hartzen du materiala kanpora ateratzea errazteko. Meategiaren ibilbide osoan erromatarren garaiko lanaren aztarnak ageri dira, bobeda formako sekzioekin, punterolak erabiltzeagatik paretetan utzitako tarte gurutzatuekin, eta argimutilak jartzeko zuloak, argiztatzeko lanparak jartzeko 52 mentsula daude eta.

Meategi hauen inguruan hasiera batean egin ziren erromatar garaiko identifikazioari buruz sor zitezkeen zalantzen aurrean, 1998ko urtarrilean meategi barruan burututako prospekzio laginetan lortutako azkeneko datuek behin betiko berretsi dute erromatarren testuingurua. Garai horietan prospekzio-laginak sistematikoki irekitzeari ekin zitzaion meategiko galeriaren barnean, eta horretarako zoruan pilatutako lur metaketa txikiak zeuden zonalde haiek aprobeztatu ziren. Lagin horietako batean argimutil ale bat aurkitu zen, ia erabat osorik, baina zatituta. Piezaren fakturari eta dekorazioari begiratuta eta dauzkan ezaugarriengatik (Helios jainkoaren irudia ageri du) jatorri italiarra duela esaten da, eta I. mendekoa izan daitekeela.

Ezaugarri historikoak

Gauregungo egoera

ERREGULAZIOA

Babesa

Ondare Arkeologikoaren Memorian araututa dagoen "M" kategoriari dagokio

Iruzkina**Bibliografia**

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila.
Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa:
Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA**Aurrerakinaren Kodea**

M4

Elementua

ALTAMIRA IV

Elementu-mota

Meategi Erromatarra

Ondare-mota

Ondare Arkeologikoa

Kronologia

Erromatarren aroa

Lurralde Unitatea**Egikaritze Unitatea****Kokapena**

Cerca del Caserío Altamira

DESKRIBAPENA**Deskribapena**

Altamira IV meategia Lapitze auzoan dago, Altamira baserriaren ondoan, Zubeltzu mendiaren ekialdeko maldan. Garai modernoko lanak ageri dituen meategi bat da eta ustiaketa sarreran 22 metroko tarte batean besterik ez du kontserbatu erromatarren ezaugarriak dituen ustiaketa.

Ezaugarri historikoak**Gauregungo egoera****ERREGULAZIOA****Babesa**

Ondare Arkeologikoaren Memorian araututa dagoen "M" kategoriari dagokio

Iruzkina**Bibliografia**

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

M5

Elementua

BELBIO I

Elementu-mota

Meategi Erromatarra

Ondare-mota

Ondare Arkeologikoa

Kronologia

Erromatarren aroa

Lurralde Unitatea

Egikaritze Unitatea

Kokapena

Cerca del Caserío Belbio

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Lan berriagoekin eraldatua izan den meategia da. Belbioko Esparruak XX. mendean zehar ezagutu zuen meatzaritza ustiaketaren azken garaia. Ustiatzaile berriek antzinako meatzaritzaren aztarnak aprobetxatu zituzten zainak errekonozitzeko, oraindik material kopuru handia atera baitzezaketen handik.

Meategi honek bi sarrera dauzka maila desberdinetan, galeria sakonen bitartez elkartuta. Beheko sarrera, bere ondotik igarotzen den erreka arrastaka ekarritako harriez estalita dago, beraz, egun daukan sarrera bakarra goi aldekoa da. Meategiaren beheko mailak oso trazatu irregularra ageri du, zehazki, lehenengo bederatzi metroetan, sarreratik hasi eta ateratzeko zulo handi bat gainditu arte. Puntu horretatik aurrera erromatarren garaiko ezaugarriak berragertzen dira, argimutilentzako zulo ugariarekin eta bobeda formako sekzioekin. Beherantz doazen bi galeria dira, aipatutako harrobiaren ertzetan sortzen direnak, eta ibilbidearen 10 bat metrora elkartzen dira. Azkeneko zatia ukondo itxuran ageri da, 14 m.-ko ibilbidearekin. Goiko mailak, garai modernoan lanak egin diren arren, ia 70 m. luzeko galeria horizontal bat kontserbatzen du, joan-etorriak egituratzen dituena eta erabat erromatar garaikoa dena. Bi putzu eta tximinia bat dauka, sekzio zirkularrekoa. Kontserbatutako putzuetako batek 12 metro sakonera dauka eta sekzio karratua, antzinako soluzio teknikoa erabat konpartitzen duena, eta gaur arte behintzat kantabriar-piriniar zonaldean era honetako testigantza bakarra delarik. Azpimarratzekoa da galeriaren amaieran zulatutako gela, bi isurkiko estalkia ageri duelarik.

1998ko otsailean meategiaren barne aldean burututako prospekzio laginetan lortutako azkeneko datuek berretsi dute, behin betiko, erromatar garaiko testuingurua. Garai horietan meategiko galerien barnean prospekzioko 5 laginen irekitze sistematikoa egin zen eta horretarako, zoruan pilatutako lurren metaketa txikiak zeudeneko zonalde haiek aprobetxatu ziren. Laginetako batean zeramika zati txiki bat aurkitu zen, oso hondatuta, terra sigillata zati baten gisa identifikatu ahal izan zena. Azpimarratzekoa da baita ere zuhaitz adar batez eginiko egurrezko pieza bat aurkitu izana, apenas hondatuta dagoena. Enborraren zonalde zabalagoan ebakidura batzuk dauzka eta eskuko eskailera balitz bezala erabiltzeko aukera ematen dute, modu horretan meategi barneko desnibelak

gainditu ahal izango zituzten eta. Antzeko aleak jaso dira beste meategi-zonalde batzuetan, Rio Tinto-n adibidez.

Ezaugarri historikoak

Gauregungo egoera

ERREGULAZIOA

Babesa

Ondare Arkeologikoaren Memorian araututa dagoen "M" kategoriari dagokio

Iruzkinak

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA**Aurrerakinaren Kodea**

M6

Elementua

BELBIO II

Elementu-mota

Meategi Erromatarra

Ondare-mota

Ondare Arkeologikoa

Kronologia

Erromatarren aroa

Lurralde Unitatea**Egikaritze Unitatea****Kokapena**

Cerca del Caserío Belbio

DESKRIBAPENA**Deskribapena**

Erromatarren garaiko meategi bateko galeria da, Belbioko meategi-esparruaren barnean dagoena. 1998an eginiko prospekzio kanpainen barnean aurkitu zen. Itxuran erakusten dituen ezaugarriengatik erromatarren garaiko testuinguruaren barnean sartzen da.

Meategiaren zati handi batean bobeda formako sekzioak agertzen dira eta ibilbidearen tarte batean eraldatuta dago lan modernoek eraginagatik.

Ezaugarri historikoak**Gauregungo egoera****ERREGULAZIOA****Babesa**

Ondare Arkeologikoaren Memorian araututa dagoen "M" kategoriari dagokio

Iruzkina**Bibliografia**

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA**Aurrerakinaren Kodea**

M7

Elementua

OLAKINETA I

Elementu-mota

Meategi Erromatarra

Ondare-mota

Ondare Arkeologikoa

Kronologia

Erromatarren aroa

Lurralde Unitatea**Egikaritze Unitatea****Kokapena**

Cerca del Caserío Olakineta

DESKRIBAPENA**Deskribapena**

4,5 metroko ibilbideko lagin bat da, aldapan kokatzen da eta kanoi erdiko bobeda dauka. Sarreratik metro batera beste galeria bat irekitzen da, 2,5 metroko luzera duena.

Ezaugarri historikoak**Gauregungo egoera****ERREGULAZIOA****Babesa**

Ondare Arkeologikoaren Memorian araututa dagoen "M" kategoriari dagokio

Iruzkina**Bibliografia**

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA**Aurrerakinaren Kodea**

M8

Elementua

OLAKINETA II

Elementu-mota

Meategi Erromatarra

Ondare-mota

Ondare Arkeologikoa

Kronologia

Erromatarren aroa

Lurralde Unitatea**Egikaritze Unitatea****Kokapena**

Cerca del Caserío Olakineta

DESKRIBAPENA**Deskribapena**

16 metroko trazatua duen galeria bat da eta oso eraldatuta dago erromatarrena baino beranduagoko garaietan bertan lanean jardun dutelako. Jatorrizko morfologia mantentzen den zonaldeetan, erromatarren sekzio bereizgarria antzeman daiteke, kanoi erdiko bobedarekin.

Ezaugarri historikoak**Gauregungo egoera****ERREGULAZIOA****Babesa**

Ondare Arkeologikoaren Memorian araututa dagoen "M" kategoriari dagokio

Iruzkinak**Bibliografia**

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA**Aurrerakinaren Kodea**

M9

Elementua

OLAKINETA III

Elementu-mota

Meategi Erromatarra

Ondare-mota

Ondare Arkeologikoa

Kronologia

Erromatarren aroa

Lurralde Unitatea**Egikaritze Unitatea****Kokapena**

Cerca del Caserío Olakineta

DESKRIBAPENA**Deskribapena**

Rotara 35 metroko ibilbidea duen galeria bat da, 3 sarrera dituena. Horietako bat beherantz doan 7 metroko galeria baten hasieran dago eta erromatarren ezaugarri bereziak mantentzen dituen bakarra da. Sarrera desberdinak elkartu ondoren eraldatu gabeko zonaldera igarotzen da, galeriaren amaieraraino luzatzen dena. Guztira 11 bat metroko garapena du. 1998an prospekzioak egin ziren meategiaren barnean eta sarrerako plataforman, baina garai modernoko aztarnak soilik aurkitu ziren.

Ezaugarri historikoak**Gauregungo egoera****ERREGULAZIOA****Babesa**

Ondare Arkeologikoaren Memorian araututa dagoen "M" kategoriari dagokio

Iruzkina**Bibliografia**

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA**Aurrerakinaren Kodea**

M10

Elementua

OLAKINETA IV

Elementu-mota

Meategi Erromatarra

Ondare-mota

Ondare Arkeologikoa

Kronologia

Erromatarren aroa

Lurralde Unitatea**Egikaritze Unitatea****Kokapena**

Cerca del Caserío Olakineta

DESKRIBAPENA**Deskribapena**

Meategi bateko galeria bat da, non erromatarren garaiko meatzaritza lanen testigantzak erregistratuta dauden. Galeria luze bat da, 40 bat metro luzekoa eta obalatu formako sekzioa duena. Galeriaren amaiera itxita dago hormak goitik behera erortzean. Bere trazatuan zehar orotara argimutilla jartzeko 3 zulo aurki daitezke. 1998ko otsailean meategiaren barnean prospekzio-lagin batzuk burutu ziren eta horietan guztietan emaitza negatiboak lortu ziren.

Ezaugarri historikoak**Gauregungo egoera****ERREGULAZIOA****Babesa**

Ondare Arkeologikoaren Memorian araututa dagoen "M" kategoriari dagokio

Iruzkina**Bibliografia**

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA**Aurrerakinaren Kodea**

M11

Elementua

ZUBELTZU I

Elementu-mota

Meategi Erromatarra

Ondare-mota

Ondare Arkeologikoa

Kronologia

Erromatarren aroa

Lurralde Unitatea**Egikaritze Unitatea****Kokapena**

Cerca del Caserío Urunekeo Errota

DESKRIBAPENA**Deskribapena**

Zubeltzuko Meategi Esparruan dagoen meategi bat da. Galeria honek, duela gutxiko ustiaketa lanen aztarnak ageri dituen arren, erromatarren berezitasunak dituzten tarte txiki batzuk antzemateko aukera ematen du. (Irungo Ondasun Arkeologikoaren Katalogoa egiterakoan, ezin izan zen meategia aztertu urak hartuta zegoelako eta bisitatzea arriskutsua zelako).

Ezaugarri historikoak**Gauregungo egoera****ERREGULAZIOA****Babesa**

Ondare Arkeologikoaren Memorian araututa dagoen "M" kategoriari dagokio

Iruzkinak**Bibliografia**

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA**Aurrerakinaren Kodea**

M12

Elementua

ZUBELTZU II

Elementu-mota

Meategi Erromatarra

Ondare-mota

Ondare Arkeologikoa

Kronologia

Erromatarren aroa

Lurralde Unitatea**Egikaritze Unitatea****Kokapena**

Cerca del Caserío Urunekeo Errota

DESKRIBAPENA**Deskribapena**

Zubeltzuko Meategi Esparruan dagoen meategi bat da. Galeria honek, duela gutxiko ustiaketa lanen aztarnak ageri dituen arren, erromatarren berezitasunak dituzten tarte txiki batzuk antzemateko aukera ematen du. (Irungo Ondasun Arkeologikoaren Katalogoa egiterakoan, ezin izan zen meategia aztertu urak hartuta zegoelako eta bisitatzea arriskutsua zelako).

Ezaugarri historikoak**Gauregungo egoera****ERREGULAZIOA****Babesa**

Ondare Arkeologikoaren Memorian araututa dagoen "M" kategoriari dagokio

Iruzkina**Bibliografia**

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

O.- BESTEAK

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

O1

Elementua

ARBURUKO GAINA

Elementu-mota

Elur-zuloa

Ondare-mota

Ondare Arkeologikoa

Kronologia

Aro Garaikidea

Lurralde Unitatea

Egikaritze Unitatea

Kokapena

Parque Natural de Aiako Harria, cerca de Elurretxe

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Gorostiaga tontorraren ondoan dagoen elurzuloa da, Elurretxeko muinotik doan pista hartuz Armugarrieta arte. Arburuko Gaina izeneko zonaldean kokatzen da, gutxi gora behera 470 metroko altueran. Planta karratuko eta 5 metro sakonerako elurzuloa da, erabat artifiziala. Hormetako baten zati bat, iparraldekoa, ia osorik erorita dago. Gainerakoa sasiz estalita ageri da. XVII. mendean eraikitakoa da eta jakina da 1882an oraindik erabiltzen zela. Elurra egiten zuenean jaso egiten zen, zapaldu eta egitura hauen barnean gordetzen zen. Ondoren, konpartimentu metalikoak zeuzkan gurdietan, garoaz estalita, Irun, Hondarribia eta Hendaiara garraiatzen zen, saltzeko.

Ezaugarri historikoak

Gauregungo egoera

ERREGULAZIOA

Babesa

Ondare Arkeologikoaren Memorian araututa dagoen "O" kategoriari dagokio

Iruzkina

- Aiako Harriko Parke Naturalaren eremuan sartuta.

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA**Aurrerakinaren Kodea**

O2

Elementua

ELURRETXE

Elementu-mota

Elur-zuloa

Ondare-mota

Ondare Arkeologikoa

Kronologia

Aro Modernoa

Lurralde Unitatea**Egikaritze Unitatea****Kokapena**

Parque Natural de Aiako Harria, cerca de Elurretxe

DESKRIBAPENA**Deskribapena**

Elurzulo hau Elurretxeko muinoaren ondoan kokatzen da, aparkalekuaren aldamenean, errepidearen beste aldean, goi-tentsioko dorre baten parean. XVII. mendearen erdialdera eraiki zen eta jakina da 1882an oraindik funtzionatzen zuela. Planta laukizuzeneko egitura bat da, 5,30 x 6,50 metrokoa, harkaitzean zulatuta dago eta azkeneko bi metrotan harlangaitzezko hormez errematatuta. Orotara 7 metroko altuera du gutxi gora behera eta bere hormak nahiko puskatuta eta hondatuta daude. Egun, barne aldea gehienbat zaborrez beteta dago.

Ezaugarri historikoak**Gauregungo egoera****ERREGULAZIOA****Babesa**

Ondare Arkeologikoaren Memorian araututa dagoen "O" kategoriari dagokio

Iruzkina

- Aiako Harriko Parke Naturalaren eremuan sartuta.

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

O3

Elementua

PIKABEA

Elementu-mota

Elur-zuloa

Ondare-mota

Ondare Arkeologikoa

Kronologia

Aro Modernoa

Lurralde Unitatea

Egikaritze Unitatea

Kokapena

Parque Natural de Aiako Harria, cerca de Elurretxe

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Elurzuloa edo elur biltegia, mendialdean kokatuta, planta laukizuzeneko (6,10 x 5,70 metroko neurria barnetik). Lur naturalean zulatuta dago eta eraikuntzaren pareta harlangaitzezko hormez osatuta dauzka. Estalkiaren oinarriaren zati bat kontserbatzen da. Hondoa, zaborrez beteta, 5 metrotara dago. Elurra egiten zuenean jaso egiten zen, zapaldu eta egitura hauen barnean gordetzen zen. Ondoren, gurdi metalikoetan, garoaz estalita, Irun, Hondarribia eta Hendaiara garraiatzen zen, saltzeko. Gaur egun barnealdea zaborrez beteta aurkitzen da eta bere pareta sasiz estalita.

Ezaugarri historikoak

Gauregungo egoera

ERREGULAZIOA

Babesa

Ondare Arkeologikoaren Memorian araututa dagoen "O" kategoriari dagokio

Iruzkina

- Aiako Harriko Parke Naturalaren eremuan sartuta.

Bibliografia

- Irungo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa: Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

IDENTIFIKAZIOA

Aurrerakinaren Kodea

O4

Elementua

SORGINOLA

Elementu-mota

Elur-zuloa

Ondare-mota

Ondare Arkeologikoa

Kronologia

Aro Modernoa

Lurralde Unitatea

Egikaritze Unitatea

Kokapena

Parque Natural de Aiako Harria, cerca de Elurretxe

DESKRIBAPENA

Deskribapena

Gorostiaga tontorraren ekialdeko aldapan dagoen elurzuloa da, Elurretxeko muinotik gertu. Ipar-ekialdera doan pista bat jarraituz eremu zabal batera iritsitakoan aurkitzen da. Elurzuloak planta karratua du, alde bakoitza 3,20 metrokoa, eta lurlean zulatuta dago. Estalkiaren kupula faltsuaren arrastoak antzematen dira, zeinak 3 metro diametroko planta zirkularra erakusten duen, harlangaitzean egina mortairuarekin, 1,60 metroko altuera du eta hormaren lodiera 0,70 metrokoa. Oinarria 7 metroko sakoneran aurkitzen da, lurretik behera. Paretetan zulo batzuk ikusten dira eta horietan egurrezko habeak jarriko ziren, gero polearen bitartez elurra ateratzeko zulo barnetik. Elurra egiten zuenean jaso egiten zen, zapaldu eta egitura hauen barnean gordetzen zen. Ondoren, gurdi metalikoetan, garoaz estalita, Irun, Hondarribia eta Hendaiara garraiatzen zen, saltzeko. Gaur egun barnealdea zaborrez beteta aurkitzen da eta bere paretak sasiz estalita.

Ezaugarri historikoak

Gauregungo egoera

ERREGULAZIOA

Babesa

Ondare Arkeologikoaren Memorian araututa dagoen "O" kategoriari dagokio

Iruzkina

- Aiako Harriko Parke Naturalaren eremuan sartuta.

Bibliografia

- Iruongo udalerriko Ondare Arkeologiko eta Arkitektonikoaren katalogoa. 2001eko uztaila. Katalogo Arkitektonikoa: Luis Sesé Madrazo eta Asier Acuriola. Katalogo Arkitektonikoa:

Mercedes Urteaga Artigas eta Pía Alkain Sorondo.

Irun, 2008ko azaroa

Teknikari erredaktoreak:

Iñaki Iturbe Mach
arkitekto hirigilea

Rafael Peñuelas Portillo
arkitekto hirigilea